

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

**GEOGRAFICKO-ETNOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU
PODLUŽÍ**

Diplomová práce

Lukáš Jaborník

České Budějovice 2013

Vedoucí diplomové práce: PhDr. František Krejča

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to nezkrácené podobě, tedy v úpravě vzniklé vynecháním významných částí databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to s uchováním mého autorského práva k předloženému textu této kvalifikační práce. Dále souhlasím s tím, že toutéž elektronickou cestou byly v souladu s ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Uveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Také souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

podpis

PODĚKÉVÁNÍ:

Chtěl bych poděkovat vedoucímu diplomové práce PhDr. Františkovi Krejčovi za odborné vedení a poskytnutí cenných rad při přípravě a zpracování této diplomové práce. Poděkování rovněž náleží RNDr. Stanislavu Kraftovi, Ph.D.

Anotace:

JABORNÍK, L. (2013): Geograficko-etnografická charakteristika regionu Podluží.

Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 102 s.

Diplomová práce s názvem „Geograficko-etnografická charakteristika regionu Podluží“ se zaměřuje na vymezení hranic regionu Podluží, charakteristiku fyzicko-geografické sféry, socio-ekonomické sféry a etnografie regionu. Teoretická část diplomové práce se věnuje pojmům, jenž jsou základními pilíři diplomové práce. Navazující praktické pasáže se věnují vymezení regionu Podluží na základě komparace zdrojových map a na základě dotazníkové studie. Geografická a etnografická charakteristika slouží mj. jako zdroj informací pro didaktickou transformaci, jejímž výsledkem je výroba billboardu, který obsahuje syntézu charakteristických prvků vytvářející originální obraz regionu Podluží.

Klíčová slova:

region, regionální identita, regionální geografie, etnografie, Podluží

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. František Krejča

Abstract:

JABORNÍK, L. (2013): geographic-ethnographic characteristics of the region Podluží. Diploma thesis, University of South Bohemia in the Czech Budejovice, Faculty of Education, Department of Geography, 102 pages.

This diploma thesis “*Geographic-ethnographic characteristics of the region Podluží*” concentrates on the territorial boundaries of the region Podluží, characteristics of the physical-geographical systems, socio-economic sphere and ethnography of the region. The theoretical part deals with the key terms that are the cornerstones of this thesis. Following practical parts are devoted to the definition of the region Podluží based on a comparison of source maps and questionnaire survey. Geographic and ethnographic characteristics serve as a source of information for didactic transformation, resulting in the production of the billboard. This billboard provides a synthesis of the characteristic features that create the original image of the region Podluží.

Keywords:

region, regional identity, regional geography, ethnography, Podluží

Leader of the thesis:

PhDr. František Krejča

Obsah

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE	8
2. HYPOTÉZY	11
3. TEORETICKÁ ČÁST	15
3.1. KULTURNÍ GEOGRAFIE.....	15
3.2. REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE.....	16
3.3. REGION A PROSTOR.....	17
3.3.1. KULTURNÍ REGION.....	22
3.3.2. ETNOGRAFICKÝ REGION	23
3.3.3. REGIONÁLNÍ IDENTITA	24
4. METODIKA PRÁCE	28
5. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ	32
5.1. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ NA ZÁKLADĚ DOTAZNÍKOVÉ STUDIE	32
5.1.1. KOMENTÁŘE K MAPÁM VZNIKLYCH NA ZÁKLADĚ VÝLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉ STUDIE	36
5.1.2. KOMENTÁŘE K VYBRANÝM OTÁZKÁM DOTAZNÍKOVÉ STUDIE.....	42
5.2. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ NA ZÁKLADĚ KOMPARACE ZDROJOVÝCH MAP	58
5.3. KOMPARACE VÝLEDNÝCH SYNTÉZNÍCH MAP	59
6. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU PODLUŽÍ	61
6.1. FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	61
6.1.1. GEOLOGICKÉ A GEOMORFOLOGICKÉ POMĚRY	61
6.1.2. KLIMATOLOGICKÉ POMĚRY	63
6.1.3. HYDROLOGICKÉ POMĚRY	64
6.1.4. PEDOGEOGRAFICKÉ POMĚRY.....	65
6.1.5. BIOGEOGRAFICKÉ POMĚRY	66
6.1.6. OCHRANA PŘÍRODY	67
6.2. SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA	68
6.2.1. OBYVATELSTVO	69
6.2.2. SÍDELNÍ STRUKTURA	73
6.2.3. ZEMĚDĚLSTVÍ.....	75
6.2.4. PRŮMYSL	76
6.2.5. DOPRAVA.....	77
6.2.6. SLUŽBY	78
6.2.7. CESTOVNÍ RUCH	79

7. ETNOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU PODLUŽÍ.....	82
7.1. HISTORIE.....	82
7.2. LIDOVÁ ARCHITEKTURA.....	83
7.3. DIALEKT.....	84
7.4. LIDOVÝ KROJ.....	85
7.5. TRADICE.....	87
8. DIDAKTICKÁ TRANSFORMACE	89
8.1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA DIDAKTIKY.....	89
8.1.1. APLIKACE TEORETICKÝCH VÝCHODISEK DIDAKTIKY DO VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU PODLUŽÍ.....	91
8.2. VLASTNÍ NÁVRH VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU PODLUŽÍ.....	93
9. ZÁVĚR	95
10. SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ INFORMACÍ	96
PŘÍLOHY.....	102

1. ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Region Podluží je odjakživa spjat s produkcí vína, živým folklorem, tradicemi a bohatou kulturou. Jedná se o region hrdý, svérázný, se silným citem pro soudružnost a ztotožnění se s krajinou. Vystává zde však mnoho otázek, které jsou ústředním motivem mé diplomové práce. Ocitáme se na rozhraní geografie, etnografie, kulturní geografie, regionální geografie, potažmo sociologie. Vše na rozhraní socioekonomické a fyzicko-geografické větve. Vzniklá interdisciplinarita přináší nový, neotřelý a vskutku originální pohled. To vše do sebe následně zapadá a tvoří pestrou mozaiku - přesně takovou, jakým je Podluží samo o sobě.

Tématem diplomové práce je „Geograficko-etnografická charakteristika Podluží“. Podluží jsem si vybral proto, že z tohoto okolí pocházím. Vždy mne fascinovaly pozitivní ohlasy na náš kraj. O tom jak zajímavá oblast jsme. Plná vína, pozitivní a klidné mentality, pohostinnosti a upřímného srdce. Pokud je člověk součástí určitého regionu nebo oblasti, vnímá jeho specifika jako samozřejmosti a nikterak ho neinteresuji. Ale jakmile jsem se rodnému kraji vzdálil a pomalu se začlenil do jiného prostředí, po určitém čase jsem si začal specifika „mého“ regionu uvědomovat. Slovo „mého“ je velice důležité. Interpretuje totiž subjektivní pocit, že někam patřím, že jsem něčeho součástí. Synonymem toho je identita, chceme-li **regionální identita**. Ta bude jedním z ústředních motivů mé práce.

Pomocí dotazníků, jenž jsou součástí teoretické složky, se zároveň vyselektují informace o tom, jak se Podlužáci definují. Tzn. jak moc se cítí být specifickými nebo jinými. Samozřejmě respondenty jsou i lidé pocházející z periferie Podluží. Zde se naakumulují jejich individuální názory o Podluží, o mentalitě Podlužáků, o prostorovém rozložení regionu apod. **Prostorové rozložení** regionu založené na regionální identitě a na ztotožnění se s regionem po stránce životního prostředí, krajinného rázu, zvyků a tradic, jazyka a nářečí, architektury, kultury, historie či sportu, bude také jedním z produktů diplomové práce (Heřmanová a Chromý, 2009).

Snaha popsat region, ze kterého pocházím, nese celou řadu nutností. Koneckonců hledání problematických otázek a snaha o jejich zodpovězení je podstatou jakékoliv práce, této nevyjímaje. Z pohledu fyzické geografie bylo mnohé řečeno, napsáno, zaznamenáno a tím spíš se budu snažit o přesnou charakteristiku bez hlubokých intervencí. Na druhou stranu se zde otevírá prostor pro stránku socioekonomickou s drobnějším pohledem na lokální identitu, regionální identitu, etnografická specifika regionu a o samotné vymezení regionu.

Vědou, jenž se zabývá výše zmíněnými charakteristikami, je **kulturní geografie**. Pojem kultura je u dnešních geografů chápána komplexněji. Nejedná se jen o synonymum umění, kulturního dědictví a tradic. Obecně pojato jde o jednání, chování a konání různých společenstev, jenž jsou zasazeny do prostoru. Na jejich základě se formují socioprostorové vztahy v území, resp. krajině (Heřmanová a Chromý, 2009).

Z hlediska pragmatického by každý region, jenž je z pohledu „cizích“ lidí vnímán spíše pozitivně, měl mít snahu o maximální využití svého potenciálu. Zde hovoříme zejména o potenciálu **cestovního ruchu**. Regionální identita může být přínosná pro jistou reputaci regionu. Lokality s vyšší reputací jsou považovány za atraktivnější jak pro turisty, tak i pro nové potenciální investory (Raagmaa, 2002).

Samozřejmě, že lokální či regionální identita se nevytváří ze dne na den. Podle Paasiho se jedná o dlouhodobý proces institucionalizace. Ta je mj. tvořena regionálním povědomím (Paasi, 2003). Neustálé vytváření, formování a upevňování povědomí o svém kraji by mělo být zčásti také úkolem školy, kterou žáci v daném regionu navštěvují. Součástí výchovně-edukačních procesů by měl být prostor pro upevňování a fixaci regionálního uvědomění. Aby ztotožnění se s regionem bylo intenzivní a pevné, je třeba aplikovat do výuky kulturní geografii, etnografii, folkloristiku a jiné složky předmětů. To vše by mělo garantovat udržení regionální identity v mysli Podlužáků a zastavit stagnaci a nezáměr o region.

Cílem mojí diplomové práce je vymezit region Podluží a charakterizovat jej po stránce geografické a etnografické. Samotné vymezení se bude opírat o **dotazníkovou studii**, při které respondenti vyplnili dotazník. Jeho obsahem jsou otázky regionální identity, zda se (respondenti) cítí být součástí národopisné oblasti, zda jsou ji schopni pojmenovat, jak moc vnímají svůj region za odlišný, zda se cítí být obyvateli Podluží, zda jsou schopni uvést další obce spadající do Podluží a zda jsou schopni vymezit hranice Podluží. Čili vymezení regionu Podluží se v této části práce opírá o pocitové a subjektivní názory obyvatel. Důležitou roli hraje regionální identita. To, zda se cítí být odlišnými a jakou měrou. Regionální identita je o vztahu jedince, resp. skupiny k danému regionu. O tom, jak vnímají svůj kraj, jak silná vazba se vytváří mezi člověkem a krajinou. To vše je ovlivněno mnoha faktory. Těmi nejhlavnějšími je lidská zkušenost. Člověk si na základě libosti/nelibosti přiřazuje místům kvalitativní znaky a podle toho, jakou má zkušenost, se i odvíjí jeho hodnocení. Důležité jsou mezilidské vztahy, vazby dynamicky se měnící na základě sociální interakce. Region lze vymezit i na základě komparace národopisných, kulturních, folklorních, administrativních aj. map. Při tomto

postupu se nám vyselektuje jádro regionu, jeho periferie a přechodové oblasti. Přechodové oblasti proto, že na Podluží navazují další regiony/oblasti jako je Hanácké Slovácko (Slovácké Hanácko), Dolňácko, Kyjovsko.

Po vymezení regionu bude následovat **charakteristika** a popis Podluží po stránce **geograficko-etnografické**. Geografická část se dělí na dvě podčásti a to fyzickou a humánní. První jmenovaná bude pojímat geografickou polohu po stránce geomorfologické, geologické, podnebí, vodstva, půdy, fauny, flory a ochrany životního prostředí. Humánní popis zprostředkovává přechod mezi fyzicko-geografickou charakteristikou a charakteristikou etnografickou. Předmětem zájmu bude obyvatelstvo, sídelní struktura, zemědělství, průmysl, doprava, služby, cestovní ruch. Tímto postupem se pomalu dobíráme k etnografické charakteristice, jež se bude zajímat o území po stránce kulturní, historické, lidové architektury, nářečí, lidových krojů a tradic. Konkrétně toho, co dělá Podluží tak osobitým, originálním a specifickým.

Jako aplikování problému do praxe jsem zvolil učební schéma hodiny geografie s tématem Podluží¹. **Didaktická transformace** napomůže vytvořit vzorovou vyučovací hodinu, která bude tematicky zaměřená na kulturní zvyky, tradice, písně, lidové kroje a geografické charakteristiky regionu Podluží. Praktickou část se budu snažit řešit tak, že vytvořím studijní materiály o Podluží a ty následně vnesu do hodiny zeměpisu. Žáci vytvoří pracovní skupiny a metodou tiskové kanceláře postupují selekcí a kompilací studijních materiálů až do fáze, kdy budou schopni prezentovat „svůj“ region po stránce geografické a kulturní. Finálním produktem bude billboard, který bude obsahovat informace o Podluží. Celá mozaika obrázků, myšlenkové mapy, symbolů, artefaktů a informací bude stručnou, přehlednou a ucelenou charakteristikou Podluží. Jako sekundární efekt vstupuje proces fixace. Žáci si uvědomí podstatu regionu a v ideálním případě si posílí i regionální identitu. Formou tzv. tiskové kanceláře budou žáci pracovat skupinovou formou, během které splní na stanovištích dílčí úkoly.

¹ S vedoucím práce PhDr. Františkem Krejčou jsme se rozhodli pro modifikaci zadání diplomové práce a zvolili jsme didaktickou transformaci. Při vedení diplomové práce a studia na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích je záhodno aplikovat získané informace regionu Podluží do výchovně-edukačního procesu. To s sebou nese nutnost didaktických znalostí, které garantuje průběh učiva. Navíc aplikace informací o regionu Podluží do výuky napomáhá k fixaci poznatků a tím pádem napomáhá k uchování povědomí o etnografickém dědictví regionu, což volně navazuje na další bod ze zadání diplomové práce – návrh opatření na ochranu etnografického dědictví regionu Podluží.

2. HYPOTÉZY

Při vymezení hranic Podluží vycházíme ze tří úhlů pohledu. Těmi je subjektivní vnímání regionu, které se opírá o základy regionální identity, jejímž výsledkem vzniká percepční region. Objektívni přístup se opírá o zdrojové mapy z literatury, které dopomáhají vyčlenit jádro regionu. Třetím přístupem je vymezení na základě etnografické homogenity regionu ve vztahu k okolí. S přihlédnutím k jeho vnitřní rozmanitosti.

I. SUBJEKTIVNÍ PŘÍSTUP

Subjektivní vnímání regionu je specifické tím, že je ovlivněno kulturními, sociálními a historickými zkušenostmi osob. Ti dodávají regionu subjektivní charakter. Toušek, Kunc, Vystoupil (2008) hovoří o tzv. percepčním regionu. Percepční region vzniká na základě regionalizace. Tu provádí osoby, které v konkrétním regionu žijí, tedy jeho obyvatelé. Tímto způsobem dostává region různě modifikované tvary a hranice. Ikdyž autoři v této úvaze oponují: *„Percepční region nemusí existovat v tolika podobách, kolik je jeho možných hodnotitelů. Ve skutečnosti se názory jednotlivců seskupují do větších skupin a to je do značné míry objektivizuje a umožňuje jejich vědecké zkoumání.“* (Toušek, Kunc, Vystoupil. 2008, s. 373). Čínský geograf Yi-Fu Tuana přichází s pojmem regionální identity a operuje s pojmem „sense of place“ (vnímání prostoru/regionu na základě smyslů). Smysly jsou ovlivněny zkušenostmi (viz. Relph, Rose) a čím kladnější má člověk z konkrétním místem/regionem zkušenost, tím větší pocit bezpečí a stability si s ním bude spojovat. Podle Relpha (1976) se tyto lidé definují jako „insidennes“ (součást prostoru, jenž „uvnitř“ regionu žijí, vytváří vztahy, spokojeně souzní). A právě tato sorta obyvatel, jenž se definuje jako součást regionu a obývají určitý prostor v konkrétní obci, tvoří jádro Podluží, neboť cítí a vnímají to, že do Podluží patří. Čili ho svojí existencí definují, tvoří. Na základě výše zmíněných aspektů je možno přiřadit do regionu Podluží obce, jejichž občané sdílí kladný názor na Podluží. Zároveň jsou si vědomi specifík regionu. Považují region Podluží za svůj, definují se jako „insidennes“. Nejintenzivnější sounáležitost s regionem Podluží bude vycházet z jeho jádrové oblasti. Jádrovou oblastí se nemusí myslet konkrétní bod nebo obec. Za jádro regionu lze považovat větší oblast. Pakliže budu vycházet z vlastních zkušeností a vědomostí, definuji jádrovou oblast kolem obcí Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec a Hrušky. S postupující vzdáleností se bude pocit identity k regionu snižovat. Primární zásluhu na tom má právě vzdálenost od jádra. Sekundárně pak působí vliv přírodních bariér (např. řeka, rybník,

pahorkatina). Pakliže bude respektován reliéf krajiny, považuji za oblast se sníženou tendencí k Podluží tu, kde se nacházejí obce Valtice, Lednice, Hlohovec, Čejkovice, Mutěnice a Dubňany. Naopak výše uvedené jádrové obce nejsou handicapem přírodních bariér omezeny, jelikož se mezi nimi rozkládá rovinný, nečlenitý kraj.

II. OBJEKTIVNÍ PŘÍSTUP

Objektivní přístup při snaze o vymezení hranic regionu Podluží představuje komparace zdrojových map. Zdrojové mapy získané převážně z literárních zdrojů byly vytvořeny pro účely etnografické, národopisné, geografické aj. Objektivitu mapových děl by měl deklarovat fakt, že mapy byly čerpány z různorodých zdrojů a publikací. Ty se zaměřovaly etnografickým, folkloristickým, geografickým, národopisným, turistickým a historickým směrem. Dalším faktem je, že mapy vznikly v rozmezí od 1. poloviny 19. století (viz. Kordiovský, 2001) až po současnost. Jejich společným znakem je region Podluží a pokus o jeho ohraničení. Nutno dodat, že etnografické regiony nemají ostré hranice. Lépe řečeno dokážou lokalizovat oblast s vysokou frekvencí výskytu určitého znaku, čili jádro oblasti/regionu. Komparací map se rozumí jejich obrazné překrytí. Tento proces překrývání map popisují Toušek, Kunc, Vystoupil (2008) jako tzv. metodu superpozice analytických map, kdy se hledá soulad vedení hranic geografických jevů. Výsledkem je identifikace jader homogenních regionů. Na základě výše zmíněných poznatků a aplikaci metody superpozice kartografických map lze vyslovit hypotézu, že jádrem regionu Podluží jsou obce Břeclav, Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec, Hrušky, Moravská Nová Ves, Prušánky, Mikulčice, Josefov a Hlohovec.

III. ETNOGRAFICKÝ PŘÍSTUP

Charakteristika území po stránce etnografické se dá považovat jistým způsobem za objektivní popis, jelikož se opírá o literární zdroje, které vznikly na základě etnografických studií. Na druhou stranu etnografie, národopis nejsou exaktními vědními obory a v každé studii se vyskytují subjektivní prvky. Jeřábek (1992) vyjmenovává základní kritéria tvořící specifika etnografických regionů: nářečí, lidový kroj a lidové stavitelství. K těm se připojuje oblast sociální kultury - tradice. To vše následně vytváří kolektivní povědomí o etnografickém regionu, což deklaruje syntézu všech kritérií a zosobňuje region. Na základě těchto kritérií lze konstatovat, že Podluží je etnografickým regionem, neboť se výše zmíněnými faktory silně

odlišuje od okolních regionů a oblastí. I přes to, že se Podluží profiluje jako homogenní region, dochází k vnitřní rozmanitosti. Takto charakterizovaný region nazývají Toušek, Kunc a Vystoupil (2008) jako tzv. relativně (geneticky) homogenní. Vnitřní rozmanitost se projevuje v jeho specifických ukazatelích:

Dialekt bude ovlivněn jednak polohou regionu Podluží, jelikož se nachází při hranicích s Rakouskem a Slovenskem, dále pak historickými vazbami. Slovenština zanechala významný vliv v Hlohovci, kde se i v dnešní době nepoužívá v mluvené konverzaci písmeno „ř“. Tomu je odňata interpunkce a nahrazuje jej písmeno „r“ (např. řekl – rekl, příkop – príkop). I proto se obyvatelé Hlohovce posměšně nazývají Parížané. Na území Podluží zanechali vliv Charváti, obyvatelé Balkánu. Od nich byly přijaty tradice, které procházely modifikacemi až do dnešní specifické podoby. Jižní část studovaného území byla dříve součástí rakouských zemí. To se projevilo na slovní zásobě starších obyvatel.

Jak již bylo zmíněno, kultura na Podluží byla ovlivněna Charváty. Ti svůj vliv přenesli také na zdejší oděv – kroj. **Lidový kroj** se v dnešní době odívá pouze při slavnostních chvílích, jako jsou hody apod. Je určujícím znakem jednotlivých národopisných oblastí. Obecně lze říci, že se jeho podoba obec od obce liší. Jedná se o nejvíce viditelný fakt dokumentující vnitřní rozmanitost regionu. Odlišujícími prvky jsou: použitý materiál, pokrývka hlavy u mužů, úprava vlasů u žen, délka kordul (vest), šířka rukávů košil u mužů, délka sukní u žen, úprava čížem (sváteční obuv) aj. I když to pro laika může znít úsměvně, kroj je symbol národního bohatství. Důvod, proč se lidový kroj z každodenního života obyvatel vytratil, je pragmatický – jednoduše nevyhovoval při práci na poli, ve vinohradě a postupem času podlehl vlivům módy.

Lidová architektura je jedním z typických aspektů rozdílnosti kulturních regionů. Podobně je tomu tak i s ulicovou zástavbou vesnic, popř. samotnou velikostí vesnic, jež jsou oproti vesnicím ve zbytku České republiky poměrně větší co do rozlohy, tak i do počtu obyvatel. Toto tvrzení se týká menších obcí ve východní části zkoumaného území. V kontrastu s nimi vystupují urbánní zástavby v podobě měst Břeclavi a Hodonína.

Dodržování **tradic** je jedním z pilířů kultury. Dodržování tradic pomáhá k posílení identity občanů. Vštěpuje jim myšlenku hrdosti a následkem toho vnímají „svůj“ region za

svébytný. Jádrem kulturních lidových tradic jsou Tvrdonice, kde se koná folklórní festival zvaný Podluží v písni a tanci.

Kompilací výše zmíněných charakteristik se vykrystalizuje Podluží ve všech svých specifických rysech. Jeřábek (1992) dodává, že hranice etnografických regionů nejsou pevné, ale pohyblivé, organické. V oblasti se diferencuje jádro, okrajové území a přechodné území. Gurňák, Blažík, Lauko (2007) popisují jádro jako ohniskovou část, která se výrazně odlišuje od jader regionů sousedních. Uvnitř této části je region nejtypičtější. Proto jádrovou oblast, která bude syntézou všech etnografických ukazatelů lze lokalizovat kolem Hlohovce, Lanžhota, Tvrdonic, Kostic, Lužic a Mikulčic. Území navazující na jádrovou oblast se vyznačuje menším výskytem sledovaného jevu (popř. jejich modifikací) a proto sem můžeme přiřadit obce sousedící – Břeclav, Moravský Žižkov, Velké Bílovice, Dolní Bojanovice. To potvrzuje Haggett (2001), který tvrdí, že pokles intenzity regionálních vazeb je funkcí vzdálenosti. Přechodné území přijímá prvky sousedících regionů a vytváří pozvolnou přechodovou zónu. Zde můžeme zařadit obce Příkladky, Rakvice, Velké Pavlovice, Čejkovice, Mutěnice, Dubňany a Hodonín. Dále pak lze konstatovat, že etnografický region Podluží si uchovává vnitřní rozmanitost. Navenek vystupuje jako homogenní region, který je silně specifický.

3. TEORETICKÁ ČÁST

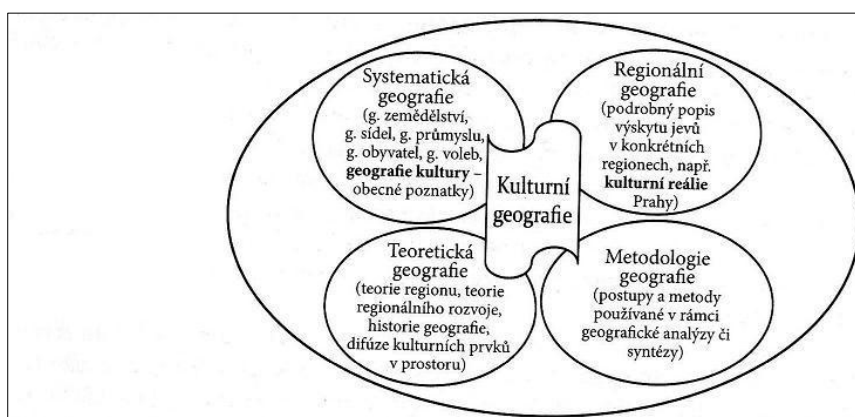
3.1. KULTURNÍ GEOGRAFIE

Kulturní geografie se řadí do sféry sociální geografie. Předmětem zájmu je kultura ve vztahu k přírodnímu prostředí. Kulturní geografie je poměrně mladou geografickou disciplínou. Za jejího zakladatele bývá považován americký geograf Carl Sauer. V 50. až 60. letech 20. století se zabýval lidskými zásahy do přírodního prostředí a kulturní geografii vštípil jakýsi environmentální přesah (Heřmanová a Chromý, 2009). Definice kultury není snadná, jelikož kultura jako taková zahrnuje velice široký, komplexní systém. Navíc interpretace kultury je v každém oboru odlišná zejména proto, že jednotlivé vědní obory preferují jiný pohled na věc. Anděl navazuje: „*V některých přístupech bývá pojetí kulturní geografie velmi široké a zahrnuje prakticky celé „pole humánní geografie“ (studium lidí a jejich aktivit). Na straně druhé existují názory, že se jedná pouze o sledování kulturních diferenciací.*“ (Anděl, 1998, s. 5-6). Vztaženo na kulturní geografii - musí si „dopomáhat“ kooperací s dalšími obory jako např. ekologie, historie, etnografie, antropologie a samozřejmě geografie. Jejím úkolem by mělo být zkoumat, popsat, diferencovat a predikovat kulturní procesy zasazené do geografického prostředí. Měla by se snažit odpovědět na otázky typu: „proč vznikly kulturní rozdíly?“, „jaké jsou zákonitosti a pravidla těchto rozdílů?“, „jak se můžeme definovat?“. Podle Anděla (1998) existují tři hlavní vyjadřující prostředky kultury a těmi jsou jazyk, národ (etnikum) a náboženství. Tato práce má ambice jít hlouběji a orientace bude směřovat na lidovou architekturu, lidové kroje a hlavně regionální identitu, jelikož právě identita, ztotožnění se a subjektivní pocit, že někam patřím, je nositelem kultury.

Pojem kultura lze interpretovat poměrně obsírně. To je dáno tím, že s tímto pojmem pracuje více vědních disciplín. Vzniklá interdisciplinarita nabízí prostor k diskuzi i nové pohledy na problematiku vysvětlení pojmu. Obecně lze konstatovat, že kultura prezentuje širokou škálu konkrétních a abstraktních věcí, jevů, na jejichž vzniku se podílel člověk. Kultura tedy prošla procesem humanizace za účelem uspokojení potřeb lidské společnosti. Heřmanová a Chromý (2009) mluví o kultuře jako o plastickém, mnohovýznamovém programu činnosti jak jednotlivce, tak i sociálních skupin, jenž je vázán kulturními stereotypy a sociokulturní samoregulací. Kultura je modifikována společenskou činností a předávána prostřednictvím kulturního dědictví.

Kultura je vázána a vychází z místního prostředí a jeho podmínek. Ty se dělí na přírodní (poloha) a na kulturní (společenské prostředí). Tradiční kultura, jenž je tedy zasazena do konkrétní lokality, vytváří podstatu regionálních identit. I když se může místy podobat (např. vlivem globalizace), povětšinou vystupuje jako originální, nezaměnitelná. Nasnadě je otázka vytváření, přetváření a zániku regionální identity, popř. jejího vnímání jak jedinců, kteří jsou přímo zainteresováni a jsou součástí regionu, tak obyvatel, kteří se necítí být součástí určité oblasti.

Obr. 1 Schéma postavení kulturní geografie v rámci geografie jako vědy

Zdroj:
Heřmanová, Chromý
2009, s. 16

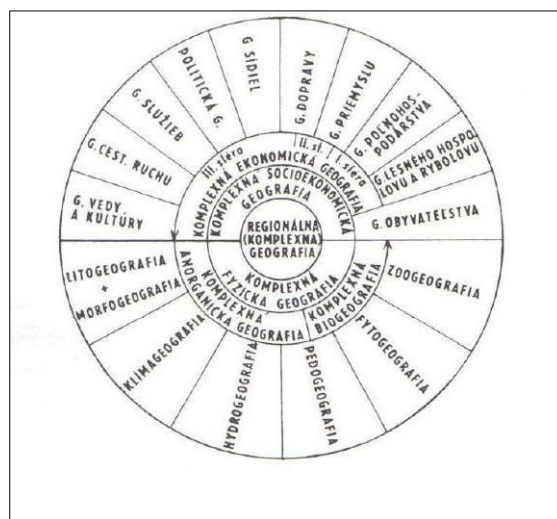
3.2. REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE

Objektem studia regionální geografie je region. Za zakladatele novodobé regionální geografie je považován německý geograf Carl Ritter. Ten přisuzuje geografii prostorovou složku, jenž je naplněna předmětem obsahu. Nesnaží se o běžný popis všech součástí určitého regionu, nýbrž o zkoumání faktů, příčin a vzájemných vazeb mezi jednotlivými částmi prostoru (Gurňák, Blažík, Lauko, 2007). Regionální geografie klade důraz na antropologickou stránku. Předmětem studia jsou vztahy mezi člověkem, lidskou společností a geografickým prostředím. Nutno poznamenat, že předmět studia se neustále mění, jelikož je primárně vázán na lidskou společnost, která se neustále a dynamicky mění. Propojení prostoru se všemi lidskými aspekty existence přináší neotřelý pohled a obohacují geografii. I těmito vstupy se geografie dostává na rozcestí mezi přírodními a společenskými vědami. Regionální geografie se snaží o komplexitu a k tomu si potřebuje dopomoci ostatními vědami. Propojením historie, kulturní antropologie, sociologie, humánní geografie a dalších vědních oborů dochází ke

vzniku interdisciplinarity. Při tom všem se uplatňuje globální, obecný makropohled, jenž přechází přes mezopohled až k nejkonkrétnějšímu mikropohledu na lokální úrovni. Podle D. Masseyho (1993) by regionální geografie měla mít:

- Silný historický akcent, opírající se o široké chápání v mezinárodním kontextu
- Zaměření na sociální vztahy a dlouhodobý sociální rozvoj
- Ekonomickou a politickou sférou navazující na sféru sociální
- Významnou roli hraje kulturní sféra – identita místa – unikátnost

Obr.2 Postavení regionální geografie v systému geografických věd

Zdroj: Gurňák, Blažík, Lauko 2007, s. 122

3.3. REGION A PROSTOR

Region je klíčovým pojmem geografie. Podstatou této vědy je dělení části území na regiony podle určitých charakteristik. Johnston (2000) definuje region jako obecně ohraničenou jednotku, která se díky vlastní jednotnosti, uniformitě a jedinečnosti znaků či organizačnímu principu odlišuje od územních jednotek jiných. Gurňák, Blažík a Lauko (2007) popisují region jako složitý dynamický prostorový systém, který vznikl na základě interakce humánních a přírodních jevů. Heřmanová a Chromý (2009) uvádí tři základní fáze pojetí regionu:

- 1) **Region tradiční** – podrobný popis ohraničených jednotek (regionů) bez snahy o vysvětlení vztahů, zákonitostí a vazeb vně regionu. Tento postup je znám jako tradiční regionální geografie a byl aplikován na konci 19. a v první polovině 20. století.

2) **Region jako zdroj geografických informací** – geografie se stala prostorovou vědou, která se soustředila aplikováním analytických metod, až se vytratil subjektivní pohled a cit pro prostor. Užití prostorových metod omezovalo popsat skutečnou realitu. Období 50. a 60. léta 20. století.

3) **Region jako sociální konstrukce** – od 80. let 20. století nastala změna v pojetí regionu. Nová regionální geografie pojímala region jako sociální konstrukci a předmětem zkoumání byla sociální organizace prostoru. Tzn., že region nevznikl objektivně, nezávisle na lidech, ale právě díky participaci lidí žijících vně a díky jejich motivaci vytvořit prostor/region za smysluplným účelem.

Vznikem regionu, tzv. institucionalizací se zabýval finský geograf Anssi Paasi. Ten ho označuje za socioprostorový proces, kdy se vyselektuje územní jednotka, jenž je jasně identifikovatelná (Paasi, 2001). Heřmanová a Chromý (2009) doplňují, že při procesu formování regionů je důležitá iniciativa jedinců, image regionu, vytvoření symbolů či správních institucí. Při procesu institucionalizace rozlišujeme čtyři stádia. Jejich pořadí se může lišit nebo mohou probíhat paralelně v jednom časovém okamžiku (v reakci na konkrétní region).

- 1) Nabývání prostorového tvaru
- 2) Vytváření symbolického „tvaru“
- 3) Rozvoj institucí
- 4) Zakotvení regionu do povědomí společnosti

Ad 1) Prostorové ohraničení se obecně dělí na přírodní (fyzicko-geografické překážky) a administrativní (správní obvod). Zde se přidává další specifikum – kulturní cítění. Neboli kulturní povědomí v rámci vymezení „my“ – „ti druzí“. Paasi (2001) uvádí, že identita a hranice jsou dvě různé strany stejné mince. Samozřejmě, že vymezení prostoru na základě kolektivního povědomí nemá ostré hranice a je do jisté míry relativní. Hranice totiž mají dvojitý charakter. Za prvé definují svůj vnitřní obsah (cokoliv, co patří do regionu) a za druhé určují to, co do regionu nepatří. Ohraničení pomáhá rozdělovat regiony.

Ad 2) Pokud máme region utvořený, je důležitá symbolika. Ta se podílí např. na pojmenování regionu. Název regionu, ať už je oficiální nebo ne, ho odlišuje, specifikuje a dává mu punc

originality. Často se vztahuje k historii, typickému krajinnému rázu, slavným osobnostem, popřípadě ke kladným specifikám regionu/kraje. Knapp (2003) dodává, že symbol jakožto součást regionu napomáhá k posílení regionálního citění občanů regionu a to v každodenním životě. Regionální symbolika je důležitým prvkem regionální identity, protože pomocí symbolů se lidé snadněji identifikují se svým regionem. Sekundární efekt regionálních symbolů spočívá v jejich prezentaci regionu navenek.

Ad 3) Proto, aby region fungoval a plnil svoje funkce, je zapotřebí jej adekvátně spravovat. To nese za povinnost vznik politických, ekonomických, kulturních institucí. Instituce navíc napomáhají k prezentaci regionu, k posilování regionální identity. Heřmanová a Chromý (2009) doplňují, že k institucím můžeme přiřadit školy i regionální média.

Ad 4) Poslední krok lze specifikovat jako fixaci. Ta je založená na image, prezentaci regionu. Ta by měla predikovat obecné povědomí o regionu (vnitřní i vnější). V praxi to pak může vést k uznání regionu jako správní oblasti a při eskalování moci až k vytvoření autonomní oblasti. Paasi (2001) v této souvislosti pojímá region jako silný prostředek, kterým lze formovat společenské procesy. Region by se v tomto stádiu měl začlenit do regionálního systému.

Region je sociální prostor, uvnitř kterého se odehrávají ekonomické, kulturní, společenské a jiné procesy. I z tohoto úhlu pohledu se můžeme bavit o typologii regionů. Proces vytváření regionů se nazývá regionalizace. Toušek, Kunc, Vystoupil (2008) ji definují jako jakoukoliv činnost směřující k vymezení regionů. Heřmanová a Chromý (2009) uvádí různé příklady, např. zda je region oficiálně deklarovaný či nikoliv. Deklarovanými regiony je myšleno regiony správní s vymezenými hranicemi. V druhém případě se jedná o regiony vymezené dle určitých dostředivých sil (např. dojížděnkou) - funkční regiony. Co však mají oba typy vymezení společného, je historický kontext. Dalším typem regionu je fyzickogeografický. Vymezuje se na základě fyzickogeografických charakteristik (např. klima, půda, hydrologie). Protipólem je sociogeografický region. Ten popisujeme na základě charakteristik sociálněgeografických (např. zemědělství, průmysl, ekonomie). Třetím typem regionu je podle Hampla (1971) komplexní geografický region, který je syntézou regionů předešlých a respektuje tak obě sféry země. Gurňák, Blažík a Lauko (2007) vymezují regiony na:

- individuální (neopakovatelné)
- typologické (součást daného typu)

Při zkoumání individuálních regionů se vyzdvihují jejich originální vlastnosti. Jsou typické vlastním jménem nebo i znakem (např. Jižní Čechy, Slovácko). Při zkoumání typologických regionů se vyzdvihují jejich všeobecné vlastnosti. Jsou typické společnými, opakujícími se znaky (např. vinařské regiony Moravy). Podle struktury a převládajících vazeb je možné členit regiony na:

- homogenní (stejnorodé, uniformní)
- nodální (uzlové, spádové, funkční)
- kontrastní
- plánovací (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008)

V homogenních regionech existuje jistá diferenciovanost, ale z hlediska sledovaného kritéria je možno ho považovat za stejnorodý (např. řídko osídlený hornatý region je z hlediska hustoty zalidnění homogenní). Čili vnitřní rozmanitost lze považovat za zanedbatelnou. Vnitřní struktura homogenního regionu se člení na jádrovou oblast (platí všechna vymezující regionalizační kritéria) a ostatní oblasti (platí pouze některá vymezující regionalizační kritéria) (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). Nodální regiony využil ve svých studiích J. H. von Thünen, když se snažil o vytvoření zemědělských koncentračních zón. Nodální (uzlové, spádové, funkční) regiony se zakládají na vazbách mezi centrem a periferií, při čemž kritériem vymezení je intenzita vazeb. Na rozdíl od homogenních regionů jsou regiony nodální vnitřně heterogenní a jsou záležitostí sociogeografické sféry. Jejich vnitřní struktura je podle Touška, Kunc a Vystoupila (2008) mnohem výraznější. Ke koncentraci sledovaných geografických jevů dochází v nodu (jádre) regionu. Navazují semiperiferie a periferie, kde síla regionálních vazeb klesá. Pokles regionálních vazeb s rostoucí vzdáleností potvrzuje i Haggett (2001). Kontrastní regiony mají ostré ohraničení. V porovnání se sousedícím regionem sledujeme, v rámci sledovaného kritéria, značnou odlišnost (např. okraj kontinentu a oceánu). Na fyzickogeografické charakteristiky navazují sociogeografické charakteristiky, jenž spolu vytváří komplexnost prostoru. Aplikováno na pobřeží kontinentů – pobřežní oblasti jsou typické městskými aglomeracemi s vysokou hustotou zalidnění. To tvoří kontrast s prostorem moře, které je logicky neobydleno. Nodální regiony jsou tvořeny svými jádry (ohnisky). Ty se od jiných jader regionů výrazně odlišují. Plánovací region vymezili Gurňák, Blažík a Lauko (2007) jako území, které slouží jako nástroj územního managementu. Region je chápán jako území, pro které se tvoří regulační nebo rozvojový plán (např. NUTS II). Existuje více způsobů, jak dělit území podle velikosti. Např. Hampl (1982) jej člení do čtyř dimenzí:

- mikroregiony
- mezoregiony
- makroregiony

Gurňák, Blažík a Lauko (2007) doplňují klasifikaci o:

- národní
- globální

Slovenská Encyklopédia země (1983) vyčleňuje regiony takto:

- topické
- chorické
- regionální (Gurňák, Blažík a Lauko, 2007)
- geosférické (planetární)

Nejmenší prostorové jednotky jsou topické regiony, které jsou homogenní. Chorické regiony se vyznačují relativní homogenitou. Regionální regiony vykazují heterogenní až individuální charakter. Planetární úroveň odpovídá nejvyššímu velikostnímu stupni a také nejvyšší heterogenitě.

Co je z hlediska novodobé humánní geografie zcela jasné, je fakt, že region má kolektivní rozměr a je na společnosti přímou mírou závislý. Sounáležitost s regionem je základním prvkem k tvorbě regionální identity. Jelikož je region utvářen společností, která se neustále mění a modifikuje, neuniká ani on sám vlivům společnosti. V praxi pak vstupuje region jako nestálý, dynamický prvek krajiny.

Prostor lze chápat jako základní předmět zájmu geografie. Je ukazatelem rozložení určitého jevu do prostředí, krajiny, rozlohy. Sám o sobě nemá významnou výpovědní hodnotu, ale pokud se k prostoru vztahují kvalitativní či kvantitativní charakteristiky, stává se z prostoru významný prostředek. Heřmanová a Chromý navazují: *„Prostor...je bezpochyby dnes již neopomenutelným aspektem řady sociálních, ekonomických i přírodovědných výzkumů, důkazem čehož je neustále rostoucí zájem o regionální a lokální specifika jakožto o potencionální faktory, které mohou přispět k pochopení a vysvětlení nejrůznějších jevů a procesů.“* (Heřmanová, Chromý, 2009, s. 19)

Promítneme-li čas do prostoru, lze spatřovat změny, popř. trendy a v jistých příkladech i určit prognózy do budoucna. S tím souvisí i potenciál rozvoje, jemuž se budu

věnovat v další části práce. Rozvoj krajiny (prostoru) je mimo jiné vázán na kulturní dědictví. V tomto případě bychom se bavili o potenciálu kulturním.

K prostoru se váže i estetická stránka věci. Atraktivní stavba zasazená do prostoru s vábívým krajinným rázem, vytváří daleko větší hodnotu prostoru. Oku lahodící prostory mají význam pro jejich identitu. Ta se stává lákadlem a potenciálem cestovního ruchu. Z ekonomického hlediska pak můžeme uvažovat o prostoru s přidanou hodnotou a tím pádem i k jeho efektivnímu využití.

Heřmanová a Chromý (2009) se pozastavují nad podmnožinami obecného pojmu prostor. Subjektivně preferovaný prostor se například diferencuje pomocí emocí a smyslů, objektivně preferovaný prostor je záležitostí racionální volby. Dále pak rozlišujeme vnitřní krajinu (inscape) a vnější krajinu (landscape). Při podrobnějších a specifitějších vstupech do prostoru můžeme mluvit o nice, území, zóně, teritoriu, oblasti, regionu.

3.3.1. KULTURNÍ REGION

Kultura je širokosáhlý pojem, jenž se stěží striktně vymezuje. Obecně lze říct, že nese jednoznačně prvky člověka a cokoliv, co je s antropogenní činností spojeno. Johnston (2000) přiřazuje kulturnímu regionu nebo-li „culture area“ environmentální přesah. Vymezení kulturního regionu musí obsahovat konkrétní charakteristiky, podle kterých se region vyčlení. Zde mluvíme o specifikách, odlišnostech regionu z hlediska kultury nebo prostředí. Vymezení kulturního regionu je úkolem kulturní geografie. Heřmanová a Chromý (2009) tvrdí, že hranice regionů jsou neostré, zonální povahy zejména proto, že jsou vytvářeny v myslích lidí. Těmi myslí jak obyvatelé, tak i uživatelé území. K tomu, abychom mohli region specifikovat, je nutné mít o něm povědomí a to nejlépe ze zkušenosti. K vymezení hranic je nutné podotknout, že hranice kulturního regionu nemusí respektovat hranice administrativní. Podle Johnstona (2000) nese kulturní region prvky regionalizace a proto se člení na jádro (The core), oblast (The domain) a sféru (The realm). Kulturní region je vnitřně homogenní. Co však odlišuje jednotlivé kulturní regiony mezi sebou, je fakt, že soubory zmíněných vnitřních znaků jsou odlišné natolik, že z hlediska kultury můžeme mluvit o silné specifičnosti. Konkrétními vnitřními znaky jako je lidový kroj, stavitelství, dialekt, lidové tradice, folklórní projevy aj. se zabývá etnografie. Ta se mj. snaží o vyčlenění etnografických regionů.

3.3.2. ETNOGRAFICKÝ REGION

Etnografický region je vyčleněná oblast na základě kulturních znaků, jenž jsou v území specifické. O těchto vymezených oblastech (regionech) můžeme mluvit také jako o oblastech národopisných. Aby region byl považován za národopisný, je zapotřebí, aby jeho obsahem bylo obyvatelstvo vytvářející homogenní kulturu a to takovým způsobem, jenž by se kulturně odlišovalo od sousedního území. Nutno dodat, že etnografická oblast se nevyčleňuje na základě jedné či dvou složek lidové kultury, ale na základě vícero těchto složek. K vymezení regionu nám může dále sloužit povědomí obyvatel. To, zda se cítí být odlišnými v porovnání s ostatními obyvateli vyššího celku a také to, jaké jsou v jejich očích hranice regionu. Je pravděpodobné, že se etnografické hranice na základě regionální identity navzájem překrývají (Heřmanová a Chromý, 2009). Titěž autoři při komparaci etnografických regionů Čech a Moravy dochází k názoru, že na Moravě jsou etnografické regiony blíže k sobě a mezi nimi existují ostřejší hranice. Dále pak konstatují, že hranice regionů jsou naakumulované blíže k sobě a mezi nimi se vytváří přechodné oblasti. Na Moravě se přisuzuje regionům větší význam a menší integrace. Moravské etnografické regiony jsou spíše tradiční, tj. nepodléhající procesu globalizace, čímž byla posílena jejich emancipační tendence (Heřmanová, Chromý, 2009). Kramařík (1996) v podstatě koresponduje s názory Heřmanové a Chromého. Podle něho je etnografický region území uvnitř národního celku, které se výrazně liší v rámci projevů lidové kultury od sousedních oblastí. Dále dodává, že při definování etnografických oblastí je nezbytné brát v úvahu celý komplex a nikoli pouze několik, byť zřetelných jevů lidové kultury. Čímž se potvrzují požadavky a trendy v regionální, potažmo kulturní geografii, které kladou důraz na komplexnost a dynamičnost.

R. Jeřábek (2004) definoval etnografický či národopisný region jako oblast, která je charakteristická společnými znaky lidové kultury, které utvářejí a jejímiž nositeli jsou obyvatelé etnografické skupiny obývající příslušnou etnografickou oblast. Štika (1973) se vypisuje k vymezení hranic a přidává další faktor – geografické podmínky. Ty způsobují izolovanost regionu. Nепropustné hranice mají za následek ovlivnění způsobu života obyvatel. Nutno dodat, že vzhledem k Podluží, sehrává důležitou roli řeka Morava, jenž na východní straně tvoří ostré hranice jak zmiňovaného regionu, tak i hranice České republiky.

Pokud bychom měli mluvit o dalších následcích izolovanosti regionu, byl by jím jazyk, v našem případě spíše dialekt. Heřmanová a Chromý (2009) jej označují za lidovou mluvu, jenž užívá pouze určitá část obyvatel národa. Dialekt se vztahuje k vyčleněnému území/regionu a je jedním z atributů regionalismu.

3.3.3. REGIONÁLNÍ IDENTITA

Identita je způsob jak si uvědomit svoji jedinečnost, jak vymezit svoji originalitu, jak se odlišit od ostatních. To je společenský proces týkající se jak individualit, tak i sociálních skupin. Celý tento dynamicky se měnící konstrukt současně probíhá na nějakém území. Zde se člověk vymezuje i prostorově. Určitý prostor, jenž je charakteristický z různých úhlů pohledu, tvoří základ regionální identity.

Tento prostor/region má pro jednotlivce smysl, popř. význam. V tomto případě přichází Tuan (1996) s pojmem „sense of place“. Tedy vnímání prostoru/regionu na základě smyslů. Rose (1995) navazuje a tvrdí, že význam míst si utváří jedinec pocity vlastními, ale je také ovlivněn pocity skupinovými. Na základě toho, jak bezpečně a spokojeně se dotyčný člověk cítí na konkrétním místě, přímou úměrou stoupá (nebo klesá) význam místa/regionu a tím pádem i identita k němu vztažená. Takovýto region je pro člověka více stabilní a stabilita buduje pocit bezpečí. Relph (1976) tvrdí, že lidská zkušenost spoluvytváří komplexitu místa a bez jejího dokonalého pochopení nelze určit, objasnit regionální identitu. Lidé žijící v regionu, jenž je chápán jako stabilní a bezpečný, se definují jako „insideness“. To znamená jako součást prostoru, jenž „uvnitř“ regionu žijí, vytváří vztahy, spokojeně souzní. Opakem je pojem „outsideness“. V případech, kdy se lidé necítí jako součást celku, kdy se nezačlení a definují se jako cizí, odlišní s pocitem strachu a nejistoty. Takoví lidé se lokalizují kdesi „mimo“ region. Tak jako v životě neexistuje jenom černá a bílá, tak ani zde není jednoznačně dán status „insideness“ nebo „outsideness“. Je naprosto samozřejmé, že někteří obyvatelé konkrétního regionu se budou definovat jako „insideness“ a někteří jako „outsideness“. Logicky vzato pokud region má mít silnou identitu, musí mít silnou podporu od „insideness“, pokud má slabou identitu, je silnější zastoupení „outsideness“ (Seamon, Sowers, 2008).

Relph (1976) poukazuje na vzájemný vztah významu a identity místa. Význam místa nepodceňuje ani Tuan (1974), podle něhož se prostor stává místem, když mu lidé dají

význam. Heřmanová a Chromý (2009) zprostředkovávají návrhy Breakwella, který také vložil místu pragmatický rámec, o využívání míst k vytvoření identity v těchto bodech:

- 1) Odlišení nás samých od ostatních na základě místa, kde žijeme
- 2) „Definování“ nás samých na základě vědomí kontinuity vlastního života, jenž prožíváme dlouho dobu na jednom místě nebo jsme se přestěhovali z podobného místa
- 3) Princip „sebeúcty“ (self-esteem), čili pocitu pýchy k místu, kde žijeme
- 4) Princip „sebeúčinnosti“ (self-efficacy), čili místa, jenž nám díky svým kvalitám může život usnadnit

Finský geograf Paasi přisuzuje k regionální identitě proces institucionalizace. Tj. vznik regionu a vytvoření funkčních prostorových struktur regionu (viz kapitola Region). Regionální identitu lze spatřovat ve dvou rovinách. V individuální a kolektivní rovině. Individuální rovina zahrnuje subjektivní povědomí regionu, jenž se váže na jedince. Ten je ovlivněn zkušenostmi a vlastní psychikou. Kolektivní rovina koresponduje s regionálním vědomím skupiny. Ta je ovlivněna kolektivní pamětí opřenou o znalost kulturních specifik a kulturních a společenských vzorců (Heřmanová, Chromý, 2009). Paasi (2003) dodává, že regionální identita by měla být chápána jako harmonie mezi kolektivní a individuální rovinou identity.

Identita je poměrně široký pojem primárně psychologický. S konceptem identity pracuje geografie, etnologie, etnografie, sociologie ale i další obory zabývající se studiem kultury. Otázky typu: „kdo jsem?“, „kam patřím?“, „čím jsme?“, „čím se lišíme?“ jsou vodítka k získání přehledu v dynamicky se měnícím sociálním prostoru. Paasi (2003) obecně charakterizuje identitu jako sociální proces, který se neustále dynamicky vyvíjí či mění a je neustále konfrontován s různými sociálními aktéry, ať jsou to ostatní lidé, instituce nebo veřejné mínění.

Vencálek popisuje identitu jako *„aktivní, uvědomělý a odpovědný vztah člověka k prostoru, k lidem, kteří v něm žijí, i k sobě samému. Identita se nenachází mimo individuální odpovědnost člověka, ale je naopak jejím projevem.“* (Vencálek, 1998, s. 81)

Roubal (2003) vidí význam v identitě právě tehdy, když se začlení do určitého vztahu. Např. regionální, národní, kulturní identita. Obecně abstraktní pojem tedy nabývá konkrétnosti a stává se přínosným. V této práci se budu konkrétně zabývat regionální identitou obyvatel

Podluží, jež mohu nazvat Podlužáky. Zejména také proto, že oni sami se takto nazývají. Což by měla potvrdit praktická část práce.

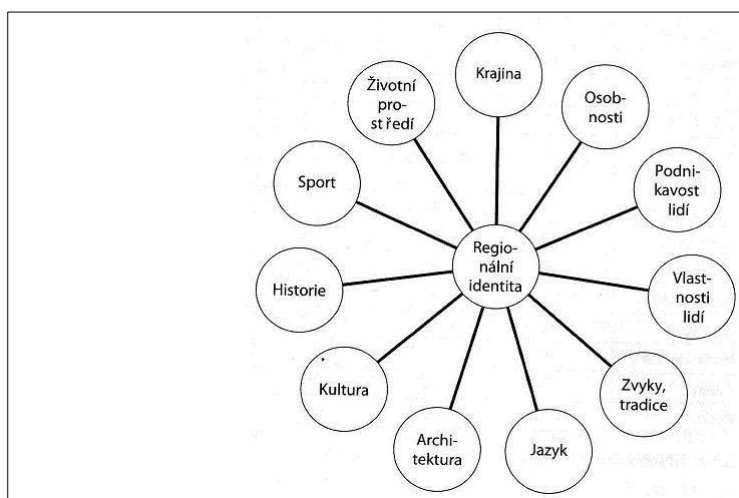
Identita se pojí s emocemi. Naplňuje individuální potřebu někam patřit, pocít jistoty a bezpečí. Znamý americký psycholog Abraham Maslow řadí potřebu bezpečí mezi jednu z nejzákladnějších v životě jedince. Dalo by se konstatovat, že identita fixovaná na prostor, ovlivňuje i různé sociální potřeby jedince (Baštecká, Reiterová, 2005). Identitu jako přirozenou potřebu definuje i Rak (2001). Konkrétně jako potřebu příslušnosti k vyšším celkům (např. obec, region, vlast, stát), jenž vede až k touze ke splynutí.

Z psychologicko-sociologického hlediska popisují identitu Nedomová, Kostelecký (2006) takto: „*Slovo identita ve spojení s názory a pocity člověka vyjadřuje jednak shodnost, jednotu, harmonii, nezaměnitelnost, nerozpornost a nekонтрастnost osoby, jednak přijetí motivů, aspirací, hodnot a ideálů od jiných lidí, ztotožnění se s nimi. Její součástí je také poznání sebe sama v jiných zároveň s poznáním odlišností jiných skupin lidí.*“ (Nedomová, Kostelecký, 1996, s. 7). Identita se formuje individuálně v každé osobnosti. Je ovlivněna zkušenostmi a na jejich základě jedinec akceptuje hodnoty, postoje, cíle, významy atd. Giddens (1991) dodává, že získané postoje a hodnoty jedince jsou verifikovány každodenní realitou. Tím dochází k jejich potvrzení či vyvrácení. Součástí reálného života je také konfrontace se společností, kde jedinec dosáhne potvrzení své existence a již zmíněného pocitu, že někam patří.

Ve spojitosti se společností mluvíme o kolektivní identitě. Jejím nejvýznamnějším charakterem je rozdělení na „my“ a „oni“. K tomu, abychom mohli takto diferencovat společnost, je zapotřebí vytvořit atributy. Eisenstadt a Giesen (1995) ve spojitosti s atributy hovoří o rozdílné etnicitě, rase, věku a pohlaví. Nadřazenými atributy jsou pak tradice, místní obyčej, vzorce chování a institucionální mechanismy. Proces budování kolektivní identity nikdy nekončí a zahrnuje v sobě kolektivní paměť. K posílení kolektivní paměti a tím pádem i kolektivní identity dopomáhá dodržování tradic, zvyků. Aplikováno do prostoru, můžeme hovořit o regionální identitě (Heřmanová, Chromý, 2009).

Pakliže se paměť podílí na vytváření identity, stejnou měrou participuje i na opačném efektu – na její změně nebo dokonce zániku. Velký význam v tomto směru má proces globalizace. Přijímání „cizích“ kulturních vzorců, zvyků apod. rozhodně neposiluje lokální,

regionální identitu. Heřmanová a Chromý (2009) potvrzují, že neudržování tradic a jejich nepřipomínání může vést ke ztrátě historické paměti a následkem toho může dojít ke změně identity. Identitu posilují také nositelé kulturních tradic. Jsou jejich ztělesněním. A to je poměrně důležité, jelikož z imaginárního pojmu tradice, zvyk vytváří konkrétní konstrukci reality. Nositelé kulturních tradic a zvyků tvoří jakýsi mezičlánek. Na druhou stranu jejich ztráta může způsobovat nezáměr o odkaz předchozích generací. To vše eskaluje v modifikaci identity, zánik identity nebo ve vytvoření nové (Kastner, 1999).

Obr. 3 Příklady složek regionální identity

Zdroj: Heřmanová, Chromý 2009, s. 19

4. METODIKA PRÁCE

Nejprve je třeba zdůraznit, že cílem práce je charakteristika regionu Podluží z pohledu fyzické geografie a z pohledu humánní geografie. Ještě však, než bude možno zkoumané území charakterizovat a popsat, je nutné ho vymezit. **Vymezení** hranic zkoumaného území se opírá o dva přístupy. Prvním je vymezení hranic regionu Podluží na základě komparace zdrojových map. Druhým je vymezení hranic regionu Podluží na základě regionální identity zprostředkované dotazníkovým šetřením.

- I. Vymezení regionu na základě komparace zdrojových map si vyžaduje kvantitativně - kvalitativní přístup. Po akumulaci zdrojových map (etnografických, národopisných, kulturních, regionálních, administrativních) vyvstal prostor pro první metodu:
 - Georeferencování – „*Proces určení vztahu mezi polohou dat v přístrojovém souřadnicovém systému a geografickou, resp. mapovou polohou*“^[2]. Konkrétně došlo k zasazení mapy do souřadnicového systému S-JTSK. Tímto krokem se vyřešila problematika generalizace map. Mapy byly vytvořeny pro různé účely a tím pádem byl jejich obraz často nepřesný a nerespektoval reálné hranice a tzv. vlíčovací body. To jsou body „*sloužící pro geometrickou transformaci nejčastěji obrazových dat do jiného (např. referenčního) souřadnicového systému*“^[3] Ty bylo třeba vytvořit.

Po zasazení map do stejného souřadnicového systému následovala další metoda:

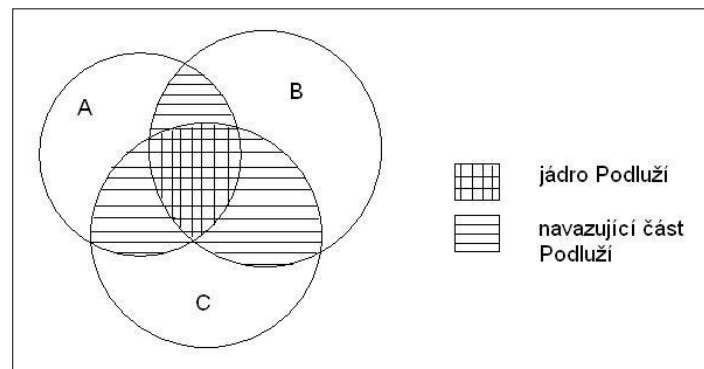
- Superpozice kartografických děl – jednoduše řečeno dochází k překrytí mapových podkladů. V místech, kde se mapy překryjí, tzn. jejich společná množina, se soustřeďuje jádro regionu. Nutno dodat, že georeferencováním došlo k selekci počtu map na tři. Tyto tři mapy dosahovaly totiž přijatelných kvalit a bylo možno s nimi dále pracovat. Podmínkou bylo jejich digitální zpracování. Konkrétně se jednalo o mapy získané z folklórní internetové stránky www.folklornet.cz, z internetové databáze Břeclavské knihovny www.knihovna-bv.cz² a z internetového portálu Národního muzea www.nm.cz.

Zmíněná společná množina všech map vytváří jádrové území. Na něj se však nabalují další vrstvy – území, jež je součástí dvou mapových děl. Při řešení problematiky vhodného výběru byla aplikována třetí metoda:

² mapa existuje i v tištěné podobě viz. Kordiovský a kol., 2001, s. 407

- Kartografická syntéza – (Obr. 4) určení podmínek pro začlenění obcí do regionu. Ivanička (1983) doplňuje, že cílem této metody je zjistit obsah map a na základě kvantitativních i kvalitativních kritérií vymežit syntetické území jednotky. To vše za udání dvou podmínek:
 - Podmínka č. 1: obec je součástí průniku všech map
 - Podmínka č. 2: obec je součástí průniku dvou map a výměra jejího území činí alespoň 50% průniku.

Obr. 4 Schéma kartografické syntézy

Zdroj: Vlastní náčrt

- II. Po aplikaci prvního přístupu došlo k selekci obcí, které patří do regionu Podluží. Obyvatelé těchto obcí představují potencionální respondenty dotazníkového šetření. Nejprve jsem musel vybrat typ respondentů, kteří mají o regionu Podluží povědomí a jejich odpovědi budou relevantní. Důležitou roli hrála i celková náročnost operace (čas, znehodnocení, návratnost). Proto jsem z těchto důvodů oslovil základní a střední školy s dotazem, zda by rodiče jejich studentů, mohli dotazník vyplnit. Školní instituce jsem volil podle polohy tak, že jsem respektoval dříve vymezený potencionální prostor Podluží a zároveň jsem volil i obce, jenž patří do tzv. periferního prostoru. Obce vně Podluží jsem volil zejména proto, abych zjistil intenzitu regionální identity. Zbývající obce jsem zvolil jako zpětnou vazbu na otázku, zda je o Podluží vědomí i na území periferním. Celkem jsem oslovil 700 respondentů, což reprezentuje 0,7% populace zkoumaného území. Návratnost byla 38%, konkrétně 266 relevantně vyplněných dotazníků. Důvodem může být časová kolize dat konání průzkumu s konáním hodů v některých obcích. Dotazníky byly zaslány (po předchozí telefonické konzultaci s vedením škol) poštou dne 8.7.2012. Finální množství dotazníků není příliš

reprezentativním vzorkem, na druhou stranu dotazníková anketa pokrývá celou studovanou oblast a v některých případech ji přesahuje. Obsah dotazníku má mít charakter kvalitativní i kvantitativní a tak byly i komponovány otázky. Pro jejich fundovanost jsem se zčásti nechal inspirovat článkem Chromého a Skály s názvem „*Kulturněgeografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: analýza vybraných složek územní identity obyvatel Sušicka*“ (2010), zčásti dílem Heřmanové a Chromého: „*Kulturní regiony a geografie kultury*“ (2009) a vlastními zkušenostmi a znalostmi zkoumaného území. Součástí dotazníků byly i pokyny k vyplnění a k další manipulaci. Po vyplnění byly dotazníky poštou dopraveny ke zpracování.

- III. Při vymezení hranic regionu Podluží na základě regionální identity zprostředkované dotazníkovým šetřením byl kladen největší důraz na poslední úkol v dotazníku – vyčlenění obcí, které podle dotazujících patří do Podluží. Pro každou dotazovanou školu bylo pomocí programu Microsoft Excel vypracováno procentuální zastoupení zmíněných obcí, což tvořilo základ pro zhotovení map. Na základě dat získaných z geografické databáze ArcČR500 byly zkonstruovány v programu ArcGIS mapy pro každou dotazovanou obec zvlášť. Následuje syntetizující mapa, která obsahuje data od všech respondentů. Interval velikostní stupnice, který znázorňuje procentuální zařazení jednotlivých obcí do regionu Podluží, byl rozdělen do čtyř kategorií. Šířka intervalů je konstantní a jejich návaznost je spojitá z důvodu celého pokrytí souboru hodnot. Rozsah jednotlivých intervalů činí 24,9%. Tímto postupem dochází k vytvoření čtyř zón/oblastí. K tomu, abychom mohli oblast definovat jako jádrovou (1. zónu), je zapotřebí, aby 75% respondentů lokalizovalo obec do regionu Podluží. K tomu, aby obec spadala do 2. zóny, vyznačující se menší intenzitou, je nutno, aby ji do regionu Podluží zařadilo 50% respondentů. Tímto způsobem se postupuje v procesu vymezení zón regionu Podluží až k poslednímu intervalu, do kterého náleží obce, které nezmínil žádný respondent, a tím pádem nezasahují do regionu Podluží.

Ke geografické **charakteristice** území jsem nejprve provedl syntézu informací z literatury a map. Následným rozbořením došlo k selekci vhodných informací. Ty jsem doplnil o vlastní znalosti z terénu. Z hlediska fyzické geografie následovalo rozčlenění kategorií na geologickou a geomorfologickou stavbu, klima, hydrologii, půdy, biotu a ochranu přírodního prostředí. Charakteristika území po stránce sociální geografie se rozčlenila na obyvatelstvo,

sídelní strukturu, zemědělství, průmysl, dopravu, služb a cestovní ruch. Etnografická charakteristika se segmentovala na historii, architekturu, dialekt, kroje a tradice

Vše dovršila aplikace získaných informací do výše uvedených kategorií. Mapy byly vytvořeny v programu ArcGIS na základě dat získaných z geografické databáze ArcČR500 a INSPIRE. K editaci map byl použit program Adobe Photoshop. Stěžejní a nejdůležitější data byla použita prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR), Českého statistického úřadu a Národního ústavu lidové kultury.

Praktickou složku bude prezentovat aplikace získaných údajů a informací do praxe. Ta je řešena tak, že se na základě sepsaných informací, které jsou obsaženy v geografické a etnografické charakteristice regionu Podluží, vytvoř studijní materiály/texty o Podluží a ty se následně vnesou do hodiny zeměpisu. Výchovně-edukační proces je opřen o teoretické didaktické zásady a východiska. Žáci vytvoří pracovní skupiny a metodou tiskové kanceláře postupují selekcí studijních materiálů/textů až do fáze, kdy budou schopni prezentovat „svůj“ region po stránce geografické a kulturní. Finálním produktem bude billboard, který bude obsahovat informace o Podluží. Celá mozaika obrázků, myšlenkové mapy, symbolů, artefaktů a informací bude stručnou, přehlednou a ucelenou charakteristikou Podluží.

5. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ

Podstatou práce je charakterizovat region Podluží po stránce geografické a etnografické. K tomu abychom tak mohli učinit, vyvstává primární cíl – vymezit region Podluží, čili určit hranice, kdy bude patrné, jaké území je součástí Podluží a jaké území už součástí není. K vymezení hranic byly užity dva způsoby:

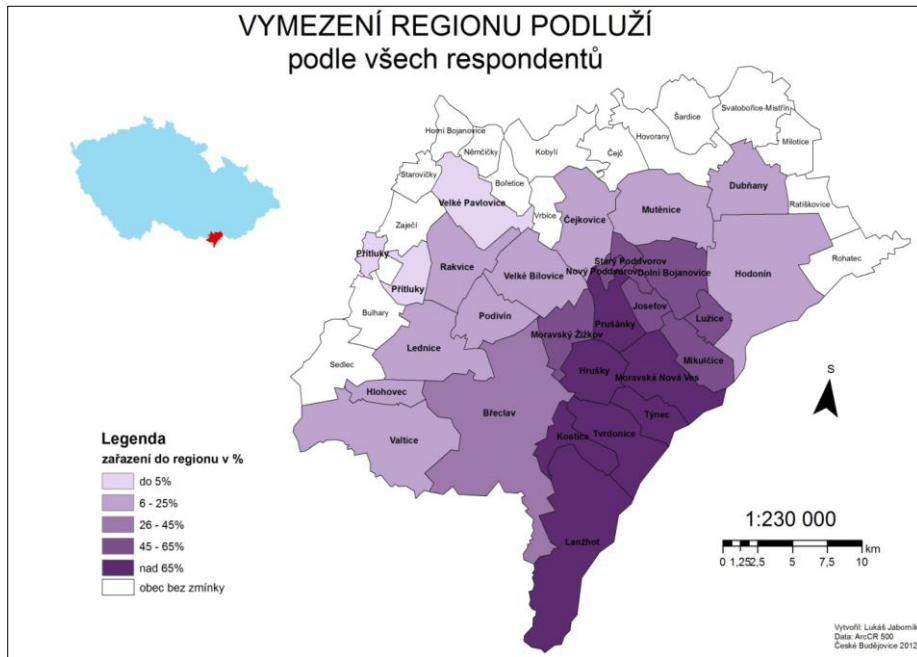
1. Na základě dotazníkové studie opírající se o regionální identitu.
2. Na základě komparace zdrojových map získaných z literárních, mapových a internetových podkladů.

Proces regionalizace je tedy ústředním motivem mé práce. Gurňák, Blažík a Lauko (2007) doplňují, že regionalizace je proces vydělení územních jednotek, které mají určitý znak a jejich oddělení na území, které tento znak nesdílejí.

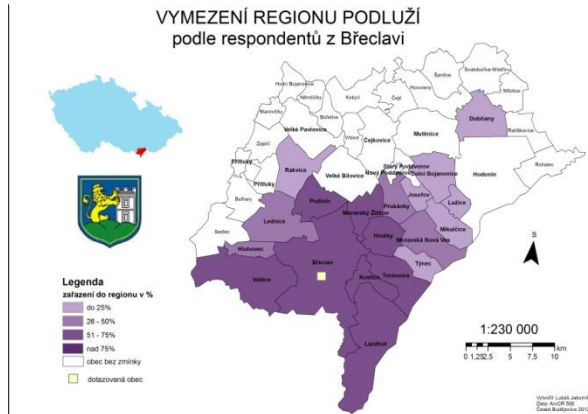
5.1. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ NA ZÁKLADĚ DOTAZNÍKOVÉ STUDIE

Pokud bychom vztahovali teorii regionalizace k vymezení regionu Podluží na základě dotazníkové studie, můžeme hovořit o tzv. individuální regionalizaci. Ta se podle Gurčáka a spol. (2007) vyznačuje subjektivním vnímáním krajiny, prostoru a na tomto osobitém domnění dochází v ohraničení území. To lze potažmo konstatovat o regionální identitě respondentů. Zde se kombinuje individuální, skupinové povědomí, pocit soudržnosti a provázanosti regionu s vlastním životem. Otázka, kdy se dotazování ztotožňují s regionem a krajinou, ve které žijí. Kdy se definují jako „insidennes“ - součást prostoru, jenž „uvnitř“ regionu žijí, vytváří vztahy, spokojeně souzní (Relph, 1976). Výsledkem je ohraničený region. Pomocí kvantitativních charakteristik je ještě možno aplikovat mnohostupňovou regionalizaci. Její podstatou je v rámci jednoho regionu vyčlenění hranic regionů o řád nižších. Typickým příkladem je zonace oblasti na jádro, oblast 2. zóny, oblast 3. zóny atd., kdy s každou zónou ubývá četnost sledovaného ukazatele (v našem případě začlenění obce do regionu).

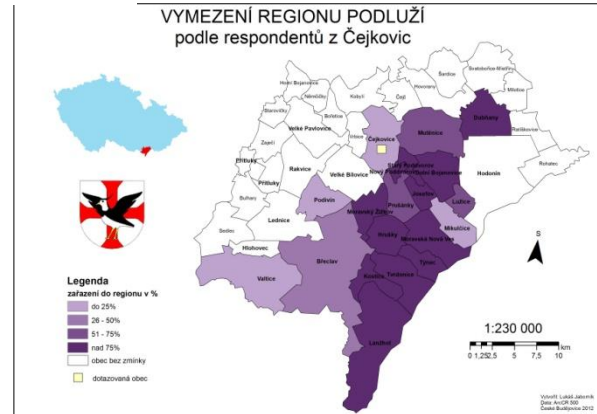
Obr. 22

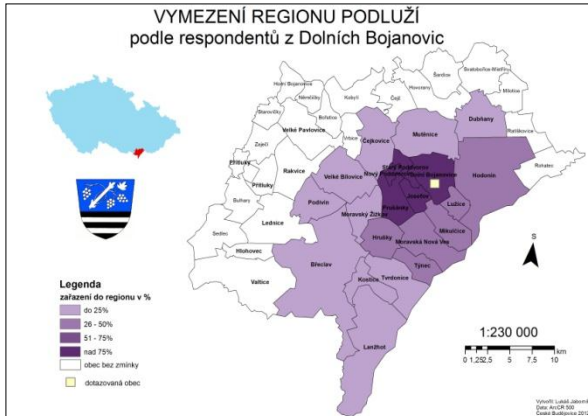
Obr. 5

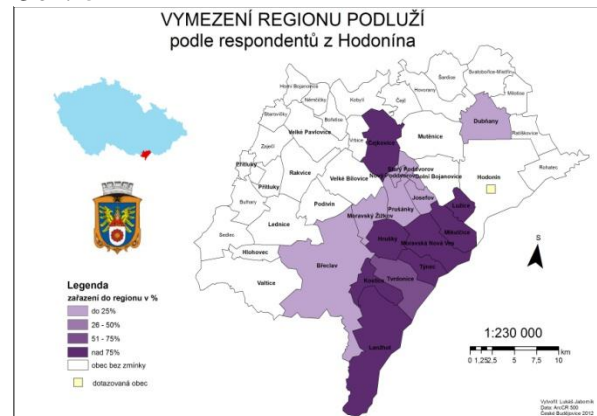
Obr. 6

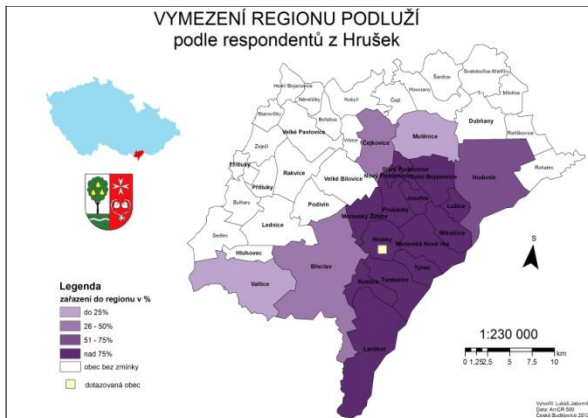
Obr. 7

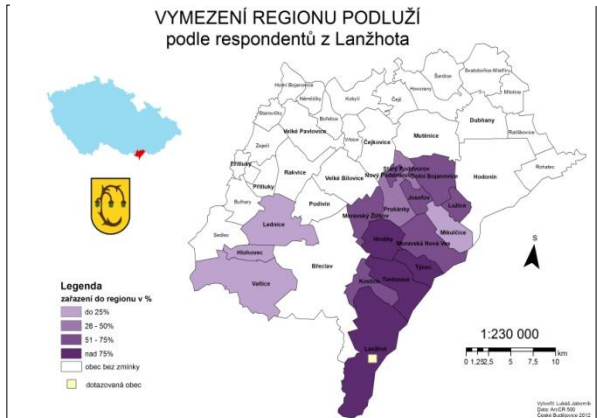
Obr. 8

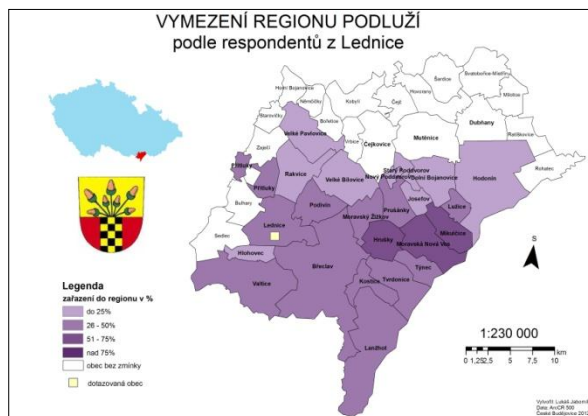
Obr. 9

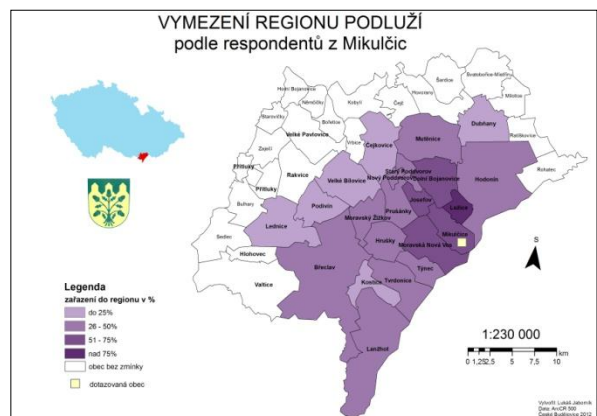
Obr. 10

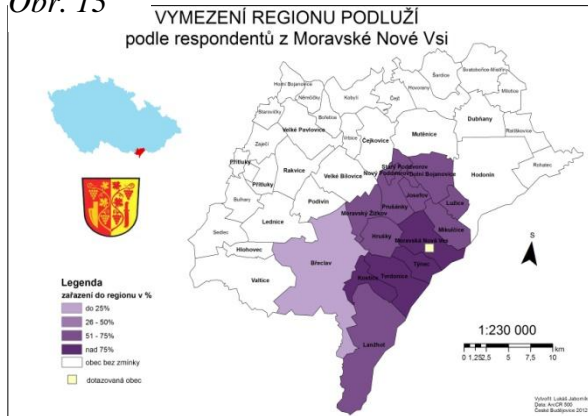
Obr. 11

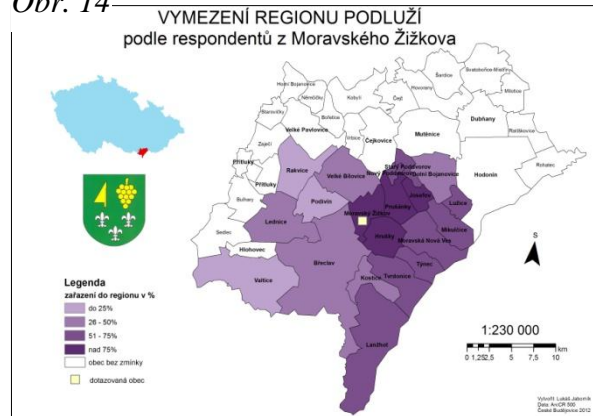
Obr. 12

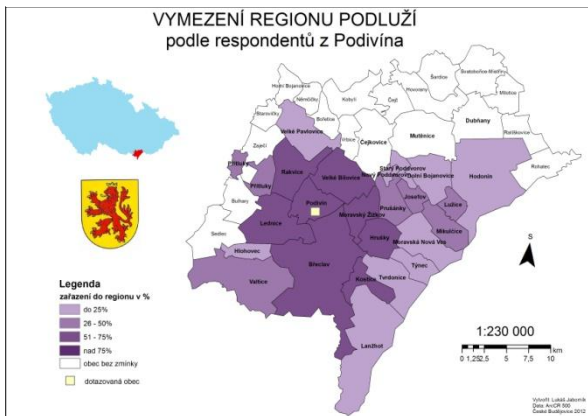
Obr. 13

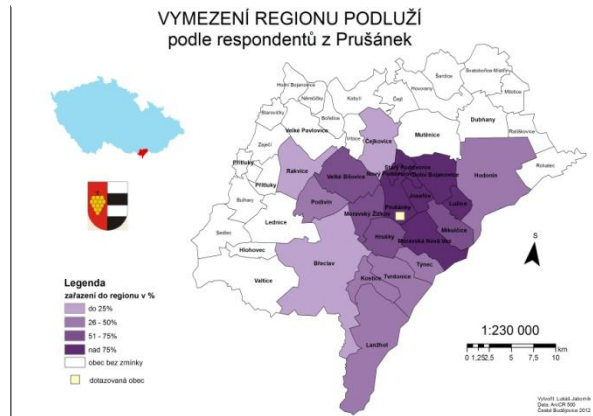
Obr. 14

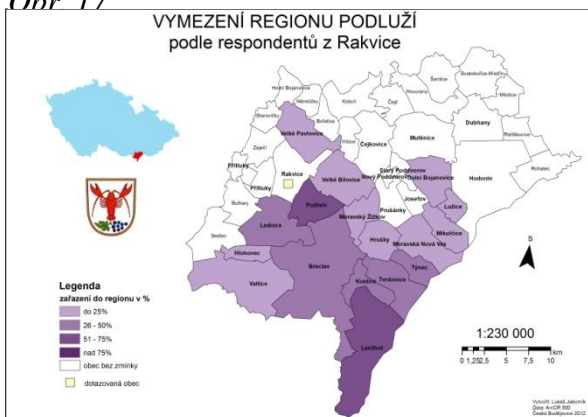
Obr. 15

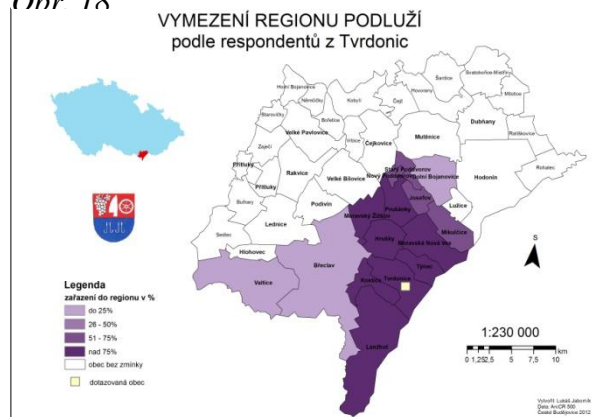
Obr. 16

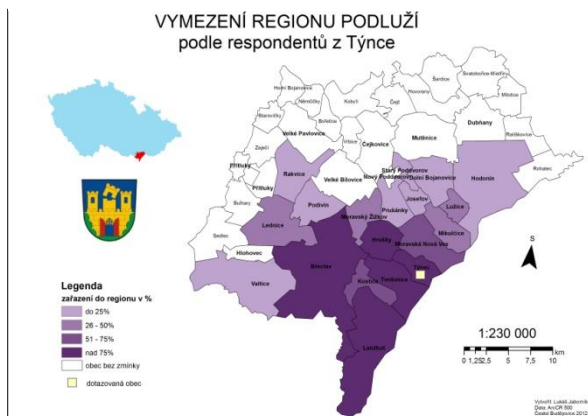
Obr. 17

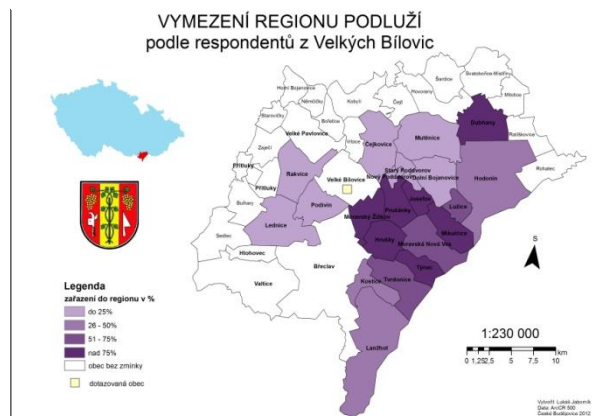
Obr. 18

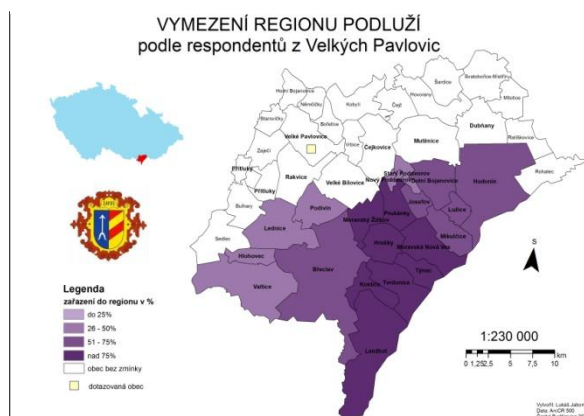
Obr. 19

Obr. 20

Obr. 21

5.1.1. KOMENTÁŘE K MAPÁM VZNIKLÝCH NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉ STUDIE

Co se týče vymezení hranic regionu Podluží podle respondentů z jednotlivých obcí, je třeba dodat, že se zde uplatňuje individuální i skupinové povědomí. Respondenti o Podluží někdy slyšeli, vědí o jeho existenci, respektují jej a na některé dopadá přímo jeho vliv (cestovní ruch, vinařství apod.). Otázkou je, jak jej vymezí. Jelikož hranice regionu Podluží jsou odjakživa předmětem diskuzí geografů, národopisců, folkloristů i samotných občanů, nemá region Podluží ostře vyhraněné hranice. Dále je podstatné, zda respondenti vložili obec, ve které žijí, dovnitř regionu. K tomu se váže samotná otázka z dotazníku: „*Cítíte se být obyvatelem Podluží?*“. Můžeme si všimnout i vnitřní regionu, na které navazuje zonace území. Obce znázorněné nejtmaší fialovou barvou jsou zařazeny do intervalu 75% a více. To znamená, že byly zmíněny v 75% (a více) dotaznicích. Tímto postupem se vytvářela legenda k mapě.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů ze všech dotazovaných obcí (obr. 22):

Při syntéze všech dotazníků a map, vzejde výsledné vymezení regionu Podluží. Patrné je prostorné vymezení, jenž horizontálně sahá od Valtic až po Hodonín. Vertikálně pak od Dubňan po Lanžhot. Jádrou zónou vytvářejí Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec, Hrušky, Moravská Nová Ves, Prušánky. Slabší zónou jsou sousedící obce Moravský Žižkov, Nový Poddvorov, Starý Poddvorov, Dolní Bojanovice, Josefov, Lužice a Mikulčice. Směrem od nich se vytváří přechodná oblast, do které spadá Břeclav (jediná v intervalu 25 – 50%), Valtice, Hlohovec, Lednice, Podivín, Rakvice, Velké Bílovice, Čejkovice, Mutěnice,

Dubňany a Hodonín. Tyto obce jsou na pomezí mezi tím, co „je“ a co „není“ součástí regionu Podluží.

Jádrové obce vytváří centrální oblast, uvnitř které jsou nejhloběji zakořeněny charakteristické rysy regionu Podluží. Zde se region utváří, dodržují lidové tradice a Podluží je každodenní součástí života lidí. A právě to, jak se sami definují a jak je definují ostatní (zda jsou či nejsou součástí regionu Podluží), vytváří obraz Podluží na mapovém podkladě. Obce v nižších kategoriích/intervalech korespondují s Podlužím, ale ne v tak silné míře. O Podluží vědí, mají o něm představu, dokážou jej lokalizovat a shledávají s ním společné znaky. Na druhou stranu je ostatní obce nemusejí identifikovat jako součást Podluží. Setkávají se zde individuální i skupinová povědomí o specifickém regionu a to, že se respondenti z konkrétní obce definují jako součást Podluží ještě nutně neznamená, že jím skutečně jsou. Počet 266 respondentů ze 17 obcí by měl být dostatečným reprezentativním vzorkem.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z BŘECLAVI (obr. 5):

Dotazovaní vymezili Podluží do velkého prostoru. Začlenili do něho i obce Dubňany, Velké Pavlovice, které jsou spíše součástmi jiných národopisných oblastí (konkrétně Hanácké Slovácko a Dolňácko). Dotazovaní intuitivně soustřeďují Podluží kolem Břeclavi, čímž z něj mohou podle teorie centrální míst vytvořit centrum regionu. Silné zastoupení mají kromě samotné Břeclavi překvapivě Valtice. Žádná obec však nespadá do intervalu 75% a více. Naopak slabší intenzita zmínění se týká Týnce, Mikulčic a obcí okresu Hodonín, což si myslím, že u ostatních obcí nebude tak časté.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z ČEJKOVIC (obr. 6):

Čejkovičtí vymezili jádro Podluží, které čítá obce od Lanžhota až po Dubňany. Tento tvar si myslím, že bude korespondovat s vícero obcemi, zejména z východní části studovaného území. Ignorovali Hodonín a západní obce. Sami se definují jako součást regionu, ale nikterak výrazně. Například Břeclav zmínili vícekrát než sami sebe. Opět je třeba si všimnout Dubňan, které spadají do nejvyššího intervalu. Důvodem může být silná vazba na folklór a dodržování lidových tradic, jenž vytváří typický charakter Podluží.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z DOLNÍCH BOJANOVIC (obr. 7):

Jeden z příkladů, jak může být vnímání hranic regionu různorodé. Jádro Podluží se soustřeďuje úzce kolem dotazované obce. Vliv Podluží se dotýká ještě obcí východně od Dolních Bojanovic, směrem na západ je nepatrný. Překvapivé je opomenutí Tvrdonic a

Lanžhota, jenž u zbývajících respondentů tvoří jádro Podluží. Na druhou stranu Hodonín je víc „podlužácký“ než Břeclav. To bych zdůvodňoval tak, že Hodonín má na život občanů větší vliv než Břeclav a logicky tedy dotazovaní vnímají vazby mezi Hodonínem a jejich obcí mnohem silněji.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z HODONÍNA (obr. 8):

Zajímavostí je, že dotazovaní se sami necítí součástí regionu Podluží, i přes to, že jini dotazovaní Hodonín do regionu zakomponovali. I zde je patrné jádro regionu táhnoucí se od Lanžhota směrem na sever po Lužice. Silně jsou zastoupeny Čejkovice, i když chybí prostorová návaznost na jádro regionu. Obdobný solitérní typ jako Čejkovice představují v menší míře Dubňany. Opět je Břeclav chápána více jako součást Podluží než Hodonín. Západní obce zůstaly opomenuty.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z HRUŠEK (obr. 9):

Ukázkový příklad vymezení jádra Podluží v komparaci s celkovým názorem všech dotazovaných. Obyvatelé Hrušek se ve velké míře cítí jako součást Podluží, stejně jako obce kolem. Silné zastoupení má Hodonín (více než Břeclav). Ostrá linie ohraničení kontrastuje mezi obcemi Moravský Žižkov a Velké Bílovice. Nejzápadnější obcí regionu jsou Valtice. Zajímavostí, že nedaleko vzdálený Hlohovec už do Podluží nepřísluší.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z LANŽHOTA (obr. 10):

Obec se silným náboženským cítěním a se silnou vazbou k folklóru a lidovým tradicím vyčlenila jádro regionu obdobně jako sousedící obce. Sami se považují jako součást regionu. Ostrou hranici mezi Břeclaví a vymezeným jádrem zdůvodňují jako vnímání polarizace ve vztahu město – vesnice. Zajímavostí je, že Břeclav tvoří jakési „hluché místo“ rozdělující region Podluží na východní a západní části. Dle respondentů je Podluží záležitostí jižních lokalit, neboť byly opomenuty obce jako Velké Bílovice nebo Čejkovice, které u ostatních respondentů hrají větší roli.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z LEDNICE (obr. 11):

Ledničtí vymezili studovanou oblast poměrně prostorně. Až na obce severně od Hodonína, Čejkovice, Mutěnice a Dubňany, byly zmíněny všechny obvyklé obce. Respondenti z Lednice se sami označují jako součást Podluží, i přes to, že dotazovaní z ostatních obcí je jako člena regionu Podluží nespatřují. Nejvícekrát byly zmíněny obce

Hrušky, Moravská Nová ves a Mikulčice. Zajímavým faktem je, že žádná obec nespadá do intervalu 75% a více. Je dobré si všimnout, že dotazovaní lokalizují Podluží do míst, blíže k sobě – např. Přítluky nebo Rakvice. Opět má Břeclav silnější zastoupení než Hodonín, což přisuzují jejímu většímu vlivu na život občanů Lednice. Navíc spadá Lednice do ORP a okresu Břeclav.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z MIKULČIC (obr. 12):

Obyvatelé Mikulčic lokalizují Podluží k obcím, kolem sebe. Sami se definují jako Podlužáky (obyvatele Podluží). Největší zastoupení má sousední obec Lužice, kde se lidové tradice, potažmo folklór poctivě dodržují. Následují obce Dolní Bojanovice, Josefov, Moravská Nová Ves. Intenzita zařazení se směrem do prostoru snižuje. Hodonín považují za součást zkoumané oblasti, což není vzhledem k ostatním respondentům zcela běžné. Opomenuty zůstaly západní obce jako Valtice, Hlohovec. Sousedící Lednice už se do regionu „vešla“. Severnější obce Přítluky, Rakvice a Velké Pavlovice v dotaznících nefigurovaly.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z MORAVSKÉ NOVÉ VSI (obr. 13):

Jeden z ukázkových příkladů vymezení regionu Podluží. Respondenti umístili svoji obec do jádra studované oblasti. Do pomyslného centra s nimi korespondují Týnec, Tvrdonice, Kostice. Ostatní obce lžící směrem na jih (Lanžhot) a severním směrem Hrušky, Moravský Žižkov, Prušánky, Josefov, Starý a Nový Poddvorov, Dolní Bojanovice, Lužice a Mikulčice se považují za oblast se silným vlivem Podluží. Zajímavý je fakt, že respondenti vymezili hranice regionu poměrně ostře. To znamená, že další nezmníněné obce do Podluží vůbec neřadí. Výjimku tvoří Břeclav spadající do nejnižšího možného intervalu.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z MORAVSKÉHO ŽIŽKOVA (obr. 14):

Dotazovaní se definují jako jádrová zóna regionu Podluží. Spolu s nimi sem spadají Hrušky, Prušánky, Josefov. Intenzita zařazení se směrem do prostoru rovnoměrně snižuje. Dotazovaní ignorovali severnější obce Čejkovice, Mutěnice, Dubňany a Hodonín. Břeclav spadá do středního intervalu a proto je členem zkoumaného regionu. To zdůvodňují silnou vazbou mezi Moravským Žižkovem a Břeclaví. Zmíněny byly východní obce Podivín, Rakvice, Lednice, Valtice. Předmětem diskuze by mohlo být opomenutí Hlohovce i přes to, že sousedí s Lednicí a Valticemi a zároveň by prostorově vyplňoval mezeru mezi nimi. Navíc se zde registruje silné folklórní hnutí.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z PODIVÍNA (obr. 15):

Podivínští lokalizují region Podluží kolem svojí obce. Nejsilněji obsazen jsou Břeclav, Kostice, Hrušky, Moravský Žižkov, Lednice, Velké Bílovice a Rakvice. Přičemž žádná ze zmíněných obcí nespadá do nejvyššího intervalu. To znamená, že respondenti mají o Podluží povědomí, vědí, že je „někde“ kolem nich, ale nedokážou ho přesně lokalizovat a stejně tak i v případě vyčlenění nejsilnějšího jádra. Překvapivý je fakt, že typické Podlužácké obce Lanžhot, Tvrdonice, Týnec, Moravská Nová Ves náleží do nejnižšího intervalu. Obě okresní města Břeclav s Hodonínem jsou prvky Podlužácké mozaiky. Obecně lze říci, že dotazovaní lokalizovali studované území do většího prostoru. Převáděno do mapového se nabízí pohled přiblížení Podluží blíže k sobě.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z PRUŠÁNEK (obr. 16):

Dotazovaní respondenti z obce ležící v těžišti Podluží, umístili Prušánky do jádrové oblasti. Stejně tak učinili s Moravskou Novou Vsí, Josefovem, Lužicemi, Dolními Bojanovicemi, Starým Poddvorovem a Novým Poddvorovem. Kolem těchto obcí se koncentrují obce patřící do intervalu 51 – 75%. Slabší zastoupení je na jihu území, což v ostatních případech není běžné. Okrajové lokality na západě zůstaly opomenuty. Naopak byly zmíněny Rakvice, Podivín, Velké Bílovice a Čejkovice. Nutno upozornit na kontrast mezi obcemi Starý Poddvorov, Dolní Bojanovice a Mutěnice, kde první dvě jmenované obce jsou součástí nejvyššího intervalu a sousedící Mutěnice nebyly jmenovány ani jednou. Jedna z mála situací, kdy Hodonín je zastoupen četněji než Břeclav.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z RAKVIC (obr. 17):

Respondenti sebe nereflektují jako území Podluží. Překvapivé je, že sousedící obec Podivín je jedním z nejsilněji zastoupených a společně s Lanžhotem tvoří jádrové oblasti, jenž jsou propojeny slaběji zmíněnými obcemi Kosticemi a Břeclaví. Společně s nimi tvoří silnější jádro regionu Tvrdonice, Týnec a Lednice. Na ně nabalující se obce tvoří mírnou přechodovou oblast. I když se Rakvice necítí jako obyvatelé Podluží, začlenili východně sousedící obce do regionu a to poměrně silně. A to i v případě nepříliš zmiňovaných Velkých Pavlovic. Obdobná situace nastala u Hlohovce a Valtic. I zde se ukazuje případ toho, že poloha regionu Podluží je přímo úměrná geografické poloze dotazované obce.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z TVRDONIC (obr. 18):

Jedna z nejčastěji definovaných jádrových obcí regionu Podluží logicky vztahuje sebe samu do centra Podluží. Nejvyššího intervalu společně s ní dosáhli Lanžhot, Kostice, Týnec, Moravská Nová Ves, Hrušky, Moravský Žižkov a Prušánky. Mikulčice, Josefov, Starý a Nový Poddvorov prezentují přechodovou zónu, která přes Dolní Bojanovice ztrácí na intenzitě. Podobnou přechodovou funkci plní ze západní části Břeclav a Valtice. Ostatní nezmíněné obce nejsou podle respondentů součástí Podluží. Například u Lužic to může překvapovat. Stejně jako západní části u Hlohovce nebo Lednice. Hodonín se nezačlenil do Podluží, zatímco druhé okresní město Břeclav ano. Podle Tvrdonických respondentů je Podluží záležitostí nejjižnějšího cípu Jižní Moravy.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z TÝNCE (obr. 19):

Týnečtí lokalizovali region Podluží více do šířky. Nebyla opomenuta žádná obec od Valtic až po Hodonín. Jádrovou oblastí je Břeclav, Lanžhot, Tvrdonice, Hrušky i samotný Týnec. Od tohoto jádra se četnost zařazení obcí do regionu snižuje. Spontánně se tak vytváří přechodové oblasti spadající do intervalů 25 – 50 % a méně. Otázka vyvstává nad zařazením Kostic do intervalu 51 – 75% i přes to, že všechny obce kolem spadají do nejvyššího intervalu. To může být způsobeno faktem, že dotazník vyplňovalo 20 respondentů a proto o zařazení kostic do patřičného intervalu mohlo rozhodnout jen pár hlasů. Překvapivé může být i ignorování Velkých Bílovic. Zvláště, když sousedící obce zařazeny byly. Součástí Podluží jsou obě okresní města Břeclav i Hodonín.

Vymezení regionu Podluží podle respondentů z VELKÝCH BÍLOVIC (obr. 20):

Podle respondentů je patrné, že Podluží vnímají východně od své obce, při čemž svoji obec do zkoumaného regionu nezařadili. Čili se necítí být obyvateli Podluží. Zajímavé je však to, že obce kolem sebe do Podluží zařadili. Moravský Žižkov dokonce do nejvyššího intervalu. S ním tvoří centrální jádro Týnec, Hrušky, Prušánky, Josefov, Mikulčice a Dubňany. Poslední zmíněné mají solitérní umístění, což si těžko vysvětlují. Nejspíše to bude tím, že Dubňany participují na folklórních slavnostech a tak jsou ve svém okolí chápány jako součást Podluží daleko více, než třeba sousedící Mutěnice. Dalším zajímavým faktem je častější zmínění Hodonína než Břeclavi. To shledávám jako výjimečnou situaci. Stejně jako Břeclav byly na jihu opomenuty Valtice, Hlohovec. Na severu Velké Pavlovice.

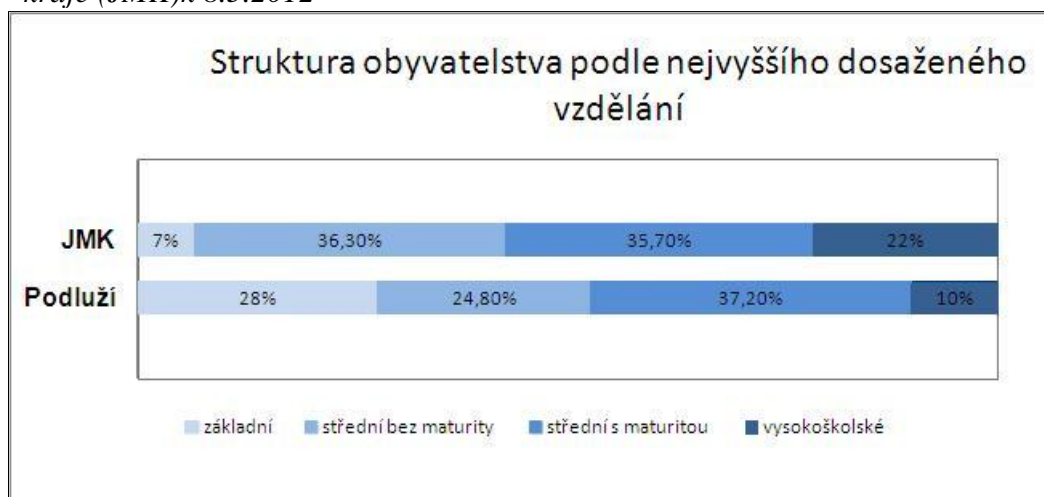
Vymezení regionu Podluží podle respondentů z VELKÝCH PAVLOVIC (obr. 21):

Sami Velkopavlovičtí se necítí být součástí Podluží, přesto mají o zkoumaném regionu dobré povědomí, jelikož dokázali poměrně přesně vymežit nejenom jeho hranice, ale i jádrovou oblast. Jádro tvoří Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec, Moravská Nová Ves, Hrušky, Moravský Žižkov a Prušánky. Podle respondentů do Podluží nepatří severní obce Přítluky, Rakvice, Velké Bílovice, Čejkovice, Mutěnice, Dubňany. Na druhou stranu všechny obce umístěné jižněji spadají do regionu a to s poměrně silným zastoupením. Jeden z mála případů, kdy byl zařazen i Hodonín.

5.1.2. KOMENTÁŘE K VYBRANÝM OTÁZKÁM DOTAZNÍKOVÉ STUDIE

Postup při výběru respondentů byl již nastíněn (viz kap. 4. Metodika práce). Vyvstává prostor pro komentáře k vyplněným dotazníkům, jelikož samy o sobě jsou zdroji informací, které budou aplikovány při didaktické transformaci (viz. kap. 8). Součástí dotazníkové šetření byly otázky, jejímž zpracování nám vzejde struktura dotazovaných respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání (graf. 55). Tato struktura obyvatel může být jistým vodítkem při komentování jejich odpovědí. Zpracováním dat dále vyplývá, že dotazníkové studie se více zúčastnilo mužské populace – konkrétně 58% mužů a 42% žen.

Graf 55 Komparace vzdělanostní struktury respondentů Podluží a obyvatel Jihomoravského kraje (JMK) k 8.5.2012

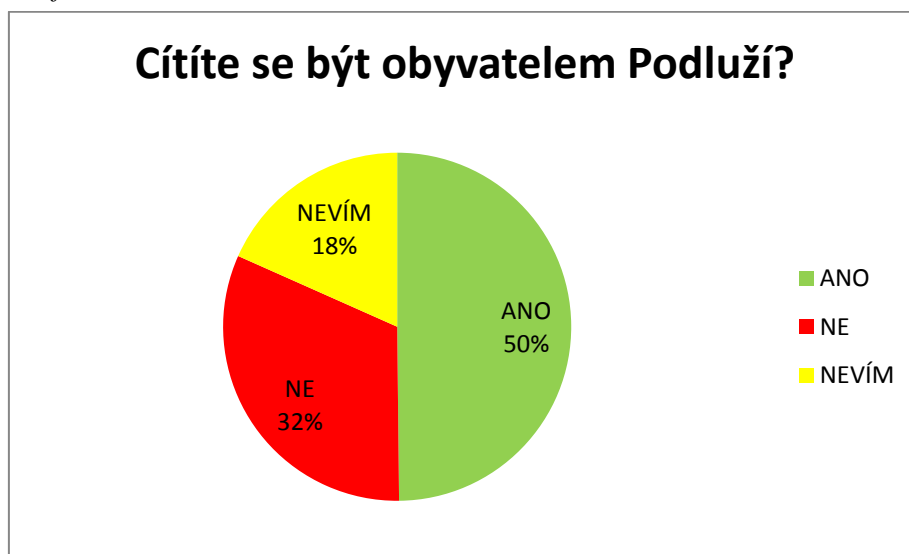
Zdroj: Český statistický úřad^[4]

Dotazníky jsou komponované tak, že se zčásti inspiroují článkem Pavla Chromého a Jana Skály s názvem „*Kulturněgeografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: analýza vybraných složek územní identity obyvatel Sušicka*“ (2010), zčásti dílem Evy Heřmanové a Pavla Chromého: „*Kulturní regiony a geografie kultury*“ (2009) a nemalou měrou jsou ovlivněny vlastními zkušenostmi a znalostmi zkoumaného území. Vybrané otázky se vztahují k regionální identitě. Navazují na mapové podklady v tom slova smyslu, že se ptají, zda se dotazovaný identifikuje jako obyvatel Podluží. Zda se cítí být odlišným od obyvatel jiných regionů Česka. Pídí se po charakteristických rysech regionu Podluží. Po tom, co jej činí specifickým. Co vystihuje svébytnost regionu. Pro lepší přehlednost jsou prezentovány souhrnné výsledky všech dotazovaných respondentů i s grafy. Konkrétní grafy k jednotlivým obcím (Graf 4 – Graf 54) jsou k dispozici v Příloze diplomové práce.

SHRNUTÍ DOTAZNÍKŮ OBYVATEL ZE VŠECH DOTAZOVANÝCH OBCÍ:

- *Cítíte se být obyvatelem Podluží?*

Graf 1

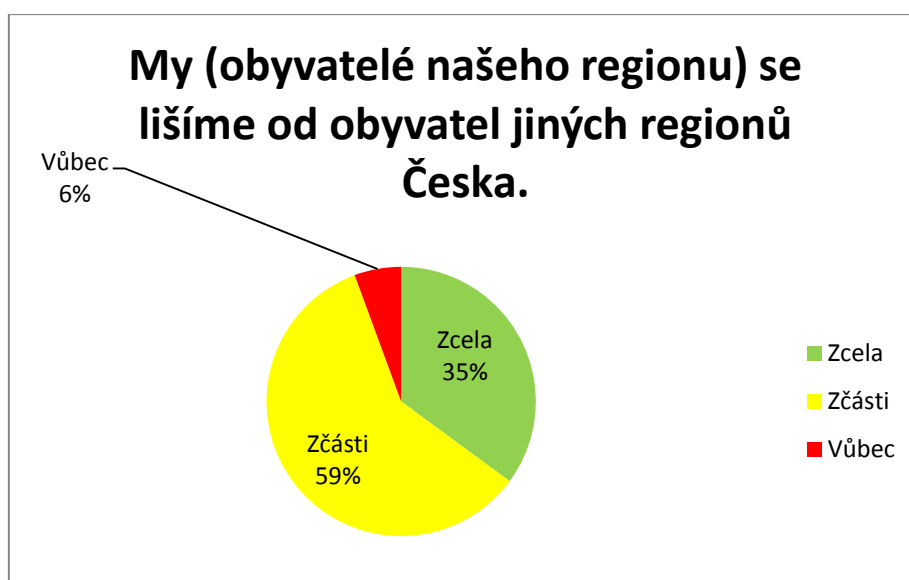
Zdroj: Vlastní data

(Graf 1) Při syntéze všech dotazníků vyplývá, že polovina respondentů se definovala jako obyvatelé Podluží a odpověděli *ano*. To znamená, že jsou si vědomi specifík, jež charakterizují jejich region. Jsou schopni přijmout Podluží za svůj region. I tímto způsobem se projevuje jejich regionální identita. Definují se jako „insidennes“ (součást prostoru, jež „uvnitř“ regionu žijí, vytváří vztahy, spokojeně souzní) (Relph, 1976). Procentuální zastoupení odpovědí *ano* není nikterak vysoké. Vzhledem k tomu, že byli osloveni

respondenti z obcí, jenž na základě zdrojových spadají do regionu Podluží, dalo se očekávat daleko silnější procentuální vyjádření. Důvodem proč tomu tak není, může být fakt, že určité množství odpovědí se rozměnilo do varianty *nevím*. Touto možností se celkem vyjádřilo 18% dotazovaných. Dalším zdůvodněním může být ovlivnění obcí Rakvice, Hodonín, Velké Pavlovice, které kladnou možnost využily nejméněkrát. Zhruba třetina respondentů využila možnost *ne*. To znamená, že se necítí jako obyvatelé Podluží. Ať už proto, že k regionu Podluží nepěstují kladný vztah nebo proto, že se definují jako obyvatelé jiného regionu. V případě, že se respondenti s regionem neidentifikují, kategorizují se podle E. Relpha (1976) jako „outsideness“.

- *My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.*

Graf 2

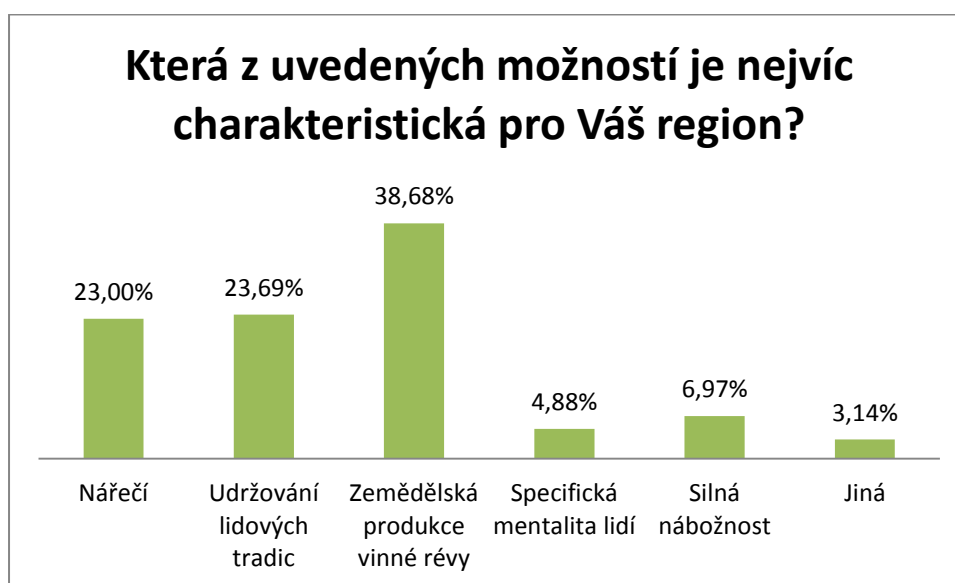
Zdroj: Vlastní data

(Graf 2) Přes 95% respondentů vnímá sebe jako odlišné od obyvatel jiných regionů České republiky. To znamená, že definují region, ve kterém žijí jako odlišný od ostatních. Zde spočívá označení regionu Podluží za svébytný, originální, typický, výrazný. Lidé jsou schopni uvědomit si svoji rozdílnost. Tu jim zprostředkovává prostředí, v němž žijí. V jejich životním prostoru probíhá řada interakcí, na základě kterých se vytváří individuální názor na prostor samý. Ten pak mohou sami obyvatelé popisovat za výrazně odlišný. Nejvýraznější odpověď *zcela* využila zhruba třetina respondentů, konkrétně 35%. Dalo se očekávat vyšší číslo. Zdůvodněním proč tomu tak nebylo je fakt, že část odpovědí se modifikovala do

varianty *zčásti*. Tato možnost inklinuje ke vnímání odlišnosti, není však tak intenzivní. Zároveň se za ni postavilo 59% respondentů. To je vysoké číslo, ale vzhledem k charakteru odpovědi není překvapením. Odpovědi *vůbec* se vyslovilo 6% účastníků dotazníkového šetření. To je zanedbatelné číslo. Vesměs se pro ni přiklonili obyvatelé větších měst, kteří se necítí být tak odlišnými jako obyvatelé vesnic. Zde poukazují na stereotypní kontrast město – vesnice. Obecně lze tvrdit, že vesničtí obyvatelé jsou více hrdí na to, odkud pocházejí a navíc pociťují život na vesnici jako atypický.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

Graf 3

Zdroj: Vlastní data

(Graf 3) Nejčtenější odpovědí byla *zemědělská produkce vinné révy*. To se dalo očekávat. Hlavním důvodem je to, že zmíněná možnost nabývá na rozdíl od ostatních konkrétního charakteru. Lidé přesně vědí, co si mají pod touto variantou představit. Víno se stává součástí života na Podluží v mnoha projevech. Řada obyvatel Podluží vlastní vinohrad. Obhospodařování vinných tratí je jejich koníčkem a pro některé prostředkem obživy. Víno vstupuje do života v podobě písní, ty se zase předávají formou *nářečí*, jenž je součástí *lidových tradic*. Jejich udržování pak v sobě obsahuje *specifickou mentalitu lidí*. Tradice koreluje se *silným náboženstvím*. Ve všech aspektech pak figuruje vinná réva. Lze ji považovat za jakési pojítka mezi všemi variantami. Navíc je jeho produkcí ovlivněn i krajinný ráz, což je velice vnímatelná složka. I přes to všechno se dokázalo vyprofilovat *udržování lidových tradic*, pro které se vyslovila necelých 24% respondentů. Etnografický region

Podluží charakterizuje kulturní složka, která navazuje na společnou historii zkoumané oblasti. To si uvědomují občané Podluží a v dotazníku to dali patřičně najevo. Respondenti si jsou vědomi, že lidové tradice jsou specifické pro jakýkoliv region, ale tím, že se na Podluží tak horlivě dodržují, přidává tomuto regionu punc originality. Třetí nejčastější odpovědí bylo *nářečí*. Pro to se vyslovilo 23% dotazovaných. Nářečí je prostředkem komunikace a i na tomto základě, jsme schopni lokalizovat jedince, odkud pochází. Rozdílný dialekt je nejvíce patrný ve východní části zkoumaného území, kde je ovlivněn slovenštinou. Historický podtext (vliv Charvátů) se odráží na mluvě západních obcí. *Silná zbožnost* dokumentuje obecně známý fakt, že na jižní Moravě jsou lidé více věřící. Příčinou je tradiční způsob života a zakonzervovanost regionu. Navíc nebyla tato pohraniční oblast tolik zasažena umělým dosídlováním, což taky hraje svoji roli. *Specifická mentalita* získala v tak silné konkurenci možností nejméně hlasů – necelých 7%.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE BŘECLAVI:

- *Cítíte se být obyvatelem Podluží?*

(Graf 4) Nevyhraněný způsob odpovědi svědčí o nerozhodnosti respondentů. Více se jich necítí být obyvateli Podluží. Na druhou stranu čtvrtina z nich se k Podlužáctví hlásí. Třetina dotazovaných si není jista. Důvodem může být městský charakter života obyvatel Břeclavi a ti netíhnou k tradičním způsobům tak silně, jako obyvatelé okolních vesnic.

- *My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.*

(Graf 5) Velká většina dotazovaných se vyslovilo k odpovědi *zčásti*. To znamená, že si uvědomují svoji odlišnost, ale ne v takové míře, aby dokázali odpovědět *zcela*. Tato možnost byla mimochodem zvolena jen pěti procenty a byla tudíž nejméně častou odpovědí. Tento počet se může zdát překvapivým, na druhou stranu je kompenzován právě zmiňovanou střední možností. Zajímavé je, že možnost *vůbec* zvolila čtvrtina respondentů. To přisuzují opět městskému charakteru života obyvatel Břeclavi, kteří se mohou ztotožňovat s průměrným občanem České republiky, od nějž se extrémně neliší.

- *Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?*

(Graf 6) Nejčastější variantou byla *zemědělská produkce vinné révy*. Přesně řečeno jí zvolila polovina dotazovaných. I když se v nejbližším okolí Břeclavi nenacházejí rozsáhlé vinohrady, obyvatelé vnímají víno a jeho produkci za nejcharakterističtější. *Udržování lidových tradic* zvolila čtvrtina dotazovaných. To považují za korespondující vzhledem

k tomu, že v Břeclavi se sice lidové tradice dodržují, ale ne v takové míře jako v jiných vesnicích a městech Podluží.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE ČEJKOVIC:

- *Cítíte se být obyvatelem Podluží?*

(Graf 7) Většina dotazovaných se necítí být obyvateli Podluží. Což se může očekávat, jelikož Čejkovice se v některých národopisných literaturách řadí do oblasti Hanáckého Slovácka. Paradoxně druhou nejčastější byla kladná odpověď. To svědčí o tom, že dotazovaní Podluží vnímají, vědí o něm a zároveň shledávají jeho charakteristiky natolik společné, že se sami identifikují za jeho obyvatele. Pouze desetina odpověděla, že neví – to je zanedbatelné číslo.

- *My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.*

(Graf 8) V porovnání s obyvateli ostatních regionů se všichni dotazovaní více či méně považují za odlišné. To odráží pocit výjimečnosti. To potvrzuje i fakt, že nikdo nevyužil možnost *vůbec*. Nejvíce je zastoupena odpověď *zčásti*. Třetina dotazovaných využila možnost *zcela*.

- *Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?*

(Graf 9) Čejkovice jsou vinařskou obcí, tudíž odpověď vztahující se k zemědělské produkci vinné révy byla snadno předvídatelná. Četnost ostatních odpovědi je vyrovnaná. Každý vidí specifikum regionu v něčem jiném. Dalo se očekávat, neudržování *lidových tradic* bude mít větší zastoupení, ale nestalo se tak. Těžko nalézt důvody. Konkurence vína je silná, a proto ostatní varianty strádají.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE DOLNÍCH BOJANOVIC:

- *Cítíte se být obyvatelem Podluží?*

(Graf 10) Drtivá většina se definuje za obyvatele regionu Podluží. S tím, že desetina buď neví nebo odpověděla záporně. Poměrně jasný výsledek, jenž při pohledu na zhotovené mapy z dotazníků jasně přisuzuje Dolní Bojanovice do silného jádra Podluží.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 11) Důkaz o pomyslné výjimečnosti, o které je přesvědčena většina respondentů. Nikdo neodpověděl negativně. Možná by mohl být pocit odlišnosti ještě výraznější, jelikož dle mého názoru se jedná o obec úzce spjatou s Podlužím a jeho typickými rysy.

- Která z uvedených možností je nejvíce charakteristická pro Váš region?

(Graf 12) Nejvíce respondentů se přiklonilo k *udržování lidových tradic*. To může být překvapivé, jelikož většina dotazovaných z ostatních (i sousedních) obcí volilo odpověď *zemědělská produkce vinné révy*. Lidové tradice jsou pro život obyvatel Dolních Bojanovic více charakteristické. Další zajímavostí může být silný vliv *náboženství*. Zdůvodněním může být fakt, že zkoumaná oblast je poměrně silně pobožná. Zmínění *nářečí* odvozují od toho, že vesnické obyvatelstvo je k využívání místního dialektu více náchylné než obyvatelé ve městě. Nářečí je prostředkem komunikace a zkratka je každodenní součástí života.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE HODONÍNA:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 13) Téměř polovina dotazovaných se nepovažuje jako obyvatelé Podluží. To se dalo předpokládat hned z několika důvodů. Za prvé určitou roli hraje městský typ života, který netíhne k zařazení do regionu agrárního charakteru, jakým Podluží je. Za druhé je Hodonín od pomyslného regionu Podluží vzdálen natolik, že koheze mezi nimi je slabá. Hodonínští nesdílí typické rysy pro Podluží. Na druhou stranu nutno poznamenat, že třetina zúčastněných se jako obyvatel Podluží cítí, což není nemalé číslo. Objevuje se zde jistá rozporuplnost, nejednotnost. Typický znak pro přechodnou až hraniční oblast. Jelikož severně od Hodonína se rozprostírá národopisná oblast Hanácké Slovácko^[5].

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 14) Bez mála tři čtvrtiny dotazovaných odpověděly nevyhraněnou možností *zčásti*. To znamená, že si jsou vědomi svojí jinakostí, ale nepovažují se natolik odlišní jako např. obyvatelé přilehlých vesnic. Při komparaci s dalším velkým městem se nám dostává podobný obraz, zejména co se týče možnosti *zčásti*, jenž dominovala. Kde je však rozdíl patrný nejvíce, je odpověď *zcela*. Hodonínští se oproti Břeclavským považují za více odlišné. Stejně tak se Břeclavští nepovažují za tolik odlišné jako respondenti z Hodonína.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 15) Vyrovnané zastoupení odpovědí *nářečí, udržování lidových tradic a pěstování vinné révy* svědčí o nevyhraněnosti. Pro každou z těchto tří možností se vyslovila necelé třetina respondentů. Nářečí bylo překvapivě často voleno. *Silná zbožnost* nebyla vyjádřena ani jednou – to je způsobeno vlivem města.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE HRUŠEK:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 16) Všichni respondenti se definují jako Podlužáci. Při pohledu do mapy není pochyb, jelikož Hrušky leží v centrální oblasti, obklopeny vinohrady a dá se říct, že celá obec „žije“ Podlužím. To, že nikdo z dotazovaných se nevypravil ani pro možnost *nevím*, svědčí o silném přesvědčení.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 17) Silná náklonnost k Podluží se odráží i při pocitu odlišnosti. Žádný respondent neodpověděl negativně. Více než polovina z nich definuje svoji svébytnost odpovědí *zcela*. Hrušky už samotným umístěním mezi úrodnými poli a vinohrady musejí cítit pocit specifičnosti.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 18) Slabší polovina účastníků ankety se vyslovila pro *produkci vinné révy*. To není nikterak překvapující a nevybočuje to z trendu, který nastavili respondenti ze sousedních obcí. Víno a všechno kolem něho je součástí obživy obyvatel Hrušek. Stejně tak nepřekvapuje druhá nejčastější odpověď *udržování lidových tradic*. V Hruškách sídlí početná chasa³. Ostatní odpovědi dostaly stejný počet hlasů. Například nářečí není tak vžité jako u jiných sousedících obcí.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE LANŽHOTA:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 19) Takřka většina dotazovaných se řadí mezi obyvatele Podluží. To je očekávaný výsledek. Spíše je zajímavé, že se k Podluží nepřihlásili úplně všichni respondenti.

³ Folklorní sbor mládeže podílející se na udržování lidových tradic a kulturním životě v obcích.

Lanžhot je jedním z nejvíce typickým (nyní již) městem, které vytváří Podluží. Zde sídlí silná základna krojovaných a tradice jsou naprostou součástí života snad všech Lanžhotských.

- *My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.*

(Graf 20) To, že se většina respondentů bude prezentovat jako odlišní, se dalo očekávat. Opět je zarážejících 6% procent z nich, kteří se vyslovili pro odpověď *vůbec*. Obecně je Lanžhot chápán jako svébytný a se specifickou mentalitou. Možnost *zcela* zvolila polovina účastníků ankety. Variantu *zčásti* volilo 41% respondentů. Obecně lze, v porovnání s ostatními obyvateli České republiky, považovat Lanžhot a jeho obyvatele za odlišné.

- *Která z uvedených možností je nejvíce charakteristická pro Váš region?*

(Graf 21) Nejsilněji je zastoupeno *nářečí*. To je odpověď, která charakterizuje podle Lanžhotských region Podluží nejvíce. To se vztahuje k samotnému Lanžhotskému dialektu, který se částečně vyhraňuje od nejčastěji mluvené formy mluvy. Typická je modifikace písmene „l“ za „u“ (např. věděu, vypiu, apod.). *Udržování lidových tradic* je na pomyslném žebříčku odpovědí až na třetím místě. Využívanější variantou byla *zemědělská produkce vinné révy*. *Specifická mentalita* se, stejně jako u zbytku dotazovaných obcí, výrazně neprojevila. Vzhledem k vysoké religiozitě v Lanžhotě se dala očekávat větší frekvence odpovědí k této možnosti.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE LEDNICE:

- *Cítíte se být obyvatelem Podluží?*

(Graf 22) Výjimečný příklad nevyhraněnosti názorů dotazovaných. To dokazuje fakt, že zařazení Lednice do Podluží v tomto případě není jednoznačné. Třetina dotazovaných odpověděla *nevím*. Obdobné množství vyznačilo *Ano* a totéž platí u záporné odpovědi *ne*. Variantu, že by respondenti o regionu Podluží neměli tušení, můžeme vyloučit.

- *My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.*

(Graf 23) Polovina lednických respondentů se cítí alespoň *zčásti* odlišnými. Pokud k tomu připočteme, že dalších 40% vyznačilo odpověď *zcela*, vychází nám jasný výsledek o pocitu jinakosti. Desetina záporných odpovědí je irelevantní. Ledničtí se cítí být odlišnými možná i proto, že obývají prostor Lednicko-Valtického areálu, což je významná lokalita světového měřítka. V roce 1996 byla zařazena do seznamu kulturních památek UNESCO ^[6].

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 24) Ikdyž Lednice neoplývá tolika vinohrady jako jiné vesnice, skoro polovina dotazovaných se vyslovila pro *zemědělskou produkci vinné révy*. To může prokazovat znalost dotazovaných o Podluží a to, že ho dokážou lokalizovat a jsou si vědomi jeho specifik. Do kategorie *jiná* uváděli památky, což koresponduje s kulturně-historickým prostředím, ve kterém žijí.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE MIKULČIC:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 25) Zajímavostí je fakt, že 40% dotazovaných zvolilo negativní odpověď. To, že se v Mikulčicích dodržují lidové tradice, pěstuje se vinná réva a žije se folklórem, není pochyb. Ovlivňujícím faktorem může být povědomá lokalizace Mikulčic do jiné národopisné oblasti – např. Hanáckého Slovácka. Na druhou stranu stejné procento respondentů se vyslovilo pro identifikaci s Podlužím. Zdá se, že obec podle odpovědí svých občanů leží na pomezí mezi dvěma národopisnými oblastmi. To podtrhuje i 20% procent z nich, kteří se postavili za odpověď *nevím*.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 26) Odlišnost od ostatních obyvatel jiných regionů pociťují bez mála všichni dotazovaní. Zajímavostí je, že tři čtvrtiny z nich nevolí nejvyhraněnější variantu *zcela*, nýbrž se rozhodli pro možnost *zčásti*. I tento graf může deklarovat umístění Mikulčic na pomezí, v přechodné oblasti.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 27) Mikulčice jsou vinařskou obcí, proto označení *zemědělské produkce vinné révy* není udivující. Vyznačená možnost *udržování lidových tradic* silně koresponduje s tamním folklórním hnutím. Nejčastější varianta *nářečí* odkazuje na mikulčický dialekt. *Specifická mentalita a silná zbožnost* nejsou pro Mikulčické charakteristickými rysy ani v jednom případě.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE MORAVSKÉ NOVÉ VSI:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 28) Všichni dotazovaní se považují za obyvatele regionu Podluží. Třetina z nich jsou si jisti *zcela*. Zbytek respondentů své podlužáctví vnímá *zčásti*. Moravská Nová Ves tedy podle zúčastněných aktérů dotazníkové studie rozhodně patří do Podluží a to, že nikdo nezapochyboval a nevyužil možnost *vůbec* je tím důkazem.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 29) Pocit odlišnosti pokračuje v trendu, jenž nastolila předcházející otázka. Obyvatelé Moravské Nové Vsi se cítí být Podlužáky a zároveň v tom shledávají velkou míru jinakosti. Cítí se *svébytní*. Možnost *ne* využilo jen zanedbatelných 7%.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 30) Nefrekventovanější odpovědí je (jako u obdobných vinařských obcí) *zemědělská produkce vinné révy*. To může překvapit, jelikož dotazovaná obec je známá folklórním cítěním a *udržování lidových tradic* (např. hodů) je v okolí obce pověstné. Stejně jako *specifická mentalita* v podobě tvrdohlavosti a v jistém slova smyslu i *svébytnosti* a *utvrdlosti*. *Silná zbožnost* odkazuje na pevné vztahy s duchovním.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE MORAVSKÉHO ŽIŽKOVA:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 31) Žádný z dotazovaných neinklinoval k záporné odpovědi *ne*. Třetina zapochybovala a zvolila možnost *nevím*. Což může predikovat to, že obyvatelé Moravského Žižkova se mohou cítit býti na pomezí Podluží a jiné národopisné oblasti (např. Hanáckého Slovácka).

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 32) Unikátní příklad, kdy se všichni dotazovaní vyslovili pro možnost *zčásti*. Definují se jako odlišní, ale nemají pocit, že jsou odlišní *zcela* nebo *vůbec*. Důvodem je fakt, že oslovená obec je venkovského typu a (obecně řečeno) venkované se vzhledem ke svému životního stylu odlišují od ostatních obyvatel regionů.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 33) Nejčastější odpovědí byla *zemědělská produkce vinné révy*. To se dalo očekávat, jelikož Moravský Žižkov je obklopen vinohrady a charakterizuje se jako agrární obec. *Udržování lidových tradic* obsadilo pomyslné druhé místo v počtu odpovědí. To přisuzují bohatému kulturnímu životu v obci, na kterém participuje folklórní soubor zvaný chasa.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE PODIVÍNA:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 34) Obdobná situace jako při dotazování respondentů z Hodonína. To je důkaz o tom, že se ocitáme v okrajovém prostoru. Největší podíl respondentů odpovídalo negativní variantou *ne*. Což deklaruje i lokalizace Podivína. Ten se nachází severo-východním směrem a sporadicky může být ovlivněn kulturou Slovákého Hanácka. Druhou nejčastější odpovědí bylo *ano*. Pro tu se vyslovila třetina dotazovaných. Nejednoznačnou variantu *nevím* volila zhruba čtvrtina dotazovaných. To je poměrně vysoké číslo a odráží problém samotného ukotvení Podivína do konkrétní národopisné oblasti.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 35) Dotazovaní intenzivně pociťují svoji odlišnost. Nejčastější byla odpověď *zčásti*. Což dokazuje, že obyvatelé se definují jako jiní, ale ne v takové míře, aby zvolili variantu *zcela*. I pro tu se vyslovilo poměrně dost respondentů a to 27%. 4% zvolily odpověď *vůbec*, což potvrzuje svébytnost občanů Podivína.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 36) Nejvíce (třetina) dotazovaných se vyslovilo pro *zemědělskou produkci vinné révy*. Jeden z mála případů, kdy této nejčastěji zprofanované odpovědi konkuruje jiná odpověď – *nářečí*. To zde nabývá silného významu, ačkoliv Podivín neklasifikujeme mezi obce se specifickou mluvou. Neočekávaná je i četnost odpovědí *silná zbožnost* jelikož i tato charakteristika by akcentovala do jiných lokalit Podluží, např. Lanžhota apod..

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE PRUŠÁNEK:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 37) Drtivá většina respondentů se hlásí k Podlužáctví. To je očekávaný výsledek, přihlédneme-li k faktu, že Prušánky leží v oblasti, kde se tamní obce a jejich respondenti vyjádřili obdobně. Nejistotu vyjádřilo pouze 14% dotazovaných. Tato čísla jasně lokalizují Prušánky do regionu Podluží.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 38) Naprostou odlišnost vnímá něco málo přes třetina dotazovaných. Ne tak vyhraněnou variantu – *zčásti* – vybrala polovina respondentů. Dohromady svoji odlišnost vnímá přes 85% dotazovaných a to je číslo mluvící samo za sebe. Na druhou stranu 14% účastníků ankety vybralo možnost *vůbec*, což může být překvapivé.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 39) Případ s nejsilnějším zastoupením odpovědi odkazující na *zemědělskou produkci vinné révy*. Důvodem je blízká lokalita vinařské vesnice Nechory. Ta je chloubou nejenom Prušánek, ale i celého Podluží. Jedná se o komplex malebných vinných sklepů, jenž je v poslední době lákavou atrakcí pro turisty. Druhou nejčastější odpovědí je *nářečí*, následuje *udržování lidových tradic specifická a mentalita lidí*.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE RAKVIC:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 40) Tři čtvrtiny dotazovaných se vyjádřilo pro nezařazení své obce do Podluží, jelikož se necítí být obyvateli tohoto regionu. Rakvice jsou příkladem, kdy se obec, zdánlivě spadající do regionu, nedefinuje jako jeho součást. Při komparaci zdrojových map se však Rakvice na Podluží nacházejí. Z toho usuzují, že během časového období se hranice regionu mění a to v závislosti na vnější faktory (např. globalizace, migrace obyvatelstva apod.).

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 41) Všichni respondenti se definují jako odlišní. Z toho rovná polovina zvolila možnost *zcela* a druhá polovina *zčásti*. Fakt, že nikdo z dotazovaných nezvolil variantu *vůbec* reflektuje silnou regionální svébytnost.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 42) Jeden z mála případů, kdy se stala nejčastější odpovědí varianta *nářečí*. A to i přes to, že Rakvice jsou známy svým kvalitním vinařstvím. Drhou nejčastější odpovědí bylo *udržování lidových tradic*. I v Rakvicích evidujeme početnou chasu podílející se na folklórním a kulturním životě. *Zemědělská produkce vinné révy* se umístila na pomylném třetím místě nejčastějších odpovědí. *Specifická mentalita* a *silná zbožnost* zůstaly bez jediného hlasu.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE TVRDNIC:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 43) Jednoznačný výsledek hovořící o implementování Tvrdonic do regionu Podluží na základě sebepojetí jejich obyvatel. Respondenti se cítí být v 90% obyvateli regionu Podluží. Nikdo z dotázaných se nevyslovil záporně a pouze desetina z nich si nebyla jistá. To vše jasně lokalizuje Tvrdonice do jádrové oblasti regionu Podluží.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 44) Stejně jak jednoznačně se Tvrdonští vyslovili pro Podluží v otázce identity, obdobně se vyslovují pro pocit rozdílnost v rámci heterogenity České republiky. Nikdo se nepostavil za odpověď *vůbec*, což dokumentuje jednoznačný názor všech oslovených. Obyvatelé Tvrdonic svojí mentalitou, typickými rysy a stylem života podle sebe vybočují od zbylých obyvatel jiných regionů.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 45) Každodenní život obyvatel Tvrdonic je spojen nejvíce s *udržováním lidových tradic*. Tato odpověď je pro region Podluží podle respondentů nejvíce charakteristická a nejvíce ho vystihuje. Mozaiku typických aspektů dotváří *nářečí* a *zemědělská produkce vinné révy*. Oblast kolem Lanžhota, Tvrdonic a Kostic je zvláštní tím, že zde při mluvě zaměňují „l“ za „u“ (např. orau namísto oral). V nářečí se nejvíce projevuje venkovský charakter života občanů. 5% dotazovaných se vyslovilo pro *silnou nábožnost*. To opět dokumentuje velký vliv církve na život lidí ve Tvrdonicích i přes to, že společně s Týncem jsou nejsilnější základnou komunistických voličů na Podluží^[7].

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE TÝNCE:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 46) Týnec jakoby se stranil regionu Podluží o něco víc, než ostatní obce kolem něho. Týnečtí jsou obklopeni silným jádrem Podluží, ale sami si tak jistí svým Podlužáctvím nejsou. To si dost dobře nemohu vysvětlit. Týnec není nijak izolován od ostatních obcí. Možnost je ta, že respondenti nejsou dostatečně seznámeni s regionem Podluží a proto jich 23% odpovědělo, že *neví*. Na druhou stranu 62% se vyslovilo pro *ano* a to je dominantní počet. Zápornou odpověď *ne* zvolilo 15% dotazovaných.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 47) O tom, že se obyvatelé Podluží liší od obyvatel jiných regionů Česka je z dotazovaných přesvědčeno přes 90% respondentů. Z toho polovina si je velmi jista a volila možnost *zcela* a polovina zvolila mírnější odpověď *zčásti*. Nepatrných 8% si není vědomo svojí odlišnosti. Region Podluží v očích dotazovaných je svébytný a specifický region.

- Která z uvedených možností je nejvíce charakteristická pro Váš region?

(Graf 48) Skoro polovina dotazovaných zvolila možnost *udržování lidových tradic*. Tím odsunula *zemědělskou produkci vinné révy* na dělené třetí místo společně s možností *nářečí*. Všechny tři zmíněné varianty odpovědí jsou každodenní součástí života jak na Podluží, tak i v obci Týnec. Zde nejvíce inklinují k lidovým tradicím a možná i proto, jsou tradice podle respondentů nejcharakterističtější pro jejich region Podluží. Překvapením může být ignorace *silné nábožnosti* na úkor *specifické mentalitě*. Týnec a nedaleké obce jsou známé tvrdohlavostí a na jisté věci mají nevšední názory. Společně s Tvrdonicemi se jedná o nejsilnější základnou komunistických voličů na Podluží^[7].

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE VELKÝCH BÍLOVIC:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 49) Typický příklad obce v přechodné oblasti mezi dvěma národopisnými oblastmi. Polovina respondentů se vyslovila záporně, takže se necítí být obyvateli Podluží. Na druhou stranu třetina dotazovaných se cítí být Podlužáky. Zajímavostí je, že zdrojové mapy jsou v tomto problému zajedno a Velké Bílovice do Podluží neřadí. Takže buď by mohlo dojít k posunu hranic regionu Podluží anebo tento dotazník značí to, že dotazovaní mají o Podluží

poměrně značné informace a chtěli to tímto způsobem dát najevo. 15% dotazovaných si nebylo jisto.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

(Graf 50) V čem si jsou respondenti jistí je fakt, že se definují jako odlišní od obyvatel jiných regionů Česka. Nikdo se nevyjádřil možností *vůbec*. To mluví o uvědomělosti a sebereflexi respondentů.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 51) Jeden z mnoha dotazníků, kde dominuje *zemědělská produkce vinné révy*. Naprosto očekávaný údaj. Velké Bílovice jsou jedním z největších producentů vinné révy na Podluží.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE VELKÝCH PAVLOVIC:

- Cítíte se být obyvatelem Podluží?

(Graf 52) Polovina respondentů lokalizovala Velké Pavlovice mimo hranice Podluží, jelikož se necítí být jeho obyvateli. Což má své opodstatnění v tom, že Velké Pavlovice etnograficky spadají do regionu Hanáckého Slovácka^[5]. I přes tento fakt, se čtvrtina respondentů vyslovila kladnou odpovědí *ano*. Stejný počet dotazovaných se přiklonil pro odpověď *nevím*. Typický příklad přechodové zóny mezi dvěma regiony.

- My (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

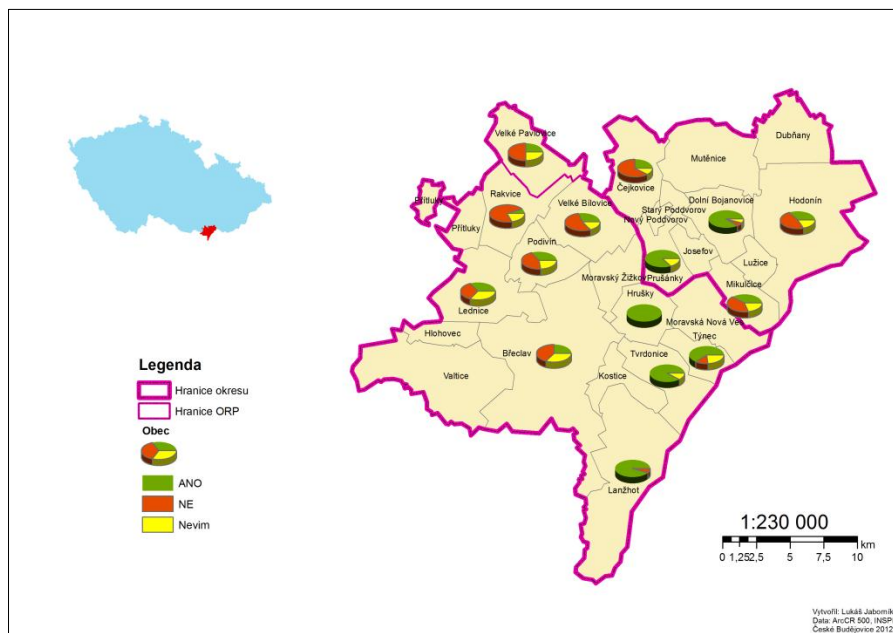
(Graf 53) O odlišnosti etnografického regionu, do kterého Velké Pavlovice patří (ať už Podluží nebo Hanácké Slovácko) jsou přesvědčeni všichni dotazovaní. V otázce intenzity jinakosti je výsledek vyrovnaný. Polovina se vyslovila pro ráznější odpověď *zcela*. Druhá polovina pro mírnější variantu *zčásti*. Žádný účastník ankety nevyslovil možnost *vůbec*. To značí silné regionální cítění.

- Která z uvedených možností je nejvíc charakteristická pro Váš region?

(Graf 54) Nejcharakterističtější znakem regionu, v němž se Velké Pavlovice nacházejí, je *zemědělská produkce vinné révy*. Město Velké Pavlovice jsou obklopeny ze všech stran vinnými tratěmi. Sídlí zde velké vinařství VINIUM Velké Pavlovice^[8], které proslavilo tuto obec po celé České republice. I tento fakt možná přidal zmíněné možnosti nějaká procenta

hlasů navíc. Druhou nejčastější odpovědí bylo *udržování lidových tradic*. Pro ni se vyslovila čtvrtina respondentů. Důvodem je fakt, že ve Velkých Pavlovicích sídlí početný folklórní mládežnický soubor zvaný chasa. Ačkoliv je dotazovaná obec městem, třetí nejčastější odpovědí byla *silná zbožnost*. Silné zastoupení věřících deklaruje i hodnotná sbírka na opravu místní farnosti, která činila za poslední léta téměř 4,5 milionů korun a z většiny byla dotována z darů věřících^[9].

Obr.40 Mapa prostorového rozložení odpovědí k otázce: Cítíte se být obyvatelem Podluží?

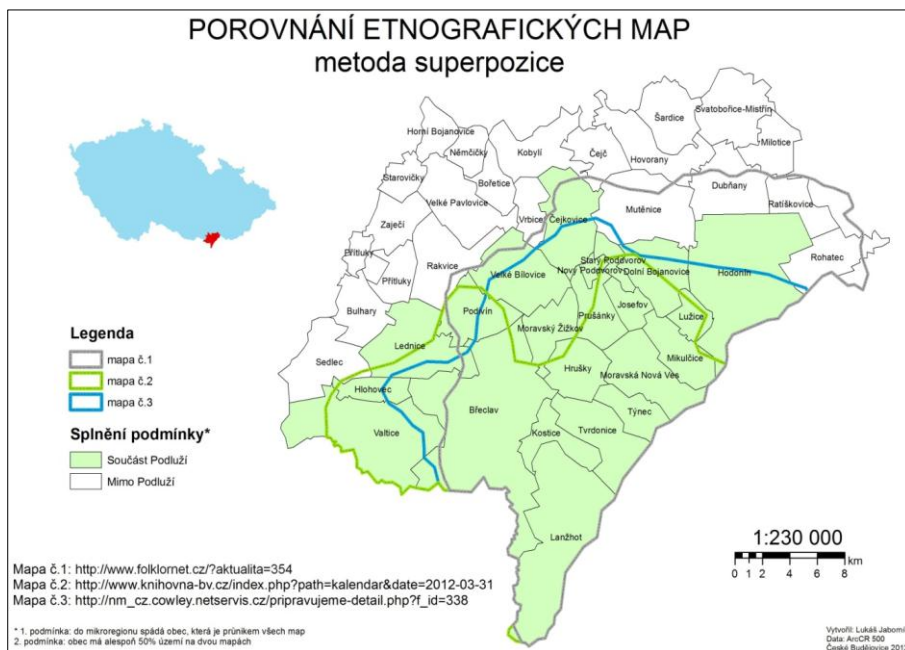

5.2. VYMEZENÍ REGIONU PODLUŽÍ NA ZÁKLADĚ KOMPARACE ZDROJOVÝCH MAP

Porovnáním etnografických map za dodržení podmínek a postupů zmíněných v metodice práce se vykristalizovala výsledná mapa (Obr. 23). Ta zahrnuje obce spadající do regionu Podluží. Obecně lze konstatovat, že území zkoumané oblasti je relativně velké (v porovnání s mapami z dotazníků). Horizontálně se táhne od Valtic po Hodonín. Vertikálně se rozprostírá od Čejkovic po Lanžhot. Celý region je orientován od jihozápadu k severovýchodu. V tomto trendu můžeme spatřovat návaznost na další národopisné Slovácké oblasti, jenž se nacházejí při hranicích se Slovenskou republikou. Konkrétně region Podluží tvoří obce: Lanžhot, Břeclav, Valtice, Tvrdonice, Týnec, Hlohovec, Lednice, Podivín, Moravský Žižkov, Hrušky, Moravská Nová Ves, Mikulčice, Lužice, Josefov, Prušánky, Velké Bílovice, Nový

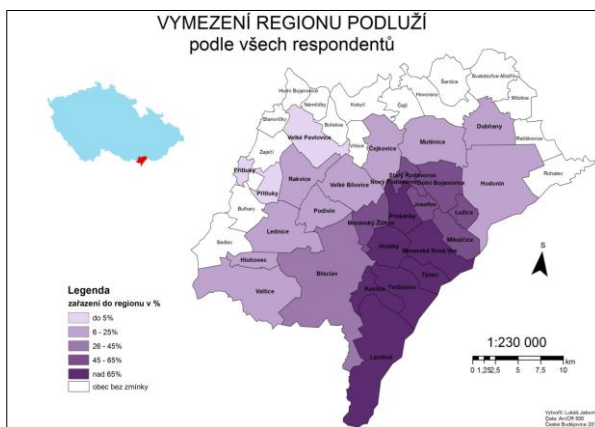
Poddvorov, Starý Poddvorov, Dolní Bojanovice, Hodonín a Čejkovice. Největšími městy jsou Břeclav a Hodonín.

Obr. 23

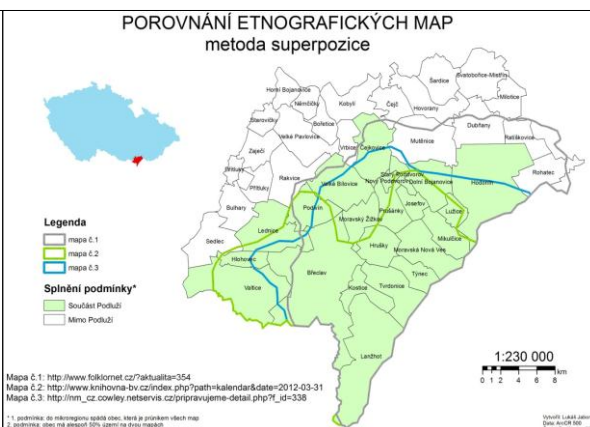

5.3. KOMPARACE VÝSLEDNÝCH SYNTÉZNÍCH MAP

Obr. 22

Obr. 23

Při porovnání mapy vymezující region Podluží podle všech dotazovaných respondentů se syntézní mapou etnografických map lze sledovat rozdíly ve vymezení hranic regionu Podluží.

Nejzásadnějším rozdílem je vymezený prostor. Podle respondentů je region Podluží rozsáhlejší než území, které je vymezeno na základě etnografických map. Zásadní roli v určování regionu Podluží u respondentů hraje regionální identita, individuální a skupinové povědomí. Tím pádem se do regionu Podluží začleňují i obce, které by na etnografických mapách tvořili přechodovou zónu. Heřmanová a Chromý (2009) doplňují, že vytváření region je neustále se dynamicky proměňující proces. Hranice etnografického regionu nejsou ostře vyhraněné, jelikož se průběhem času modifikují a mění (Jeřábek, 1992). Navíc dotazníková studie je nejaktuálnější reflexí, která odráží současné povědomí a názory obyvatel/dotazovaných respondentů. Vytváří se tím tzv. percepční region obsahující vnitřní postoje dotazovaných, které jsou primárně ovlivněny individuálními zkušenostmi, znalostmi (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008). Samotná proměna vymezeného prostoru hranic regionu Podluží je záležitostí regionální identity, která se v průběhu času mění. Výsledkem komparace map může být tvrzení, že region Podluží prochází prostorovou transformací.

Obce, jenž je možno definovat jako hraniční (tzn. absentují v syntézní mapě etnografických děl), jsou Přítluky, Velké Pavlovice, Mutěnice a Dubňany. V případě Velkých Pavlovic může být důvodem to, že inklinují k etnografické oblasti Hanáckého Slovácka. Zde dochází ke konfrontaci dvou etnografických oblastí. To se projevilo mj. v dotazníkové studii, ve které se 50% respondentů vyslovalo pro variantu, že nejsou a necítí se být obyvateli Podluží. Obdobná problematika nastává u Mutěnic a Dubňan. Ty tvoří přechodnou zónu mezi Podlužím a Dolňáckem. Argumentací, proč byly tyto obce i přes zmíněná fakta zařazeny do Podluží, by mohl být důkaz o tom, že regionu Podluží prochází určitým prostorovým rozpínáním. Tento proces obsahuje nutnost přijímat a identifikovat se s kulturními hodnotami regionu Podluží. Což by nejlépe dokumentovala dotazníková studie směřující k respondentům obyvatel Mutěnic a Dubňan. Ta se kvůli nezájmu tamních škol nemohla uskutečnit. Dalším argumentem je fakt, že dotazovaní mohli přiřadit výše zmíněné obce do Podluží, protože jsou si vědomi silné angažovanosti tamních folklórních sborů. Ty se v rámci folklórních slavností a festivalů prezentují po celém regionu a tím pádem může dojít k jejich personifikaci s Podlužím. Přítluky jsou obdobným příkladem jako Velké Pavlovice. Navíc se zde uplatňuje vzdálenostní gradient v kombinaci s přírodními bariérami v podobě vodní nádrže Nové Mlýny a řeky Dyje.

6. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU PODLUŽÍ

Úkolem bude nastínit, charakterizovat region Podluží po stránce geografické. Region Podluží vystupuje jako prostor, ve kterém dochází k interakcím mezi humánní a fyzickou složkou. Fyzicko-geografická sféra vytváří určující podmínky pro vazby, které se utvářejí v rámci socio-ekonomické sféry. To vše je úkolem následující kapitoly - čili stručně a komplexně popsat prostor regionu Podluží, který byl vymezen na základě dotazníkové studie, jelikož ta reflektuje jeho aktuální prostorové rozhraní tak, jak jej chápou obyvatelé obcí na Podluží. Plošnou orientaci a rozložení geografických jevů do prostoru by měly zprostředkovat přiložené mapy.

6.1. FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Etnografický region Podluží se nachází v jižním cípu Jihomoravského kraje. Rozkládá se na Dolnomoravském úvalu, mezi řekami Dyjí a Moravou. Suchá, teplá, úrodná oblast černozemí spolu s vydatným množstvím podzemních vod naznačuje dobré podmínky pro zemědělství. V okrajových částech regionu se pěstuje vinná réva, což podtrhuje agrární zaměření obcí. Nížinný reliéf není příliš členitý, což je dalším typickým rysem krajiny.

6.1.1. GEOLOGICKÉ A GEOMORFOLOGICKÉ POMĚRY

Řešené území spadá do systému Alpsko-himálajského. Ten tvoří dvě provincie (Obr. 24):

- 1) Západní Karpaty
- 2) Západopanonská pánev

Ad 1) Subprovincií Západních Karpat jsou Vnější Západní Karpaty. Oblastí Vnějších Západních Karpat jsou Středomoravské Karpaty. Ty jsou tvořeny celky Ždánický les a Kyjovská pahorkatina. Ždánický les se skládá z podcelku Boleradické vrchoviny rozkládající se v malé míře na SZ řešeného území. Kyjovská pahorkatina se svými podcelky se rozkládá na severu regionu.

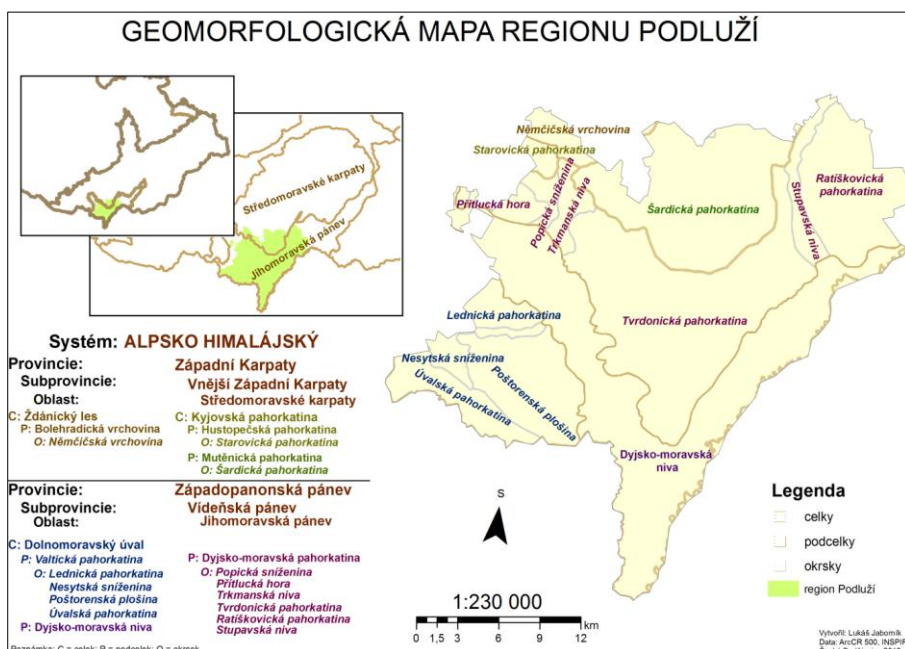
Ad 2) Subprovincií Západopanonské pánve je Vídeňská pánev. Oblast Vídeňské pánve tvoří Jihomoravská pánev. Jihomoravskou pánev tvoří celek Dolnomoravský úval. Ten se dělí na

tři podcelky: Dyjsko-moravská niva (J), Dyjsko-moravská pahorkatina a Valtická pahorkatina (JV).

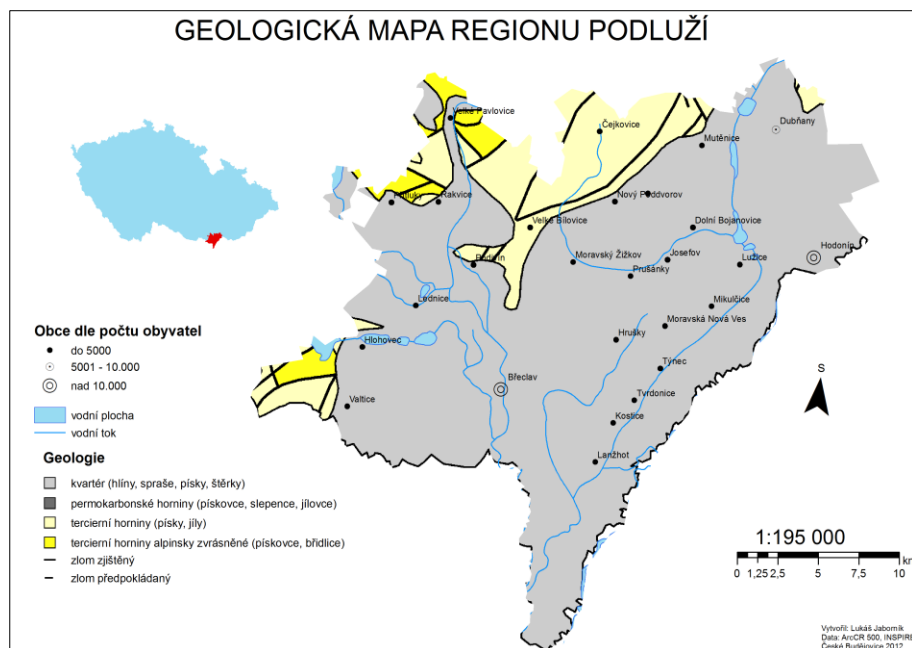
Území Podluží je nížinného charakteru. Nejnižší místa lokalizujeme podél řek Dyje a Moravy (konkrétně jejich soutok, 148 m. n. m.), načež se od těchto míst reliéf mírně zvedá do vyšších vrstev směrem k okrajům vymezeného území (Staré hory, 301,8 m. n. m.). Staré hory jsou součástí Valtické pahorkatiny rozkládající se na JZ studovaného území.

Podloží Vídeňské pánve tvoří flyšové pásmo. Tato sedimentační kotlina je vyplněna prachy, jíly, písky, slíny a šterky. Váté písky jsou známé také jako tzv. Moravská Sahara. Nutno dodat, že k sedimentaci docházelo nejprve v mořském prostředí, po ústupu moře na souši. Vlivem vertikálních pohybů na složitém systému zlomů došlo k vystupování na povrch hornin různého stáří. V severní části Podluží převládají váté písky. Na západě území se vyskytují spraše a sprašové hlíny. Podél řek se vine akumulární rovina tvořená čtvrtohorními fluvialními usazeninami, na kterých se tvoří nivní půdy. V třetihorních usazeninách Dyjsko-moravské pahorkatiny se nacházejí ložiska lignitu. Ten se v minulosti těžil v Moravské Nové Vsi, Dubňanech a Hodoníně (Vencálek a kol., 1999). Spodní část Dyjsko-moravské nivy je tvořena šterky pocházejících z poslední doby ledové (Obr. 25).

Obr. 24

Obr. 25

6.1.2. KLIMATOLOGICKÉ POMĚRY

Studované území se nachází v jedné z nejvíce teplých a suchých oblastí České republiky. Podle Quittovy klasifikace spadá Podluží do teplé oblasti T4. To charakterizuje jako oblast s velmi dlouhým, teplým a suchým létem. S krátkým přechodným obdobím a teplým jarem i podzimem. Zima je naopak od léta krátká a typická tím, že je mírně teplá, suchá. Sněhová pokrývka má krátké trvání. Počet letních dnů, kdy je maximální teplota větší nebo rovna 25°C, je 60-70 dnů. Počet mrazových dnů, kdy je teplota rovna nebo menší - 0,1°C, je 90-110. Průměrná teplota v červenci je 19° - 20°C. Langerová dodává, že Hodonínsko je na základě dlouhodobého měření nejteplejší oblastí Česka (Langerová, 2006, s. 326). Vencálek doplňuje, že průměrná roční teplota v Hodoníně činí 9,5°C a průměrné roční srážky dosahují 585 mm. Průměrná teplota na Podluží v lednu činí -1 - -3°C. Dnů se sněhovou pokrývkou je méně než 50 (Quitt, 1975).

Průměrný roční úhrn srážek je přibližně kolem 600 mm. Největší hodnoty jsou typické pro měsíce červen a červenec. Nejméně srážek spadne na území v únoru. Největřnějšími měsíci jsou březen, duben, květen. Nejnížší průměrné rychlosti větru jsou zaznamenávány v září a říjnu (Langerová, 2006). Určitou roli zde hraje i reliéf, jenž je převážně nížinného charakteru.

Teplé klima má za následek dlouhé vegetační období, což přináší brzký start vegetačního období u rostlin. Negativem pro zemědělství může být nedostatek srážek, což vede k nutnosti častého umělého zavlažování.

6.1.3. HYDROLOGICKÉ POMĚRY

Podluží spadá do úmoří Černého moře. Ve východní části je odvodňováno řekou Moravou, zbytek regionu náleží do povodí řeky Dyje. Tyto řeky tvoří přírodní státní hranice s Rakouskem (v případě Dyje) a se Slovenskou republikou (Morava). Jak již bylo zmíněno, celá oblast patří mezi nejsušší a nejteplejší místa České republiky a tento fakt se také odráží na stavu vodních toků. Ten je v průběhu roku kolísavý. V konečném důsledku se kolísavost projevuje ve dvou extrémech. Jedním je nedostatek vody a srážek v suchých období. Na druhou stranu nadbytek vody způsobuje povodně, jenž měly v poslední době katastrofické následky zejména v letech 1997 a 2006. Pravidelně zaplavovaným územím bývá oblast dolního toku Moravy a Dyje. Zde se rozkládají lužní lesy, které jsou protkány spleť říčních koryt. Řeky se zde větví a vytvářejí četná ramena a meandry. V období mimo povodně se ze stojatých vod vytváří říční jezírka vytvářející humidní životní prostor pro faunu a floru.

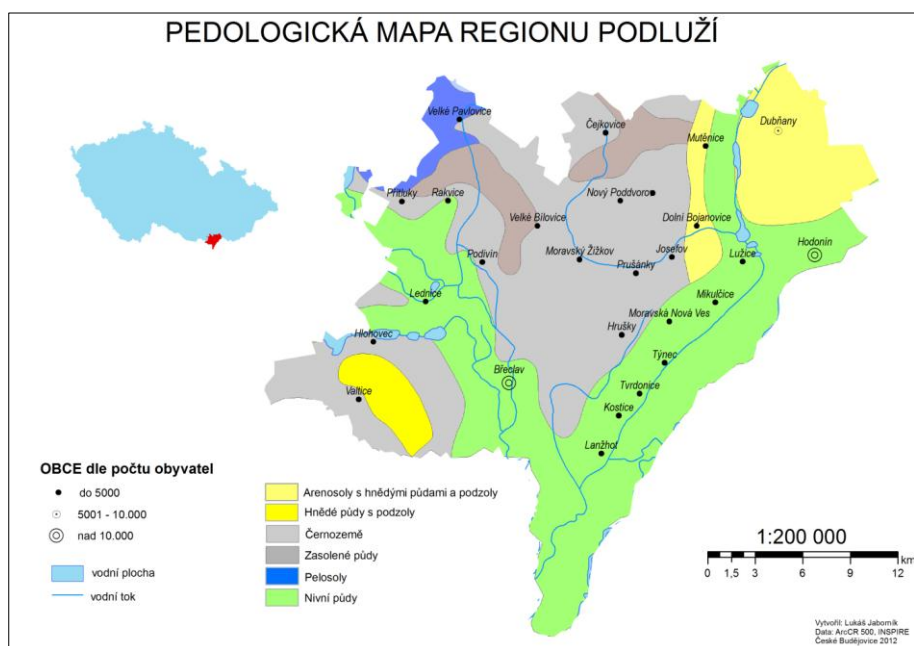
Povrchová voda se kromě řek vyskytuje v podobě vodních nádrží, rybníků a jezírek. Nutno zmínit rybník Nesyt, který je se svou plochou 296 ha největším rybníkem na Moravě (Patočka, 2003, s. 35). Vencálek (1999) doplňuje, že soustava lednických rybníků tvořena Nesytem (296 ha), Hlohoveckým rybníkem (105 ha), Prostředním rybníkem (46 ha), Mlýnským rybníkem (109 ha) a Zámeckým rybníkem (42 ha) byla vybudována ve středověku na místě původních mokřadů. Další komplex rybníků představují hodonínské rybníky rozkládající se od Hodonína po Mutěnice. Jejich celková rozloha činí 150 ha (Vencálek, 1999). Ty jsou odvodňovány řekou Kyjovkou a slouží pro chov kaprů a drůbeže. Zdrojnicí vodní nádrže Velký Bílovec na severovýchodě je řeka Prušánka. Dalšími vodními toky vyskytujícími se na zkoumaném území jsou menší řeky: Svodnice a Trkmanka, které jsou (společně s Kyjovou) zdrojnicemi Dyje. Průměrný roční průtok na soutoku Moravy s Dyjí je $43,9 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$. Maximální stavy odtoků jsou na jaře. Minimální odtoky jsou na podzim.

Podpovrchová voda hraje významnou roli v zemědělství, zejména v pěstování vinné révy. Nejvyšší hladina podzemní vody je v dubnu, nejnižší v září a říjnu.

6.1.4. PEDOGEOGRAFICKÉ POMĚRY

Složení půd regionu Podluží je velmi pestré. Na jihu a blízkosti řek se rozkládají nivní půdy. Ty jsou ovlivněny zejména hladinou podzemních vod. Ornice zde dosahují mocnosti i 30 cm s obsahem humusu cca 2,5 %. Nejúrodnějším a nejrozsáhlejším typem jsou černozemě, které lokalizujeme v centrální, severní a jihozápadní části studovaného území (Obr. 26). Obsah humusu je přibližně 3 % a jeho mocnost dosahuje 60 – 70 cm. Hnědozemě vytvářející se na flyšových horninách a štěrkopísčích se nachází zejména na západní části Podluží. Dalším typem půd jsou luvizemě typické vymýváním jílovitých částic do spodních horizontů jsou lokalizovány v severních částech území, jelikož navazují na černozemě. Na severozápadě studovaného území lokalizujeme těžké, jílovité, méně produktivní pelosoly. V silně zamokřených lokalitách vznikají gleje. Ty jsou typické vysokým obsahem železa a vyskytující se v nivách Dyje a Moravy. Písčité kambizemě se nachází v jižních částech území mezi Břeclaví a Valticemi. Rozsáhlé území arenosolů s hnědými půdami a podzoly spadá do studovaného území, ale velice okrajově a to severně od Hodonína, kolem Dubňan.

Obr. 26

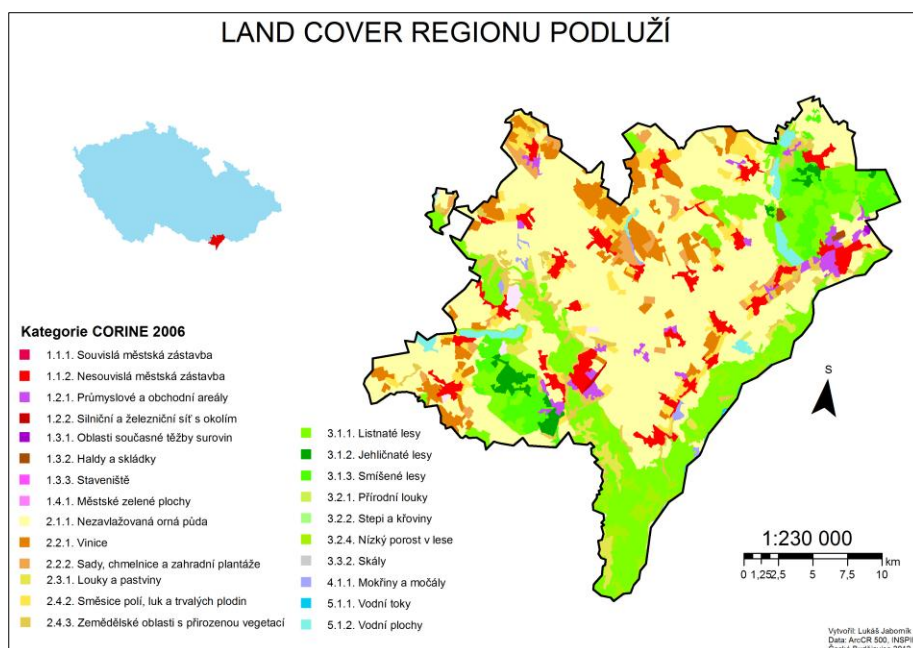
6.1.5. BIOGEOGRAFICKÉ POMĚRY

Biodiverzita flory je podmíněna panonskými vlivy, jenž selektuje rostliny jižního, východního a eurosibiřského původu. Jižní část území kolem soutoku Dyje s Moravou je známá jako Lužní lesy. Zde se soustřeďuje druhová skladba a ráz rostlin původních lužních lesů. V bezprostřední blízkosti řek jsou stromové porosty tvořeny druhy s měkkým dřevem, jako je vrba a topol. Dále od říčních toků vytváří pokryv krajiny duby, habry, jasany a javory. Bylinné patro pokrývají devěsíl, lilie a souvislé porosty kopřiv (Vencálek, 1999). Vyskytují se zde s vlhčí bažiny, bažinné louky, slánisté louky. Po zásahu člověka vznikla na místech kolem lesů luční společenstva. Každý zmíněný typ louky je charakteristický specifickým výskytem rostlin. Vodní květena se vyskytuje kolem lednických a hodonínských rybníků. Oblast kolem Hodonína a Dubňan je pokryta stepní vegetací a doubravami. Tu je možno lokalizovat také v severozápadní oblasti kolem Velkých Pavlovic. Antropologické dozvuky sledujeme ve skladbě zemědělských rostlin, jako jsou např. vinná réva, pšenice, řepka olejka a slunečnice. Vlivem člověka vznikl komplex borovo-listnatého lesa mezi Břeclaví a Valticemi známý jako Boří les (Obr. 27).

Ovlivňujícím faktorem faunistického rozložení jsou zejména lužní lesy. Zde se vyskytuje velmi bohaté zastoupení zvířeny. Pokud nejsou koryta řek regulována, dochází ke zvýšení hladiny vody až o 1 m (Kordiovský, 2001). Což vytváří ideální podmínky pro štiky, které se v tomto prostředí rozmnožují. Vencálek (1999) doplňuje, že kromě štik žijí v dolních úsecích Moravy a Dyje např. kapři, cejni, líni, plotice, okouni, candáti. Z obojživelníků můžeme jmenovat čolky nebo rosničky. Mezi zástupce plazů patří užovka stromová. Z ptáků pak různé druhy sov, ale i káně lesní nebo jestřáb lesní. Poslední dobou dochází k návratu některých vzácných druhů, jakými jsou bobr evropský, rak říční či želva bahenní. Území orientované na sever od lužních lesů je domovem pro stepní zvířenu. Např. drop velký, tchoř světlý, bělozubka šedá. Kolem lednických a hodonínských rybníků lokalizujeme racky, labutě potápky a další živočichy závislé na vodním živlu.

Na studovaném území se mj. vyskytuje přírodní rezervace Škařiny. Ta spadá do katastru Mikulčic a jedná se o jedno z největších hnízdišť čápa bílého v České republice (Langerová, 2006).

Obr. 27

6.1.6. OCHRANA PŘÍRODY

Podluží se může pyšnit nejen kulturním dědictvím, ale i dědictvím přírodním. To si uvědomovali Lichtensteinové, kteří počátkem 30. let 20. století počali neoficiálně chránit přírodní krajinu na svých pozemcích. Konkrétně prostředí lužních lesů kolem soutoku Moravy s Dyjí. Zde byly roku 1949 vyhlášeny Národní přírodní rezervace (NPR) Ranšpurk a Cahnov-Soutok (Rigasová, 2002). Výše zmíněné oblasti se dostalo nedotknutelnosti až do roku 1990, jelikož tudy procházelo pohraniční pásmo. Tímto způsobem se zde vytvořil pralesní ráz krajiny. Tyto fakty mají za následek bujnou vegetaci působící několik desetiletí bez zásahu člověka. Na zkoumaném území se nalézají maloplošná zvláště chráněná území, která se dělí na Národní přírodní rezervace (NPR), Národní přírodní památky (NPP), Přírodní rezervace (PR) a Přírodní památky (PP), při čemž Národní přírodní rezervace mají z nich nejvyšší hodnotu. Přírodní význam následujících zmíněných chráněných lokalit postupně klesá. Vzájemnou propojenost chráněných území zprostředkovávají biokoridory, které kopírují říční toky Dyje a Moravy majíc nadregionální význam. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky vyčleňuje maloplošná zvláště chráněná území regionu Podluží takto:

Tab. 1 Seznam maloplošných zvláště chráněných území

Typ ochrany	Název	Popis území
NPR	Cahnov – Soutok	starý lužní prales s bohatým podrostem a avifaunou
NPR	Ranšpurk	starý lužní prales s bohatou avifaunou
NPR	Lednické rybníky	ochrana ptactva a jiné zvířeny, květeny a krajinného rázu
NPP	Rendezvous	dubový porost, mykologická lokalita
NPP	Pastvisko u Lednice	mokřadní louky s bohatou avifaunou
PP	Očovské louky	vlhké ostřicové louky s řadou vzácných druhů
PR	Stupava	teplomilná doubrava, entomologická lokalita
PP	Nivky za Větrákem	lesoluční společenstvo se vzácnou květenou
PR	Skařiny	starý lužní porost, hnízdiště čápů, dravců
PR	Stibůrkovská jezera	mrtvé rameno, zbytek lužního lesa
PR	Františkův rybník	mokřady, písčité lady
PP	Květné jezírko	mrtvé rameno Dyje, vodní květena
PP	Jezírko Kutnar	mrtvé rameno Dyje, vodní květena

Zdroj: Rigasová, 2002, s. 113

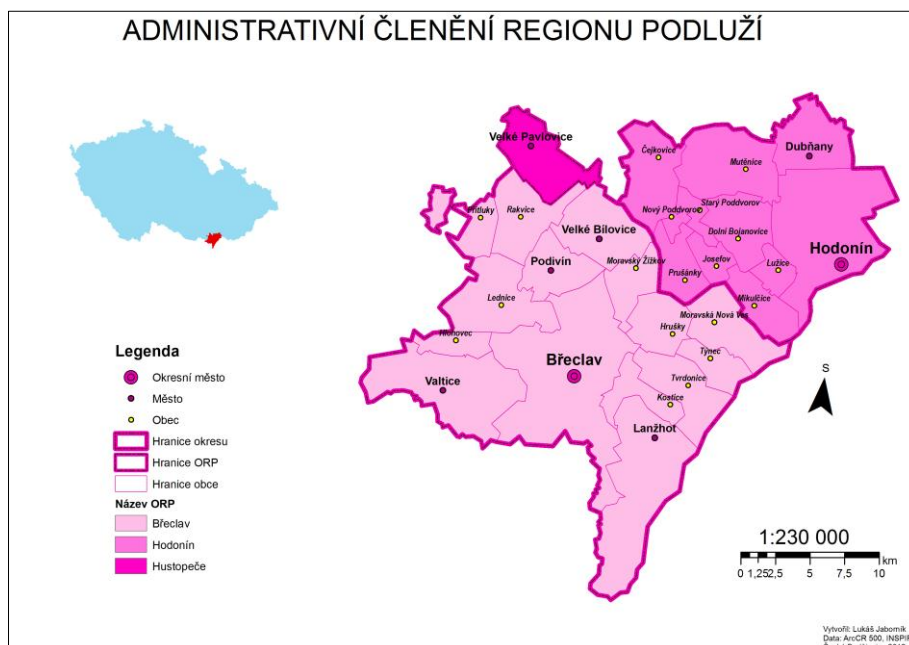
6.2. SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA

Region Podluží čítá 27 obcí. Částečně se rozprostírá na území okresu Břeclav a okresu Hodonín. Region Podluží zasahuje do ORP Břeclav, ORP Hodonín a ORP Hustopeče. Na jihu sousedí s Rakouskem, konkrétně se spolkovou zemí Niederösterreich (podle NUTS 2). Z východní strany sousedí se Slovenskou republikou, podle uspořádání NUTS 3 s Trnavským krajem.

Charakteristické rysy pro region Podluží ze socio-ekonomické sféry jsou zaměření na zemědělství, absence velkých průmyslových zón, zvýšená atraktivita cestovního ruchu. To se bude reflektovat i v charakteristice socio-ekonomických odvětvích. Jelikož region Podluží není typicky průmyslovým, nevyvstává potřeba jej hluboce popisovat. Vzniklý prostor lze využít pro popis vazeb a vývoj průmyslu, který prošel určitou transformací. Naopak větší pozornost přitahuje to, co ztělesňuje region Podluží – zemědělství, popř. to, kde je uchován regionální potenciál – cestovní ruch.

Malý podíl urbanizované složky kompenzuje složka rurální. Vesnice na Podluží vycházejí z ulicové zástavby (Obr. 29) a je pro ně typický vyšší, nadprůměrný počet obyvatel i rozloha obce. To vychází z rovinatého a nečleněného reliéfu, jenž nevytváří velké prostorové bariéry. Z převahy vesnického charakteru sídel se vyčleňuje konzervativní životní přístup. Pro něho je typická vyšší religiozita, tendence dodržování lidových tradic, stejně jako upevnění nářečí. To však nekoresponduje s požadavky moderní doby a tím pádem migraci mladšího obyvatelstva do větších sídel, která jsou schopna nabídnout více pracovních příležitostí. Dochází k depopulaci venkova a urbanizaci měst. Regionální identita spojená s Moravským občanstvím prochází stagnací, což si můžeme vysvětlit vlivem globalizace, migrací obyvatel a celkovým propojením města a venkova a jejich životních stylů.

Obr. 28

6.2.1. OBYVATELSTVO

Podle statistik získaných z Českého statistického úřadu platné k 1.1.2012 obývalo region Podluží 108 169 obyvatel. Nejvíce obyvatel bydlí v Hodoníně a to 28 431. Nejméně obyvatel osídluje Starý Poddvorov a to 963. Průměrný počet obyvatel na jednu obec ve studovaném území činí 4 507. Při komparaci s celorepublikovým průměrným počtem obyvatel na jednu obec, který činí cca 1680, lze konstatovat nadprůměrnou lidnatost. Hustota zalidnění studovaného území činí 211 obyvatel/km². Zde shledáváme také nadprůměrnou

hodnotu, jelikož hustota zalidnění v České republice je 133 obyvatel/km². Důvodem je úrodná krajina a relativně malý prostor, kde se vyskytují dvě města s více než 25 000 obyvateli. Nej hustěji je osídleno katastrální území města Hodonína – 451 obyvatel/km². Nejméně hustě je osídleno katastrální území obce Josefov s 57 obyvateli/km².

Nejnižší průměrný věk obyvatelstva (34,7 let) byl zaznamenán shodou okolností ve třech obcích: v Dolních Bojanovicích, Josefově a Mutěnicích. Příčinou může být migrace obyvatel v produktivním věku z Hodonína do klidnějších lokalit, ze kterých je dobrá dopravní dostupnost. Nejvyšší průměrný věk obyvatel (42,3 let) lokalizujeme v Novém Poddvorově. Další obce se starším obyvatelstvem jsou Hrušky (39,8 let), Kostice (39,2 let) a Starý Poddvorov (39 let). To je podmíněno vesnickým charakterem sídel, které nejsou schopny nabídnout zaměstnání mladším lidem. Ti se následně stěhují do větších měst poblíž (např. Břeclav, Hodonín). Což je typický příklad urbanizace. Obecně lze konstatovat, že obce vesnického charakteru mají vyšší počet starších obyvatel než obce charakteru městského. To podtrhuje demografický trend, kdy se vesnice vylidňují na úkor větší sídel. Ty nabízejí více pracovních příležitostí, kterým menší obce nejsou schopny konkurovat.

Tab. 2 Seznam obcí regionu Podluží s vybranými charakteristikami k 1.1.2012

Obec	Statut	Katastrální výměra v ha	Počet obyvatel	Průměrný věk	Pošta	Škola	Zdravotnické zařízení
Břeclav	Město	8 717	27 226	35,5	Ano	Ano	Ano
Čejkovice	Obec	2 506	2 646	35,6	Ano	Ano	Ano
Dolní Bojanovice	Obec	1 991	2 850	34,7	Ano	Ano	Ano
Dubňany	Město	2 257	6 650	36,1	Ano	Ano	Ano
Hlohovec	Obec	896	1 355	35,8	Ano	Ne	Ne
Hodonín	Město	6 305	28 431	35,3	Ano	Ano	Ano
Hrušky	Obec	1 591	1 460	39,8	Ano	Ano	Ano
Josefov	Obec	708	399	34,7	Ne	Ne	Ne
Kostice	Obec	1 246	1 876	39,2	Ano	Ne	Ano
Lanžhot	Město	5 485	3 770	39,0	Ano	Ano	Ano
Lednice	Obec	3 127	2 391	35,5	Ano	Ano	Ano
Lužice	Obec	752	2 795	38,3	Ano	Ano	Ano
Mikulčice	Obec	1525	1843	36,4	Ano	Ano	Ano
Moravská Nová Ves	Obec	2 338	2 486	38,0	Ano	Ano	Ano
Moravský	Obec	1 391	1 422	37,8	Ano	Ano	Ano

Žižkov							
Mutěnice	Obec	3 237	3 700	34,7	Ano	Ano	Ano
Nový Poddvorov	Obec	297	215	42,3	Ne	Ne	Ne
Podivín	Město	1 775	2 852	36,6	Ano	Ano	Ano
Prušánky	Obec	1 414	2 126	36,7	Ano	Ano	Ano
Přítluky	Obec	1519	765	38,8	Ano	Ne	Ne
Rakvice	Obec	2 178	2 111	36,9	Ano	Ano	Ano
Starý Poddvorov	Obec	546	963	39,0	Ano	Ano	Ne
Tvrdonice	Obec	2 116	2 070	37,9	Ano	Ano	Ano
Týnec	Obec	1 160	1 031	38,1	Ano	Ne	Ne
Valtice	Město	4 785	3 564	38,0	Ano	Ano	Ano
Velké Bílovice	Město	2 572	3 780	36,4	Ano	Ano	Ano
Velké Pavlovice	Město	2324	3069	36,8	Ano	Ano	Ano
Region Podluží		51 324	108 169	37,2			
Průměr		2 139	4 507	37,2			

Zdroj: Český statistický úřad^[10]

Národnostní složení (Tab. 3) je do značné míry ovlivněno polohou regionu Podluží, které z východu hraničí se Slovenskou republikou a z jihozápadu s Rakouskem. Silným indikátorem je moravská národnost, ke které se přihlásilo 14,9% obyvatel Podluží. To je v porovnání s celorepublikovým průměrem (4,9%)^[11] pro rok 2011 vysoká hodnota. Největší podíl moravského obyvatelstva lze sledovat v Čejkovicích (22,8%), následují Velké Bílovice (22,1%) a Velké Pavlovice (21,2%). Jedná se o sousedící obce vytvářející oblast se silným nacionálním cítěním a hrdostí. Naopak nejnižší zastoupení moravského obyvatelstva je v Hruškách (7,5%), Hodoníně (7,9%) ve Valticích (8%). Valtice tento fakt kompenzují silnější slovenskou menšinou (4%). Příhraniční poloha se odvíjí na národnostní skladbě obyvatelstva. Totéž lze konstatovat v případě Hodonína, kde se ke slovenské národnosti přihlásilo 3,5% obyvatel. Následuje Týnec (3,4%) a Lednice (3,3%). Celkem se ke slovenské národnosti přihlásila cca 2% obyvatel regionu Podluží. Při komparaci s celorepublikovým průměrem za rok 2011 (1,4%)^[11] lze pozorovat slabší nadprůměrnou hodnotu.

Tab. 3 Seznam obcí regionu Podluží podle vybraných národností k 26.3.2011

OBEC / NÁRODNOST v %	MORAVSKÁ	SLOVENSKÁ
Břeclav	9,0	2,8
Čejkovice	22,8	2,3
Dolní Bojanovice	17,6	0,9
Dubňany	14,5	1,6
Hlohovec	11,0	1,5
Hodonín	7,9	3,5
Hrušky	7,5	2,9
Josefov	11,5	1,0
Kostice	14,1	1,2
Lanžhot	13,8	2,6
Lednice	10,9	3,3
Lužice	12,3	1,5
Mikulčice	16,8	2,8
Moravská Nová Ves	13,1	2,0
Moravský Žižkov	14,1	0,8
Mutěnice	13,8	1,1
Nový Poddvorov	18,6	1,5
Podivín	11,9	3,0
Prušánky	14,2	1,0
Přítluky	19,7	1,7
Rakvice	19,0	1,1
Starý Poddvorov	10,6	0,4
Tvrdonice	16,7	1,6
Týnec	15,9	3,4
Valtice	8,0	4,1
Velké Bílovice	22,1	1,4
Velké Pavlovice	21,2	1,1
Region Podluží	14,9	1,9

Zdroj: Český statistický úřad^[11]

Tab. 4 Podíl věřících v jednotlivých obcích regionu Podluží k 26.3.2011

OBEC / VĚŘÍCÍ	%
Břeclav	34,8
Čejkovice	77,3
Dolní Bojanovice	89,6
Dubňany	40,9
Hlohovec	61,3
Hodonín	33,7
Hrušky	46,4
Josefov	80,1
Kostice	51,1
Lanžhot	65,9
Lednice	37,5
Lužice	43,9
Moravská Nová Ves	53,1
Moravský Žižkov	69,2
Mutěnice	81,2
Nový Poddvorov	82,3
Podivín	41,9
Prušánky	63,3
Rakvice	38,7
Starý Poddvorov	78,8
Tvrdonice	50
Týnec	49,2
Valtice	34,8
Velké Bílovice	70,6
Region Podluží	59,8
Česká republika	32,1

Zdroj: Český statistický úřad^[11]

Struktura obyvatelstva podle náboženství (Tab. 4) je z hlediska demografických ukazatelů poměrně důležitý ukazatel, jelikož na něj sekundárně navazují další demografické ukazatele jako je např. sňatečnost, rozvodovost, porodnost, potratovost. Obecně lze říci, že

čím větší je podíl pobožných obyvatel, tím menší je rozvodovost a potratovost a větší porodnost a sňatečnost. Příčinou je konzervativní přístup k životu, který je charakteristický spíše pro vesnice a malá města. Silná religiozita je patrná Dolních Bojanovicích (89,6%), Novém Poddvorově (82,3%) a Mutěnicích (81,2%). To je vzhledem k celorepublikovému poměru věřících (32,1%) ^[11] opravdu vysoké, nadprůměrné číslo. Nejmenší podíl věřících je v Hodoníně (33,7%), ve Valticích (34,8%) a v Břeclavi (34,8%). Nutno dodat, že všechny zmíněné charakteristiky přesahují celorepublikový průměr. V případě Hodonína a Břeclavi je příčinou městský typ životního stylu a vyšší podíl romské minority.

Osídlení regionu Podluží má historický kontext. Primární roli sehrálo příznivé klima, od kterého se odvíjí kvalita půd. Svoji roli sehrál i krajinný reliéf, jenž nevytvářel žádné přírodní bariéry. Tato všechna fakta dala za vznik slovanským osadám Pohansko (u Břeclavi) a Valy (u Mikulčic). Tato bývalá slovanská sídla sehrála významnou roli při politické správě Velkomoravské říše (Jeřábek a kol., 1962). Kultura obyvatel Podluží byla ovlivněna charvátskými přistěhovalci, kteří obývali toto území v 16. Století. Bývalí obyvatelé Dalmácie migrovali ze svého původního rodiště zejména kvůli nájezdům kočovných kmenů z Asie. Při usazení v okolí města Břeclavi žili s tamními obyvateli v symbióze. Od té doby docházelo ke ztotožňování a vzájemnému proplétání kultur. (Kordiovský, 2001)

6.2.2. SÍDELNÍ STRUKTURA

Na základě vymezení regionu Podluží, spadá do studovaného území celkem 27 obcí. Celková výměra studovaného území činí 51 324 ha a obývá ho 108 169 obyvatel. Městem s největší rozlohou je Břeclav, která se rozkládá na ploše 8 717 ha. Nejmenší obcí je Starý Poddvorov s katastrální výměrou 546 ha. Průměrná rozloha obce v regionu Podluží je 2 139 ha. Vzhledem k tomu, že průměrná rozloha obce v České republice je 1260 ha, můžeme konstatovat, že se zde nacházejí rozsáhlé obce. To je zapříčiněno zejména rovinným charakterem území a menším výskytem přírodních překážek. To vše vytváří příhodné podmínky pro zemědělství a s tím spojená rozsáhlá pole a vinohrady. Nejvíce obyvatel bydlí v Hodoníně a to 28 431. Nejméně obyvatel osídluje Starý Poddvorov. Průměrný počet obyvatel ve studovaném území činí 4 507. Při komparaci s celorepublikovým průměrným počtem obyvatel na jednu obec, který činí cca 1680, lze konstatovat nadprůměrnou lidnatost. To souvisí s historickými kořeny, jelikož se na úrodném Podluží koncentroval vyšší počet obyvatel. Obce jsou od sebe poměrně značně vzdáleny, což značí dobré podmínky pro jejich

rozpínání. To mj. dokumentuje fakt, že většina těchto obcí na východní části území jsou typické ulicovou zástavbou (Obr. 29). Obce se statusem město vyskytující se v regionu Podluží jsou: Břeclav, Dubňany, Hodonín, Lanžhot, Podivín, Valtice, Velké Bílovice a Velké Pavlovice. Zbytek obcí patří mezi vesnice. Titul města v případech Podivína a Valtic navazuje na jejich historický vývoj. Valtice byly od 14. století do roku 1945 sídlem rodu Lichtensteinů. Břeclav byla povýšena na město až zásahem průmyslové revoluce v roce 1872. Velké Bílovice a Lanžhot jsou městy od roku 2001, kdy hlavní podmínkou jejich zařazení byl počet obyvatel přesahující 3 000 obyvatel (Kordiovský, 2001, s. 326). Obecně lze potvrdit domněnku, že na studovaném území se nacházejí prostorné, více obydlené obce, popř. vesnice. Tento typ obcí lokalizujeme především ve východní části území.

Tab. 4 Klasifikace obcí regionu Podluží podle počtu obyvatel k 1.1.2012

		podíl na celkovém počtu obyvatel Podluží
počet obcí do 2000 obyvatel	3	54%
počet obcí od 2001 do 5000 obyvatel	14	37%
počet obcí nad 5001 obyvatel	10	9%

Zdroj: Český statistický úřad^[10], vlastní výpočty

Obr. 29 Letecký snímek Tvrdonic

Zdroj: mapy.cz^[12]

6.2.3. ZEMĚDĚLSTVÍ

Zemědělství je vždy předem určeno geografickou polohou území a jejími přírodními podmínkami. Vencálek (1999) doplňuje, že půdy v minulosti vzniklé i zásluhou pravidelných záplav, se zde vyznačují bohatou svrchní humusovou vrstvou. Pro Podluží a život v něm je zemědělství každodenní součástí. Proto můžeme Podluží charakterizovat jako agrární oblast. Zemědělská produkce je s Podlužím provázána od prvního osídlování. Viditelně se projevuje na krajinném rázu regionu. Dnešní obraz krajiny souvisí s privatizací zemědělských družstev (JZD) v 90. letech. Státní statky a půda prošly transformací a vrátily se nazpět soukromým majitelům. Následovalo etablování drobných družstev a soukromých společností. Výsledkem je rozparcelování velkých zemědělských ploch na menší. Vencálek (1999) však dodává, že při komparaci se sousedním Rakouskem, které je založeno na drobných hospodářstvích o výměře kolem 10 ha, je rozdíl ve velikosti zemědělských ploch stále ještě markantní. Základními prostorovými rysy zemědělství na Podluží jsou velké, scelené, meliorované hony polí.

Hlavními produkty jsou ovoce (vinná réva, meruňky, broskve, jablka, hrušky), zelenina (okurky, papriky, rajčata), obiloviny (pšenice) a kukuřice. V poslední době se zvyšuje produkce olejnin (řepka olejná, slunečnice, hořčice). Ovocné sady jsou záležitostí západní a severozápadní oblasti. Kromě tradičních jabloní, třešní a hrušní se zde dobře daří i nízkokmenným dřevinám jako broskvoně, rybíz a angrešt. Vinná réva se s výjimkou katastru Břeclavi pěstuje takřka všude. Nejrozsáhlejší vinohrady se nachází v katastrech obcí Valtice, Hrušky, Moravská Nová Ves, Prušánky, Velké Bílovice a Velké Pavlovice (Obr. 27). Kordiovský (2001) udává, že počátky pěstování vína v regionu Podluží spadají do období Římské říše (3. - 4. stol. n. l.). Studovaném území je součástí tři vinařských podoblastí a to: Mikulovské, Velkopavlovické a Slovácké. Mikulovská vinařská podoblast je charakteristická vápnitými půdami, na kterých se daří Ryzlinku vlašskému a francouzské odrůdě Cabernet Sauvignon. Velkopavlovickou podoblast omývají na podzim teplé opadavé větry fény, což pozitivně působí na pěstování odrůdy Tramínu červeného. Červená vína jsou typická pro Slováckou podoblast. Zde se nejčastěji pěstují odrůdy Frankovky nebo Zwiegeltrebe ^[22]. Obilná pole jsou nejrozsáhlejší v katastrech Břeclavi a obecně pojato na východních a centrálních částech Podluží. Živočišná produkce se orientuje na chov prasat, drůbeže a skotu. Drůbež se koncentruje u chovných rybníků směrem k Hodonínu. Obecně se zvyšuje produkce drůbeže na úkor skotu i prasat, což přisuzují k trendu ve změně stravování.

Jak bylo již zmíněno, Podluží je agrární oblastí a důležitou roli v rozvoji zemědělství hraje i dobré dopravní spojení a dopravní infrastruktura.

6.2.4. PRŮMYSL

Průmyslová výroba nemá na Podluží tak hluboké kořeny jako zemědělství. Počátky průmyslové výroby jsou spojeny s řemesly. Jeřábek (1962) doplňuje, že nejčastějšími podniky byly kožedělné provozovny. Dále pak nožířství, přádelny, mlynářství a zpracování kovů. Téměř v každé obci byli kameníci, stolaři, kováři, koláři aj. To, čím se Podluží mohlo odlišovat od ostatních regionů, bylo díky působení Lichtensteinů stavitelství, výroba červených cihel a z nich postavených specificky zbarvených budov. Dalším specifickým odvětvím bylo ruční šití lidových krojů. K rozvoji nejenom průmyslu přispěla v roce 1839 výstavba železniční tratě propojující Prahu s Vídní. V meziválečném období došlo k rozvoji strojírenství, gumárenství a zbrojního průmyslu. Načež byly průmyslové podniky znárodněny a některé byly přesunuty do okresních měst, zejména Břeclavi. (Hortvík, 2003).

Průmysl na Podluží může kromě zemědělství profitovat z geologické stavby. V minulosti byla Vídeňská pánev zalita mořem, což vedlo k usazení písků a jíílů. Ty se těží v podobě nezpevněných stavebních hmot v okolí Moravské Nové Vsi. Zpracováním sprašů a jíílů vznikají stavební materiály v cihelnách v Hodoníně a dříve v Břeclavi. Významnými surovinami pro region Podluží jsou bezpochyby ropa a zemní plyn. Vencálek (1999) doplňuje, že poprvé byla ropa ve Vídeňské pánvi objevena v roce 1920, konkrétně u Hodonína. U Hrušek se nachází jeden z nejhlubších vrtů sahající do hloubky 3885 m. Ložiska ropy a zemního plynu lokalizujeme u Josefova, Mutěnic, Starého Poddvorova, Moravského Žižkova, Velkých Bílovic, Podivína, Lužic, Hodonína, Mikulčic, Hrušek, Týnce, Kostic, Lednice, Břeclavi a Lanžhota. Podle Vencálka (1999) je ropa z Podluží charakteristická svojí vysokou kvalitou. Kromě ropy a zemního plynu profituje region Podluží z těžby lignitu. Ten se těžil v okolí Mikulčic. Tamní Důl Mír, svého času poslední lignitový důl v České republice, přerušil svoji činnost a momentálně se hledá jeho rentabilní uplatnění (brno.idnes.cz).

Nyní se v souvislosti se zemědělstvím etablojí průmyslové podniky zabývající se výrobou, opravou zemědělských a potravinářských zařízení a strojů. Ve vzájemné

provázanosti se mluví o agrokomplexu. Ten popisuje Kolomanička (1983) jako komplex vzniklý pro lepší ekonomickou efektivnost. Navazuje na sebe prvky přírodní, ekonomické a technologické. Dříve bylo typickým příkladem cukrovarnictví (např. Kuffnerův cukrovar v Břeclavi)^[13]. Kromě zpracovatelského průmyslu (Břeclav, Hodonín, Lužice) se v Podluží vyskytuje stavebnický průmysl (Hrušky), potravinářský (Podivín, Tvrdonice, Velké Bílovice, Hodonín, Břeclav), dřevozpracující (Moravská Nová Ves), textilní (Břeclav), strojírenský (Břeclav, Hodonín), chemický (Břeclav) a polygrafický a papírenský (Břeclav, Hodonín). Nejprogresivnějším odvětvím je petrochemie lokalizující se v Moravské Nové vsi, Hruškách, Lanžhotě, Lužicích, Tvrdonici, Týnci, jež spadají jako rafinerie MND (Moravské naftové doly).

6.2.5. DOPRAVA

Začleněním Břeclavi do Podluží, získává celý region důležitou tranzitní územní funkci. Protínají se zde železniční, silniční, vodní i energetické sítě.

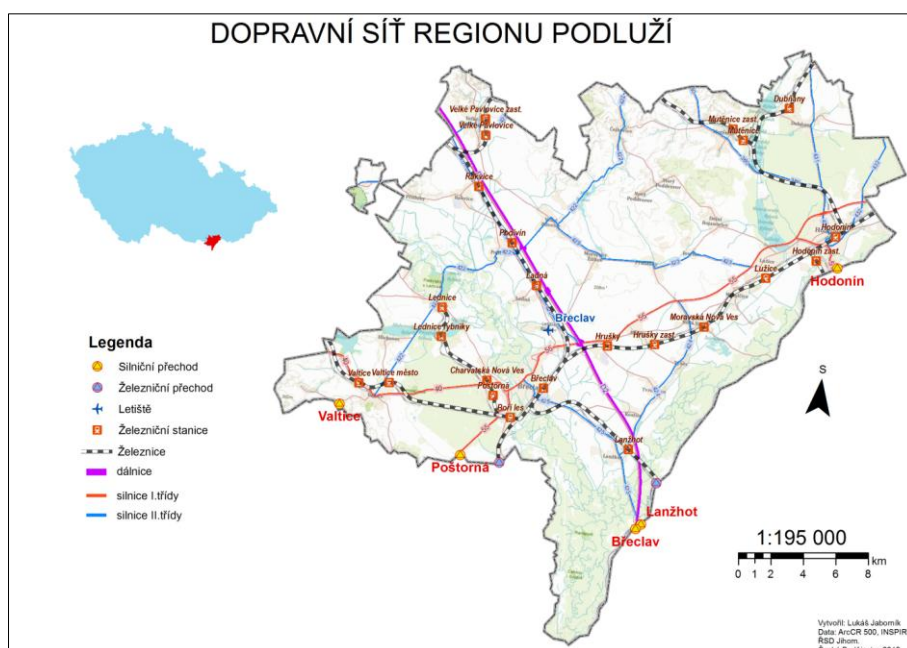
Železniční trať spojující Prahu s Vídní byla vystavena roku 1839. Od roku 1841 následovalo napojení z Vídně do Přerova a tímto krokem se stala Břeclav prvním železničním uzlem celého Rakousko-Uherska. V roce 1872 přibyla trať propojující Břeclav-Valtice-Mikulov-Znojmo. Roku 1900 se železniční síť prostřednictvím tratě Lanžhot-Kúty napojila na železniční síť uherskou. V současné době je Břeclav důležitým železničním uzlem majíc nadregionální význam jak pro osobní, tak pro nákladní přepravu. Vlivem modernizace koridorů zvládají osobní vlaky urazit trať Břeclav-Brno (59 km) za 31 minut^[14]. Další vytiženou tratí je Břeclav-Hodonín (20 km) za 20 minut^[14]. Třetím dvojkolejným elektrifikovaným koridorem je trasa do Rakouska, konkrétně do Vídně (101 km) trvá cesta 80 minut^[14].

Hlavním silniční tepnou je dálnice D2 (E65) vedoucí z Brna do Bratislavy. Ta se kříží s další důležitým tahem 1/55, jež propojuje Břeclav s Hodonínem. Navazuje další silnice 1. třídy 1/40 a pokračuje směr Valtice. V plánu je přestavba stávající 1/55 na rychlostní silnici R55, čímž se zrychlí dostupnost do okresních měst i mezi sídly nacházejících se mezi nimi^[23]. Na studovaném území se nacházejí celkem čtyři silniční hraniční přechody (Valtice-Schrattenberg, Poštorná-Reinthal, Břeclav-Brodské, Hodonín-Holíč).

Lodní doprava je záležitostí sezónního zájmu turistů. Podílí se na přepravě osob z Janohradu (katastrální území Podivína) do Břeclavi a zpět. Od Hodonína severním směrem funguje Bařův kanál, jenž má komerční funkci.

Leteckou dopravu reprezentuje letiště Břeclav sloužící veřejnosti pro komerční účely. Podlužím prochází několik plynovodů a ropovodů navazující na lokality s výskytem ropy a zemního plynu (Hrušky). Mezinárodní význam má ropovod Družba, vedoucí ropu z Ruska. Do budoucna plánuje společnost RWE Podlužím vést plynovod Moravia, jenž se napojí na plynovody z polské sítě [24].

Obr. 30

6.2.6. SLUŽBY

Množství a kvalita úměrně stoupá s velikostí sídla. Tím koresponduje i význam samotné obce a hierarchickém uspořádání. Obecně se služby dělí na komerční (včetně terciéru a kvartéru) a veřejné.

Logicky vzato centry s největší koncentrací služeb budou okresní města Břeclav a Hodonín. Zde jsou umístěny finanční ústavy, administrativní orgány a vyšší správní úřady. Přecházíme-li k obcím s nižším řádem (bývalé střediskové obce), kvantita nabízených služeb se snižuje. Téměř v každé obci je k dispozici obchod s potravinami. Nejčastější obchodní sítí

je COOP, jenž postupem času expanduje do menších obcí a tím pádem likviduje drobné podnikatele^[15].

Obdobná situace jako u potravinářských služeb je u kulturních zařízení. Není obce bez kulturního zařízení. Většina kulturních akcí se koná v tamních kulturních domech nebo sokolovnách.

Ubytovací kapacity a pohostinství jsou opět soustředěny do Břeclavi a Hodonína. Nutno podotknout, že Podluží zažívá agroturistický „boom“. Potřeba ubytovat turisty se odráží na množství nově vzniklých ubytovacích míst, které se koncentrují do obcí se silným vinařským zázemím.

Zdravotnická zařízení s největšími kapacitami jsou umístěny v Břeclavi a Hodoníně. Státem garantované služby doplňuje řada soukromých ordinací, jenž vznikly po roce 1989. To prospělo k decentralizaci zdravotních zařízení. Samostatnou ordinaci praktického lékaře pro dospělé postrádají v Hlohovci, Týnci, Prušánkách, Josefově, Novém Poddvorově a Straém Poddvorově^[16].

Školský systém je rozdělen do tří stupňů vzdělání-základní, střední a vysoké. Základní školy (26 ZŠ) nemají k dispozici v Kosticích, kde žáci navštěvují základní školu v sousedních Tvrdonicích. V obcích Týnec, Hrušky, Hlohovec, Starý Poddvorov, Nový Poddvorov se nachází základní školy s pětiletou školní docházkou. Žáci následně dojíždí za vzděláním do okolních obcí. Střední školství (9 SŠ) je zastoupeno v Břeclavi, Valticích, Velkých Pavlovicích a v Hodoníně. Vysokoškolské vzdělání mohou studenti získat v Lednici (Zahradnická fakulta Mendelovy zemědělské lesnické univerzity)^[20]. Vyšší odborná škola je k dispozici v Břeclavi. Celkově lze říci, že možnosti vzdělání v regionu Podluží jsou více než dostačující.

6.2.7. CESTOVNÍ RUCH

Region Podluží má pro cestovní ruch a rekreaci značný potenciál. To se váže jak pro přírodní sféru, tak pro sféru kulturně-historickou. Na ně dále navazuje obslužná sféra v podobě ubytovacích kapacit. Mezi kulturní předpoklady patří zejména folklór, jenž se váže na lidové tradice, které se slaví během celého roku. Těžištěm folklórních slavností jsou obce Lanžhot, Tvrdonice, Týnec, Kostice, Moravská Nová Ves, Hrušky, Moravský Žižkov, Velké Bílovice, Starý a Nový Poddvorov. Ve Tvrdonicích se každoročně konají Národopisné slavnosti Podluží, kde je možnost shlédnout verbuňk – mužský rytmičtý tanec. Ten je od roku

2005 zapsán organizací UNESCO do seznamu Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva ^[17]. Dále pak památkové rezervace a historické památky. Významné jsou archeologické lokality Slovánské hradiště v Mikulčicích (zapsáno v seznamu Národních přírodních památek) ^[17] anebo slovanské hradisko Pohansko. To je součástí Lednicko – Valtického areálu – největší perly Podluží. Lednicko – Valtický areál je od roku 1996 zapsán do seznamu kulturního dědictví UNESCO. Rozprostírá se na katastrálních územích obcí Břeclav, Hlohovec, Lanžhot, Lednice, Podivín a Valtice. Poměrně hojně je navštěvován zámek v Hodoníně, věnující se expozici o Tomáši Garrigue Masarykovi. Na pomezí kulturních a přírodních potenciálů se etabluje Zoologická zahrada v Hodoníně. Technickou památkou se mohou v Hodoníně pyšnit v podobě Bařova kanálu. Rovinatý charakter a celkově vhodné přírodní podmínky skýtají příležitost pro pěší turistiku a cykloturistiku. To podporuje hustá síť stezek, jež propojují vinařské lokality. Vzniklá síť se systematizuje do tzv. vinařských stezek. Na území regionu Podluží se nacházejí celkem tři vinařské stezky a to vinařská stezka Podluží, vinařská stezka Mikulovská a vinařská stezka Velkopavlovická. Řada z cyklostezek je obohacena o informační tabule mající tak edukační charakter. Infrastruktura stezek navazuje na další fenomén, který se na Podluží v poslední době hojně vyskytuje – rozhledny (např. Nový Poddvorov, Rakvice, Velké Pavlovice). Agroturistika zažívá v posledních letech vzestup. I proto se ve vinařských lokalitách soustřeďují ubytovací služby. Zde se snoubí umění sommeliérů, kteří dokáží o víně poutavě vyprávět a společně s degustací tohoto ušlechtilého moku se vytváří nezapomenutelné charisma vinařských obcí. Příklad Vinných sklepů Nechory (katastrální území obce Prušánky) je toho důkazem.

Rozdělíme-li cestovní ruch na zimní a letní sezónu, převážná část turistů navštěvuje vymezený region Podluží v letních měsících. Důležitou roli opět sehrávají přírodní podmínky a tím navazující absence jakýchkoliv lyžařských středisek. V parných letních měsících jistě přijdou vhod letní koupaliště v Břeclavi a v Hodoníně. Přírodní koupání je k dispozici např. u obce Kostice, konkrétně Stibůrkovská jezera. Obecně jezerům v těchto oblastech dala za vznik fluviální činnost řek. Oblast cestovního ruchu, která ne přímo závisí na podnebí a vyskytuje se na Podluží, je lázeňství. V roce 2007 byly otevřeny Léčebné lázně Lednice – Lázeňský dům Perla ^[18]. Ty poskytují léčebné a rehabilitační služby využívající jodobromové minerální vody, které pozitivně působí mj. na pohybový a oběhový systém.

Z hlediska organizace cestovního ruchu dochází ke značné polarizaci území. Na východní části, v okolí vinic se aplikuje individuální cestovní ruch, rodinného typu. Zde

dominuje agroturistika, konkrétně cykloturistika. Ta se dále přesouvá i směrem na jihozápad, do Lednicko – Valtického areálu. V tomto případě se však ve větší míře objevuje skupinově organizovaný cestovní ruch a poznávací zájezdy. Cestu do Lednicko – Valtického areálu si díky tomu nacházejí i zahraniční turisté. Na tento impuls se zde shromáždilo v poslední době na 30 ubytovacích zařízení a penzionů ^[19].

Cestovní ruch se stává součástí života občanů na Podluží stále více, což hodnotím jako pozitivní. Kulturní a přírodní bohatství je třeba využívat. Propagovat jej a zároveň celý region zviditelňovat. Zažíváme trend lokálních produktů na jakékoliv úrovni a Podluží má v tomto smyslu opravdu co nabídnout. Region Podluží navíc profituje z dobré dopravní dostupnosti a to i z pohledu příhraniční spolupráce.

7. ETNOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU PODLUŽÍ

Etnografický region Podluží spadá pod mikroregion Slovácko. Je to agrární kraj, jenž tvoří pestrou mozaiku místních zvyků, nářečí, krojů, vína a pozitivní nálady. „*Podluží nemá krásu hor, ale jeho rozvinutý a úrodný kraj má něco podmanivého ve svých krojích, písních a zvycích, což působí na nitro každého, kdo tento kraj navštívil a poznal.*“ (Kružík, 1982, s. 5)

7.1. HISTORIE

Předky Podlužanů (obyvatel Podluží) jsou Slované. Ti přišli na území jižní Moravy koncem 4. století n.l. Dějiny Podluží logicky kopírují historické souvislosti celé Moravy. Po Sámově snaze a následnému zrealizování sjednocení kmenů na tomto území se první rozkvet regionu připisuje k období Velké Moravy (833 - 907). „*V oblasti dnešního Podluží vystala koncem 8. nebo na počátku 9. století hradištní města Valy u Mikulčic a Pohansko u Břeclavi, která měla významnou úlohu v organizaci politické moci Velkomoravské říše.*“ (Jeřábek, 1962, s. 12) Po rozpadu Velké Moravy na počátku 10. stol. následovala výstavba a rozšíření měst Hodonína, Břeclavi, Podivína a Týnce pod záštitou knížete Břetislava. Ten dal nejspíš název zmíněnému městu Břeclav. Od 14. stol. byli v čele tohoto kraje Lichtensteinové. Jejich hlavními sídly byly Valtice a Lednice. Tento šlechtický rod vybudoval na východní části regionu Podluží komplex kulturní krajiny znám jako Lednicko-Valtický areál.

Jeřábek a kol. uvádí: „*Velmi složitá a pro moravský národopis neobyčejně závažná je otázka vývoje etnického složení obyvatelstva Podluží. Vlivem mnoha různých historických událostí se v této oblasti složení lidu často měnilo.*“ (Jeřábek, 1962, s. 12) Vlivem neustálých vpádů různých mocností a vojsk se vyvíjela zdejší kultura, čímž si získala svoje specifikum. Ať už to byli v roce 1241 Tataři, kolonizace Němci ve 13. století, anebo na pomezí 16. a 17. století vpády Turků. Následovala administrativní členění podle panství. „*Nejvýznamněji zasáhla do struktury obyvatelstva na Podluží charvátská kolonizace. Hlavním důvodem hromadného odchodu Charvátů z jejich původní vlasti byly časté nájezdy Turků,*“ (Jeřábek, 1962, s. 13) Charváti, zvaní také Chorváti, byl slovanský kmen pocházející z dnešní Dalmácie. Nejsilnější stopu zanechali Charváté v obci Hlohovec. Mezi další významné charvátské obce na Břeclavsku řadíme Charvatskou Novou Ves a Poštornou.

Válečné konflikty v 17. století měly za následek menší hospodářský úpadek. Začátkem 19. stol. došlo v hospodaření ke změnám. Nastal výrazný vzestup zemědělství a řemeslnictví. Obchodem se výrazně zabývali židé. Obchod také velmi rozšířila železniční dráha, která byla zavedena roku 1839.

7.2. LIDOVÁ ARCHITEKTURA

„V rozmístění, půdoryse, stavební skladbě i rozloze lidového domu je značná rozmanitost, vyplývající z podmínek přírodních (geomorfologický ráz krajiny, kvalita půdy), výrobních (zemědělská výroba, chov dobytka apod.), historických (záměr vrchnosti) a etnických (především české a německé etnikum).“ (Jeřábek, 1962, s. 13) V lidové architektuře na Podluží se odráží obraz celkového života v tomto kraji. Jak již zmínil Mencl, rozmanitost a rozmístění sídel obohacuje regionální diferenciaci. Styk různých stavebních kultur, historický vývoj osídlení, rozmanité přírodní podmínky na relativně malém území způsobují vysokou pestrost lidového stavitelství.

Tradice původního stavebnictví na Podluží je ovlivněna Byzantskou kulturou. Sprašová oblast s nedostatkem lesů si stavební materiál vytvářela zejména z hliněných sušených desek (Mencl, 1986). Dalším typickým prvkem pro Podluží je žudro – orámování vstupu do domu dvěma sloupky se stříškou. Žudro bývá zpravidla ozdobeno barevnými ornamenty. Ty symbolizují život lidí na Podluží. Žudra jsou nejčastěji k vidění ve vinařských obcích, konkrétně jsou jimi okrášleny vinné sklepy (Tvrdonice, Lanžhot, Velké Bílovice). Co se týče půdorysné zástavby sídel na Podluží, můžeme je typizovat jako ulicové vsi (Obr. 29). Jsou typické tím, že se táhnou kolem silniční komunikace nebo podél toku řeky. Štítové domy jsou orientovány směrem do ulice. Vjezd do dvora je zastřešený a za stavením se nachází humna, zahrada, pole. Obecně lze konstatovat, že původní lidová architektura je nejvíce dochována na vesnicích, opakem jsou města. Na druhou stranu nutno

Obr. 30 Žudro v Lanžhotě

Zdroj: foto J. Jaborník, 2012

dotat, že i tam se pod vlivem památkářů snaží alespoň o rekonstrukci památných budov a tím i k oživení společenského povědomí o kultuře na Podluží.

7.3. DIALEKT

„Dialekt je v určité míře ustálená forma národního jazyka, kterou používá jen část národa v geograficky vymezeném regionu“ (Heřmanová, Chromý, 2009, s. 64). Nářečí, resp. dialekt lze považovat za jeden z kulturněgeografických diferenciací. Obecně lze říci, že jazyk, potažmo dialekt je hlavní dorozumivací prvek společnosti. Lidé se s jazykem identifikují stejně jako s prostorem, kde žijí. Dochází k propojení jazyku a prostoru (viz mapa izoglos). V regionu Podluží se mluví východomoravským nářečím. Konkrétně řečeno – jižním východomoravským nářečím (dalšími podskupinami jsou západní, severní a kopaničářské), Studenka doplňuje hlavní znaky Podlužáckého dialektu: „*dlouhé ú, které se v nářečí vyskytuje tam, kde je ve spisovném jazyce ou (múka, kút, kohút = mouka, kout, kohout) nebo í (oni dajú, zpívajú, s ňú = oni dají, zpívají, s ní). Další výrazný znak je záměny l za u (huava, puot, psaua)*“). (Studenka, 1982, s. 67). Další specifikem Podlužácké mluvy je velký vliv pohraničí.

Slovenština, tak i rakouská Němčina se podílejí na slovní zásobě místních. Nejvíce je to patrné při pojmenování pracovních pomůcek (važisko, oplen, aukštuk, špic, bukša)

Obr. 31 Ukázka dialektu v Týnci

Hráli zme ve Třrdonicích na svatbě. Nění to dūho, to je takových dvacet rokú. A — to je zvyk dycky, dyž je to z jednej dědiny, aji ze dvoch, tak ti muzikánti sa rozdělá. Dyž je jich deset, pouovička je jich u nevěsty a pouovička jich ide k ženichovi, aby sa mohuo zahrát tám, aj tám. Při tém obědě, popřípadě aji večer. Tak já sen to rozdělíu. Já sen byu u ženicha s mojů partyjú, to už zme měli rozdělené. Každý věděu už, kam má jít. A řeku: „Ty půjdeš, Jožko, zas k nevěstě.“ No a už byly dvě hodiny odpouedňa. Po kostele, po tých zdavkách sa ješče šuo do hospody. A oni, byuo to v létě jak věil, nechceli vyklúzat barák. Tak to uděualí v šopě. To byau šopa na stroje — na žačku, na secí stroj, na hrabačku a na také. Tak to vykludili a pod pažů téj šopy měli sklep. Ten sklep byu pod zemjú. No a samozřejmě byu aj vyvýšený. Tak nám muzikantom uděualí pódium takové, aby zme na tem sklepe seděli při tém obědě. A oni byli v průjezdě. Ten průjezd byu o dva metry níž jak my. To vypadauo, jak bysme byli nekde na galérce. Ale všady, aby sa neprášiuo, aj nad nama, oni dali papír třrdší. No a tak to vypadauo velice dobře. My zme pojedli, protože muzikantom dávali první, ty kuchařky, aby dyž sa najíme, zme mohli sen tam zahrát, aby při jídle zme mohli tým hostom už hrát. No, my zme pojedli, a oni už pojedli polévku, a nosili jim už máčku; jak to bývá, první hovězí maso, potom drůbeř a tak dál postupně. A my už zme pojedli aj pečené maso, takže my zme měli částečně už pojezeně. Tak já povídám: „No chuapci, nachystajme sa a neco jim zahrajme. Nemožem tu tak sedět, dyž my máme pojezené, aby oni z teho neco měli.“ Tak zme sa přichystali. — Dúle nosili drůbeží maso, hovězí a tu omáčku, jak k temu je dycky. A já povídám: „Jožko, tak dáme, zahájíme pochodem. Uderíš jak dyby nás byuo deset, jak dyby zme byli pod májú a hráli zme pro stárka. Nech jich trochu probudíme.“ No tak, on uderíu, a tam byu kocúr za nama. Ten sa lékeu, ten skočíu a zrovna do téj mise s tú omáčkú. Ten tam paciú, tych lidí to ostříkúo, ešče sa tam zatočíu tým ocasem a ostříkéu tých dávajících a v téj misi neostáuo zrovna nic. Ty lidé si utírali obličeje, křičali: „Co je, co je?“ — Tož takú remazúru: ten kocúr udělá. Ale nikdo to nezaviníu enem ten kocúr.

(Týnec 1979, vyprávěl muž, nar. 1904.)

Zdroj: Studenka, 1982, s. 190

Obr. 32 Izoglosa; 3. pád slova Prachatice

Zdroj: Ústav pro jazyk český^[25]

7.4. LIDOVÝ KROJ

Určujícím znakem jednotlivých národopisných oblastí je nesporně kroj. Je známo, že se jeho podoba obec od obce liší. Odlišnost ve výzdobě kroje přiřazuje krojované k obci, ve které bydlí. Jedná se však o mírné nuance typu druhu pérka na guláči (pokrývka hlavy) nebo vyšitých symbolů na rukávu košile. Kroj je symbol národního bohatství a posiluje vztah a cítění ke kraji, posiluje se tím jakási moravská hrdost a regionální identita.

Samotné kroje prošly během staletí mnohými změnami. Podle Kružíka „*Vnější vlivům, zejména módnosti, podléhal však hlavně ženský kroj... Výrazně se změnila délka sukní... Staré vyšívání rukávů, taclí a obojků černým hedvábem se dochovalo jen na šátkách v Lanžhotě.*“ Současný ženský kroj popisuje Ludvíková (2000) jako barevný ozdobný oděv. Na první pohled zaujmou pastelové, barevně modifikované svrchní sukně. Pod nimi se nosí ve více vrstvách bílé naškrobené spodních sukně, delších než sukně svrchní. Vdané ženy nosí většinou tmavší odstíny sukní. Délka sukní podléhá módním trendům a postupem času se zkracuje. Dříve zasahovala nad kotníky, v dnešní době nad kolena. Přes sukně se nosí zástěrka – tzv. fěrtoch. Je lehký, bílý, vyšíváný bíle dírkovaně ve vodorovných pružích. Vdané ženy nosí zástěry v modré barvě. Dívky se liší tvarem pokrývkami hlavy, kterým se říká rožky. V obcích zasažených charvátskou kolonizací (Hlohovec, Charvátská Nová Ves, Poštorná) se používá názvu kokeš. Zadní část kokeše i rožek je potažen malovanou mašlí a na temeni je z mašlí upraven ze čtyřech obloučků tzv. frča a z té dvě mašle spadají do půli zad. Malované

mašle se uvazují pod krk a spadají až ke spodnímu okraji fěrtochu. Horní část kroje tvoří krátká košilka s molovými rukávy (rukávce). Ty jsou ukončené tzv. krajkovým talem, přes který se obléká pestře vyšíváný lajbl. Na nohou obouvají ženy vysoké boty s měkkými, vrapovanými holínkami.

Také u mužského kroje můžeme pozorovat odkládání některých součástí, změny v barevnosti, ve zdobnosti i funkčnosti kroje,“ (Kružík, 1982, s. 4) připomíná Kružík změny v kroji „šohajů“. Muži nosí rumělkově červené, přiléhavé nohavice. Ty jsou po bocích ozdobeny modrým prošíváním. Ženatí nosí nohavice v jiném barevném provedení (např. černé, hnědé). Jemná bílá košile je typická dlouhými vyšívánými, širokými rukávy, sahajícími až přes prsty. Přes košili se nosí vesta – lajbl obdobně jako u dívčího slavnostního kroje. Na lajbl se připevňují na levou stranu dlouhé malované mašle v krásně upraveném vějíři, do kterého se vkládá umělá květina a mašle sahají až do půli stehů. Na zádech je ozdobena nápadnou květovanou výšivkou. Ze předu na levé straně se připíná široká květovaná mašle, jenž sahá až k zemi. Ženatí muži nosí lajbl v tmavším tónu hnědé, tmavě modré a jsou jen střídavě ozdobeny. Pokrývku hlavy tvoří klobouček – guláč. Ten je obtočen úzkými červenobílými ženílkami, skleněnými střapečky, drobnými kulatými zrcátky a napředu ozdobený umělými květy, do kterých se zasazuje dlouhé jeřábí, volavčí nebo pštrosí peří. Na nohou se nosí vysoké hladké boty – čižmy, které jsou ozdobeny různými výšivkami, nebo střapci na přední části botů.

Obr. 33 Kroje na Podluží

Zdroj: foto J. Jaborník, 2012

7.5. TRADICE

Pojem tradice je odvozen z latinského slova *traditio*, respektive spojením slov *trans* (přes) a *dare* (dávat). Tradice se obvykle chápe jako předávání poznání, schopností, obyčejů a mravů kultury nebo skupiny. Z tohoto pohledu je můžeme považovat za kulturním dědictvím, které se předává z generace na generaci ^[21]. Heřmanová s Chromým (2009) navazují a dodávají, že kulturní charakter tradic se úzce váže k sociální, národnostní či etnografické skupině a přes ni k určitému území. Tradiční kultura se v rámci konkrétního regionu nejvíce profiluje v jeho jádrové oblasti. Zde se zachovává díky procesu dlouhodobého, generačního předávání. Samotný přenos tradice, jakožto součástí kulturního dědictví, je interakcí mezi lidmi. Ty označujeme za nositele lidových tradic, slovy mezinárodního projektu UNESCO bychom je mohli nazvat tzv. „Žijícími lidskými poklady“ (Heřmanová, Chromý, 2009). Jedním z mnoha Nositelů tradic lidových řemesel je pan Janulík z Lužic, který vyrábí krojovou obuv (Langerová, 2006). Významnými udržovateli lidových tradic jsou členové chasy. Chasa je amatérský, dobrovolný, organizovaný folklórní soubor. Ti během ročního cyklu participují na zachování lidových tradic a zvyků.

„Nejvýznamnější společenskou akcí na Podluží jsou bezesporu hody. Termín jejich konání má své historické pozadí. Většinou je určeno svátkem svätce, jemuž je zasvěcen kostel nebo místní kaple; tak je tomu v Břevlavi (hody po svätku sv. Václava), v Ladné (po svätku sv. Michala archanděla 29.9.) a v Charvátské Nové Vsi (po svätku sv. Františka z Assisi 4.10.). V Poštorné se ujaly císařské hody (po svätku sv. Terezie 15.10.), ve Staré Břevlavi hody martinské (po svätku sv. Martina 11.11.).“ (Kordiovský, 2001, s. 470). Hody jsou na Podluží největší kulturněhistorickou tradicí. Výrazným způsobem upevňují lokální a regionální identitu. Kalendář hodovních akcí začíná v Lužicích. Zde nastává hodovní veselí první červencovou nedělí (tj. 8.7.2012). Hody nesou přízvisko Cyrilometodějské, protože se váží na státní sväték Dne příchodu slovanských věrozvěstů. Následují krojované hody v Josefově (15.7.2012), Svatojakubské hody v Moravské Nové vsi (29.7.2012), Tradiční hody ve Starém Poddvorově (3.8.2012), Krojované hody ve Tvrdonicích (5.8.2012), Krojované hody v Prušánkách (12.8.2012), Svatovavřinecké hody v hodoníně (12.8.2012), Valtické krojované hody (19.8.2012), Bartolomějské hody v Hruškách (26.8.2012), Týnecké hody (2.9.2012), Tradiční hody ve Velkých Bílovicích (9.9.2012), Lanžhotské Krojované hody (16.9.2012),

Svatováclavské hody v Dolních Bojanovicích (30.9.2012), Kostické hody (14.10.2012)⁴. Hody jsou rozděleny do několika dnů. První den (většinou to bývá neděle) je spojen s lidovou zábavou. Pondělní ráno se nese v duchu pietního aktu. Starým prvkem je mše za zemřelé. Jedná se o lidovou zábavu spojenou s písněmi, tance, vínem a celkově pozitivní, dobrou náladou. Mezi základní hodové tance patří mužský tanec hošíje, verbuňk a společné točení s děvčaty – vrtěná. Verbuňk je od roku 2005 zapsán organizací UNESCO do seznamu Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva ^[17]. Kordiovský doplňuje: „*Obyčejová a folklórní stavba hodové slavnosti se dodnes přenáší tradičním způsobem, mezi generacemi, od starých k mladým. Po tradičním způsobu má chasa, resp. stárci, hody ve své režii.*“ (Kordiovský, 2001, s. 471). Tak, jak se v rámci regionu diferencuje kroj, nastávají odlišnosti i v hodovním programu. Jednotným znakem je počátek celé kulturní akce, tj. sobotní stavění máje. To, co mají obce společné, je hodovní průvod krojovaných konajících se vždy v neděli. Vymezení odlišností a modifikací v rámci regionu Podluží je velice obšírné kontextuální pochopení naprosto irelevantní (vzhledem k charakteru diplomové práce). Proto je efektivní zmínit ty nejtypičtější rozdíly. Místem a těžištěm konání je obřadní prostor pod májí, tzv. *plac*. V Kosticích (nejzazší termín v rámci Podluží) se pořádá tradiční akce v kulturním domě. Zhruba měsíc před začátkem hodů se koná tzv. *zahrávání hodů*. To má za účel navodit hodovní atmosféru a informovat o tom, že se blíží největší tradiční kolektivní slavnost na Podluží. Ve východních obcích se tento akt nazývá *předhodovní zpívání*, začíná v neděli, o týden později. Výjimku tvoří Lanžhot, kde se zpívá už v pátek, protože v neděli se staví mája. V Prušánkách tuto slavnost nazývají *besedou u cimbálu*. K rozdílným zvyklostem nutno dodat, že každá obec se snaží o uchování něčeho osobitého. Toho, co je odlišuje od ostatních a zároveň charakterizuje. K dalším tradicím a zvykům na Podluží neodmyslitelně patří vinobraní, fašank, vánoční zpívání, dny otevřených sklepů, stavění májek svobodným děvčatům, svěcení vína atd.

Dodržování lidových tradic a vše s nimi spojené dodávají obyvatelům Podluží pocit jistoty, soudržnosti a pocit, že „někam patří“ – tzv. regionální identity. Na základě hodnot, jež společnost vyznává, dochází ke ztotožnění se se skupinou, s lokalitou, s regionem. Tento pocit je pro seberealizaci jedince velice důležitý. Tradice jsou zakořeněné v životním koloběhu podlužáckých obcí i v myslích jejich obyvatel, což je jakousi zárukou, že se budou dodržovat a rozvíjet i nadále.

⁴ Termín konání hodů v jednotlivých obcích není pevně ustanoven - vždy se jedná o neděli určitého týdne v měsíci.

8. DIDAKTICKÁ TRANSFORMACE

8.1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA DIDAKTIKY

„Didaktická transformace je základní metodou didaktiky geografie přetvářející vědní poznatek na základě stanovených didaktických kritérií tak, aby se stal součástí didaktického systému geografie a jeho prostřednictvím byl přenesen do společenského vědomí ve formě prvku všeobecného geografického vzdělání.“ (Hájek, 1999, s. 14). Jednoduše řečeno jde o proces, kdy se z vědecky podložených informací stává učební materiál, který se na základě didaktických zákonitostí předává žákům.

Aby didaktická transformace byla reálně aplikovatelná i po stránce formální, musí obsahovat a respektovat kurikulum. Celý výchovně-edukační proces obsahuje vnitřní, latentní kompetence. Těmi se rozumí souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot zaručující připravenost žáka do života (Kol. 2007 b). Tyto klíčové kompetence byly definovány prostřednictvím Rámcově vzdělávacího programu (RVP) vydaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT). Na úrovni základního vzdělání se jimi rozumí:

1. Kompetence k učení.
2. Kompetence k řešení problémů.
3. Kompetence komunikativní.
4. Kompetence sociální a personální.
5. Kompetence občanské.
6. Kompetence pracovní.

Osvojování těchto klíčových kompetencí má dlouhodobý a individuální charakter, který by měl mít pokračování v navazujícím středoškolském vzdělání. Na úrovni základních škol si žáci osvojují klíčové kompetence během tzv. vzdělávacích oblastí. Ty jsou utvářeny vzdělávacími obory mající k sobě bližší odbornou vazbu. Účelem je provázanost a kontinuita učiva během školní docházky. Vzdělávací oblasti jsou:

1. Jazyk a jazyková komunikace. (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
2. Matematika a její aplikace. (Matematika)
3. Informační a komunikační technologie. (Informatika)
4. Člověk a jeho svět. (Člověk a jeho svět) – pouze 1. stupeň ZŠ

5. Člověk a společnost. (Dějepis, Výchova k občanství)
6. Člověk a příroda. (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
7. Umění a kultura. (Výtvarná výchova, Hudební výchova)
8. Člověk a zdraví. (Tělesná výchova, Výchova ke zdraví)
9. Člověk a svět práce. (Člověk a svět práce)

Propojenost a kontinuitu vzdělávacích obsahů zaručuje plnění tzv. průřezových témat. V nich se mohou kombinovat všechny učební, vzdělávací obory a na jejich implementaci dohlíží každá základní škola zvláště v rámci realizace Školního vzdělávacího programu (ŠVP) (Kol. 2007 a). Jednotlivá průřezová témata jsou:

1. Osobnostní a sociální výchova.
2. Výchova demokratického občana.
3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.
4. Multikulturní výchova.
5. Environmentální výchova.
6. Mediální výchova.

Do složitého procesu didaktické transformace vstupují různé faktory jako např. osoba učitele, materiální vybavenost, osobnosti žáků se všemi jejich charakteristickými rysy atp. Celý výukový proces má motivaci se řídit plněním obecných didaktických zásad, které jsou prostředkem k zajištění kvalitní výuky. Ty empiricky formulovali Kalhous a Obst (1998) takto:

1. Zásada komplexního rozvoje osobnosti žáka.
2. Zásada vědeckosti.
3. Zásada individuálního přístupu.
4. Zásada spojení teorie s praxí.
5. Zásada uvědomělosti a aktivity.
6. Zásada názornosti.
7. Zásada přiměřenosti.
8. Zásada soustavnosti.
9. Zásada trvalosti a operativnosti.

Šupka, Hofmann a Matoušek (1994, s. 30) varují před některými potížemi spojenými s výukou regionální geografie, které mohou vést k nenaplnění výchovně-edukačních cílů. Těmto komplikacím je třeba se vyvarovat:

1. Nedostatečné zdůvodnění významu geografické polohy a struktury jednotlivých regionů (co je pro daný region typické, dominantní, zvláštní).
2. Malé propracování vztahů mezi přírodou a společností.
3. Nedostatky v běžně používaných metodách, formách a prostředcích (převládá popisný výklad).
4. Nedostatečná realizace regionálního (domovědného) principu (detailnější poznávání místní krajiny).
5. Chybí vhodné učební úlohy, které by rozvíjely geografické myšlení, tvůrčí práci žáků s mapami a dalšími pomůckami.

8.1.1. APLIKACE TEORETICKÝCH VÝCHODISEK DIDAKTIKY DO VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU PODLUŽÍ

Jestliže tyto výše uvedené klasifikace aplikujeme do konkrétní výuky zeměpisu zaměřené na místní region Podluží, vzejde následující souhrn:

Výukou místního regionu rozšiřujeme učivo o České republice a dochází při ní k osvojení všech klíčových kompetencí. Vzdělávacími oblastmi je *Člověk a společnost*, protože se žák seznamuje s historií regionu Podluží a zároveň se u něho formuje regionální identita a vztah k Podluží. Další vzdělávací oblast, která se propojuje s regionem Podluží je *Člověk a příroda*. Ta se řadí mezi hlavní oblasti, v rámci které se vyučuje zeměpis i v návaznosti na jeho biogeografickou sféru, která se vyučuje v přírodopise. *Člověk a kultura* představuje abstraktní, uměleckou sféru, jenž se aplikuje při výtvarném ztvárnění billboardu.

Mezi průřezová témata související s výukou místního regionu Podluží patří *Osobnostní a sociální výchova*, kde si žák vytváří emoční vztah k regionu a formuje si osobní postoje ke všem jeho elementárním částem. *Výchova demokratického občana* napomáhá žákům při řešení problémů a úkolů respektovat názory ostatních. Zároveň vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností stejně jako *multikulturní výchova*. *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech* napomáhá žákovi lokalizovat region Podluží a uvědomit si jeho rysy v širším kontextu. *Environmentální výchova* nabádá k upevňování

ekologického citění a nutnosti chovat se šetrně k životnímu prostředí na Podluží. Vizuální volnost a fantazii při výtvarném zpracování deklaruje *mediální výchova Zásadou komplexního rozvoje osobnosti žáka* ve výuce docílíme propojením vzdělávacích a výchovných metod. V kontextu s výukou regionu Podluží je dobré apelovat jak na znalosti, tak na morální hodnoty žáků a jejich plnění během výuky. *Zásadou vědeckosti* se rozumí prezentace informací, které jsou vědecky podloženy, což v konkrétním případě deklaruje práce se zdroji a použitou literaturou. *Zásada individuálního přístupu* je komplikovanější a odvíjí se v závislosti na počtu žáků. Při skupinové práci je však k individuálním rozdílům přihlíženo více, než při frontální výuce, jelikož se žáci rozdělí v závislosti na jejich sympatiích k jednotlivým elementům práce (jako je např. doprava, zemědělství, tradice na Podluží). Fakt, že žáci zpracovávají informace týkající se výhradně území, na kterém žijí a které je obklopuje, umožňuje splnit *zásadu spojení teorie s praxí*. K naplnění *zásad uvědomělosti a aktivity* vede vnitřní motivace a vnitřní uspokojení žáků. Zvolením atraktivního tématu a neotřelé formy výuky, lze žáky aktivizovat k uvědomělé práci. To, že billboard regionu Podluží žáci společně vytváří a vidí konkrétní finální produkt se všemi náležitostmi a informacemi, je zárukou splnění *zásady názornosti*. *Zásada přiměřenosti*, čili respektování psychických a fyzických schopností, se odráží v individuálním přístupu k žákům. *Zásadu soustavnosti* popisují Kalhous a Obst (1998, s.66) jako „realizaci optimálního rozvoje celistvosti osobnosti žáků s důrazem na rozvoj vyšších myšlenkových celků, kreativity, humanismu...“ a to by mělo být náplní skupinové práce, při které si žáci budou moci vybrat konkrétní oblast, již se budou věnovat. Následným kreativním myšlením se budou zamýšlet nad realizací billboardu. To vše bude soustavná činnost podporovaná učitelem. *Zásada trvalosti a operativnosti* je záležitostí celoživotního vzdělávání a to může být zaručeno v tom slova smyslu, že s regionem Podluží se budou žáci potkávat celý život.

Šupka, Hofmann a Matoušek (1994) sepsali obecné nedostatky při výuce regionální geografie. Proto, aby měla výuka místního regionu Podluží smysl, je třeba vyvarovat se *nedostatečnému zdůvodnění významu geografické polohy a struktury jednotlivých regionů*. Co je pro region Podluží typické, dominantní a zvláštní bude jasné, při kompletování billboardu a při jeho prezentaci. Uvědomění si *vztahů mezi přírodou a společností* lze dokumentovat na vzbách mezi přírodním prostředím, krajinou Podluží a jeho historickým osídlením. Obě tyto části budou tvořit společnou mozaiku prezentovanou na billboardu. *Převládající popisný výklad* v běžných hodinách výuky zeměpisu bude nahrazen formou skupinové práce. *Detailnější poznávání místní krajiny* Podluží je zaručeno tím, že žáci obývají tento region. Žijí

v něm a bezprostředně jsou na něm závislí. *Úlohou, která by rozvíjela geografické myšlení, tvůrčí práci žáků s mapami* je samotná produkce billboardu o regionu Podluží.

8.2. VLASTNÍ NÁVRH VÝUKY MÍSTNÍHO REGIONU PODLUŽÍ

Vlastní výuka regionu Podluží bude opřena o výrobu billboardu, který bude obsahovat syntézu informací zjištěných a sepsaných v rámci diplomové práce. Výuka místního regionu bude probíhat v rámci 8. ročníku ZŠ. Formou výuky bude skupinová výuka, vycházející ze vzájemné spolupráce. Žáci se libovolně rozdělí do skupin. Tím je zaručena vnitřní motivace, jelikož každá skupina bude mít jiný popis práce. Celkem se vytvoří čtyři pracovní skupiny, které se budou věnovat fyzicko-geografické charakteristice, socio-ekonomické charakteristice, etnografické charakteristice a grafickému zpracování. Role učitele je organizační. Následuje prezentace povinností a očekávaných výstupů pro jednotlivé pracovní skupiny:

- Skupina č. 1 vytvoří charakteristiku Podluží po stránce fyzicko-geografické. Součástí práce je geomorfologické začlenění regionu Podluží. Výsledkem bude přehledný systém geomorfologického členění. Dále skupina vytvoří popis přírodní sféry z pohledu klimatického. Výstupem bude charakteristika klimatických jevů na území regionu Podluží. Skupina má za úkol vypsát nejdůležitější informace týkající se hydrologických poměrů, do kterých zakomponuje největší řeky a rybníky regionu Podluží. Pracovní skupina vytvoří na základě získaných informací stručnou půdní charakteristiku regionu Podluží a vypíše nejvíce zastoupené půdy s jejich přibližnou lokalizací.
- Skupina č. 2 vytvoří charakteristiku Podluží po stránce socio-ekonomické. Výstupem bude ucelený přehled počtu obyvatel a sídelní struktury s dalšími statistickými ukazateli. Pracovní skupina vypíše typické zemědělské produkty s jejich přibližnou lokalizací. Dále skupina sepíše přehled dopravní sítě s orientací na silniční a železniční dopravu a vypíše atraktivní lokality tvořící potenciál pro cestovní ruch.
- Skupina č. 3 vytvoří charakteristiku Podluží po etnografické stránce, která popisuje region Podluží. Výsledkem bude výčet charakteristických prvků (kroj, dialekt, písně) dotýkajících se tradic na Podluží s možností jejich grafického ztvárnění.

Dále pracovní skupina vytvoří stručný historický přehled událostí majících největší vliv na region Podluží.

- Skupina č. 4 má za úkol vytvořit mapu regionu Podluží tak, jak ho vymezili všichni dotazovaní respondenti. Výstupem bude přehledná mapa obsahující všechny obce spadající do regionu Podluží. Dále se pracovní skupina podílí na grafickém zpracování obrázků a grafů. Výsledkem budou obrázky a grafy charakterizující region Podluží.

Po splnění dílčích úkolů dochází k jejich syntéze (viz příloha). Výsledkem je billboard Podluží (viz. volná příloha) utvářející komplexní charakteristiku tak, jak si ji představují žáci ZŠ Břeclav, Komenského 2.

9. ZÁVĚR

Diplomová práce nesoucí název Geograficko-etnografická charakteristika regionu Podluží popisuje fyzicko-geografickou sféru, socio-ekonomickou sféru a etnografii studovaného území. Podstatou práce je vymezení regionu Podluží, jeho výše uvedená charakteristika a přenos získaných informací do výuky v podobě didaktické transformace.

Teoretická část věnující se pojmům, jenž jsou základními pilíři diplomové práce, předchází vymezení regionu Podluží. Vymezení regionu Podluží se opírá o regionální identitu zjištěnou na základě dotazníkové formy a o metodu komparace zdrojových map. Primárním výsledkem jsou analyzované, okomentované mapy a grafy. Sekundárním výsledkem jsou podklady k tvrzení, že geografická poloha regionu Podluží je subjektivně chápána jinak, než jak ji vymezují etnografové. Což vede k potvrzení důkazu o tom, že se region Podluží rozpíná a prochází jistou prostorovou transformací.

Geografická charakteristika stručně a pokud možno komplexně popisuje přírodní a společenské poměry s tím, že autor hledá mezi nimi vzájemné vazby, vztahy a souvislosti. Akcent byl kladen na hlavní a typické znaky regionu Podluží jakými jsou pedogeografické poměry, biogeografické poměry, obyvatelstvo, sídelní struktura, zemědělství a cestovní ruch. Etnografická charakteristika vytváří kombinaci historie, architektury, dialektu, krojů a tradic regionu Podluží pestrou mozaiku kulturní složky, která se podílí na specifičnosti a odlišnosti studovaného území. Výše uvedená charakteristika nemá jen popisnou funkci, může sloužit jako zdroj informací pro školní výuku místního regionu. Tím by bylo zaručeno udržení povědomí o regionu Podluží a na něj navazující implementace ochrany etnografického dědictví.

Didaktická transformace, podložená teoretickými zásadami a pravidly didaktiky, přenáší informace o regionu Podluží do ukázkové hodiny zeměpisu zaměřující se výukou místního regionu Podluží. Výsledkem je grafické ztvárnění billboardu, který obsahuje syntézu charakteristických prvků, jenž vytváří originální obraz regionu Podluží.

10. SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ INFORMACÍ

ANDĚL, J. (1998): Kulturní geografie: Jazyk, národy, náboženství, kulturní dědictví. Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem.

BAŠTECKÁ, B., REITEROVÁ, E. (2005): Současné potřeby a Abraham Maslow. In *Varia Psychologica X*. Univerzita Palackého, Olomouc.

ČINČURA, J. (1983): Encyklopédia Zeme. Obzor, Bratislava.

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (eds) a kol. (2006): Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny, 2. Upravené vydání. MŽP ČR, Brno.

EISENSTADT, S. N., GIESEN, B. (1995): Construction of collective identity. *Archives de Sociologie*, XXXVI. Cambridge University Press, Cambridge.

GARDOVSKÝ, V., HAMPL, M. (1982): Základy teoretické geografie. SPN, Praha.

GIDDENS, A. (1991): *Modernity and self-identity: Self and society in the Late Modern Age*. Polity Press, Cambridge.

GURŇÁK, D., BLAŽÍK, T., LAUKO, V. (2007): Úvod do politickej geografie, geopolitiky a regionálnej geografie. Univerzita Komenského, Bratislava.

HAGGETT, P. (2001): *Geography: a global synthesis*. Prentice-Hall, Harlow.

HÁJEK, J. (1999): *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. Západočeská univerzita, Plzeň.

HAMPL, M. (1971): *Teorie komplexity a diferenciacie světa*. Univerzita Karlova, Praha.

HAVLÍČEK, P. (2004): Geologie soutokové oblasti Dyje s Moravou. In HRIB, M. – **KORDIOVSKÝ, E.** (eds.) *Lužní les v Dyjsko-moravské nivě*. Moraviapress, Břeclav, s. 11–19.

HEŘMANOVÁ, E., CHROMÝ, P. a kol. (2009): *Kulturní regiony a geografie kultury. Kulturní reálie a kultura v regionech Česka*. ASPI, a. s., Praha, s. 17-20

HORTVÍK, V. (2003): *Historie a současnost podnikání na Břeclavsku*. Městské knihy, Žehušice.

HRNČIAROVÁ T., MACKOVČIN, P., ZVARA, I. a kol.: (2010): Atlas krajiny České republiky, MŽP, VÚKOZ, Praha.

CHROMÝ, P., SKÁLA, J. (2010): „Kulturněgeografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: analýza vybraných složek územní identity obyvatel Sušicka“. Geografie. 115, 2.

IVANIČKA, K. (1983): Základy teórie a metodológie socioeconomickej geografie. SPN, Bratislava.

JEŘÁBEK, R. (1992): Etnografická diferenciace. In Slovník lidové kultury. Edition Supraphon, Praha.

JEŘÁBEK, R. (2004): Morava a Slezsko – etnický a etnografický obraz. In: Woitsch, Jiří – Bahenský, František (eds.): Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska IV. Etnografický a etnický obraz Čech, Moravy a Slezska (1500–1900): národopisné oblasti, kulturní areály, etnické a etnografické skupiny. Akademie věd České republiky, Etnologický ústav, Praha.

JEŘÁBEK, R a kol. (1962): Podluží. Krajské nakladatelství, Brno.

JOHNSTON, R., J., et al. (2000): The Dictionary of Human Geography. Blackwell Publishers, Oxford.

KALHOUS, Z., OBST, O. (1998): Školní didaktika. Portál, Praha.

KASTNER, Q. (1999): Osídlování českého pohraničí od května 1945. Díl I. Sociologický ústav AV ČR, Praha.

KITCHIN, R., VALETINE, G., et al. (2008): Key Texts in Human Geography. Sage, London.

KNAPP, W. (2003): Regional identity – a conceptual framework, ILS NRW, Sustainable and Accessible Urban Landscapes, <http://saulproject.net/>.

KOL. (2007 a): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. VÚP, Praha.

KOL. (2007 b): Klíčové kompetence v základním vzdělávání. VÚP, Praha.

- KORDIOVSKÝ, E. a kol.** (2001): Město Břeclav. Muzejní vlastivědná společnost v Brně, Brno.
- KRAMAŘÍK, J.** (1966): Několik myšlenek o otázce národopisných oblastí. In Strážnice 1946–1965. Blok, Brno.
- KRUŽÍK, J.** (1982): Lidové zvyky a slavnosti na Podluží. Okresní kulturní středisko, Břeclav.
- LANGEROVÁ, B.** (2006): Jihomoravský kraj. ACR Alfa s. r. o., Praha.
- LUDVÍKOVÁ, M.** (2000): Moravské a slezské kroje. Kvaše z roku 1814 (recenze). Národopisná revue. Ústav lidové kultury, Strážnice.
- MASSEY, D.** (1993): Questions of locality. *Geography*, s. 142 – 149.
- MENCL, V.** (1986): Lidová architektura v Československu. Academia, Praha.
- NEDOMOVÁ, A., KOSTELECKÝ, T.** (1996): Národní identita. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 7
- PAASI, A.** (2002): Bounded spaces in the mobile Word: Deconstructing regional identity. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, No. 2, s. 174 – 182.
- PAASI, A.** (2003): Region and Place: regional identity in question. *Progress in Human Geography*, 27 (4).
- QUITT, E.** (1971): Klimatické oblasti Československa. Československá akademie věd, Geografický ústav Brno, Brno.
- RAAGMAA, G.** (2002): Regional identity in regional development and planning. *European Planning Studies* 10, s. 55-60.
- RAK, J.** (2001): Národní tradice a česká identita. In *Institucionalizace (ne)odpovědnosti, Globální svět, Evropská integrace a české zájmy*. Karolinum, Praha.
- RELPH, E.** (1976): *Place and Placelessness*. Pion, London.
- RIGASOVÁ, M.** (2002): *Krajinou luhů a stepí*. Moraviapress, Břeclav.

ROSE, G. (1995): Place and Identity: A Sense of Place. In MASSEY, D., JESS, P. A Place in the World? Places, Cultures and Globalization. Oxford university Press, Oxford.

ROUBAL, O. (2003): Když se řekne identita – regionální identita 3. část. In SOCIOweb. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 15-17.

SEAMON, D., SOWERS, J. (1996): Place and Placelessness, Edward Relph. In Hubbard, P., TUAN, Y. F.: Space and Place: Humanistic Perspective, (reprint). In Agnew, J., Livingstone, D., Rogers, A., Human Geography: An Essential Anthology. Blackwell, Oxford.

SKALKOVÁ, J. (2007): Obecná didaktika. Grada, Praha.

STUDENKA, F. (1982): Náš kraj. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Brno.

ŠTIKA, J. (1973): Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj. Profil, Ostrava.

ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A. (1994): Didaktika geografie II. Masarykova univerzita, Brno.

TUAN, Y. F. (1974): Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes and Values. Prentice-Hall, Englewood Cliffs.

VENCÁLEK, J. (1998): Protisměry územní identity. Olza, Český Těšín, s. 81

VENCÁLEK, J. (1999): Slovácko. Geografie místního regionu pro základní školy. Olza, Český Těšín.

Internetové zdroje:

^[2] Výzkumný ústav geodetický [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z < <http://www.vugtk.cz>>

^[3] Výzkumný ústav geodetický [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z < <http://www.vugtk.cz>>

^[4] Český statistický úřad [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z < <http://www.czso.cz/>>

^[5] Hanácké Slovácko [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z < <http://www.hanacke-slovacko.cz/>>

- [6] České dědictví UNESCO [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.unesco-czech.cz/>>
- [7] Středoevropské politické studie [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.cepsr.com/>>
- [8] Vinium Velké Pavlovice [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://vinium.cz/>>
- [9] Velké Pavlovice [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.velke-pavlovice.cz/>>
- [10] Veřejná správa online [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://mesta.obce.cz/>>
- [11] Český statistický úřad [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.czso.cz/>>
- [12] Mapy.cz [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://mapy.cz/>>
- [13] Muzeum Břeclav úřad [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.muzeumbv.cz/>>
- [14] Jizdnirady.iDnes.cz [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://jizdnirady.idnes.cz/>>
- [15] Ekologický právní servis [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.responsibility.cz/>>
- [16] Ústav zdravotnických informací a statistiky [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://uzis.cz/>>
- [17] Národní ústav lidové kultury [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.nulk.cz/>>
- [18] Lázně Lednice [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.lednicelazne.cz/>>
- [19] Český statistický úřad [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.czso.cz/>>
- [20] Atlas školství [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.atlaskolstvi.cz/>>
- [21] Wikipedie Otevřená encyklopedie[on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://cs.wikipedia.org/>>
- [22] Vína z Moravy, vína z Čech [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.wineofczechrepublic.cz/>>
- [23] České dálnice [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <<http://www.ceskedalnice.cz/>>

- ^[24] Energia komplexne a vecne [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <
<http://www.energia.sk/>>
- ^[25] Ústav pro jazyk český [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z <
<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>
- ^[26] Břeclavská knihovna český [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z
<<http://www.knihovna-bv.cz/>>
- ^[27] Slovácko, úplný průvodce regionem [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z
<<http://www.slovacko.cz/>>
- ^[28] Národní muzeum [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z
<http://nm_cz.cowley.netservis.cz/>
- ^[29] Lužice u Hodonína [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z
<<http://www.luziceuhodonina.cz/>>
- ^[30] Folklorní sdružení České republiky [on-line]. 2012 [cit.1-10-12] WWW dostupný z
<<http://www.folklorнисdruzeni.cz/>>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha 1: Dotazník pro respondenty (nevyplněný)

Příloha 2: Dotazník pro respondenty (vyplněný)

Příloha 3: Grafy sestavené na základě dotazníkové studie (Graf 4 – Graf 54)

Příloha 4: Zdrojové mapy

Příloha 5: Fotografie pořízené během realizace billboardu

Volná příloha: Billboard regionu Podluží

Pohlaví: MUŽ - ZENA

Nejvyšší dosažené vzdělání: ZÁKLADNÍ - STŘEDNÍ BEZ MATURETY - STŘEDNÍ S MATURETOU - VYSOKOŠKOLSKÉ (včetně VOŠ)

Obec, ve které bydlíte: HRUSKY

Nachází se obec, v níž žijete, dle Vašeho názoru v nějaké národopisné oblasti?

Ano - ne - nevím

Jak se jmenuje národopisná oblast, v níž se nachází Vaše obec?

Podluží - Slovácko - Hornácko - Dolňácko - Slovácké Hanácko - jiný název (uveďte:)

Která z uvedených možností je nejvíce charakteristická pro Vaš region?

Nářečí - udržování lidových tradic - zemědělská produkce vinné révy - specifická mentalita

lidí - silná zbožnost, nábožnost - jiné (uveďte:)

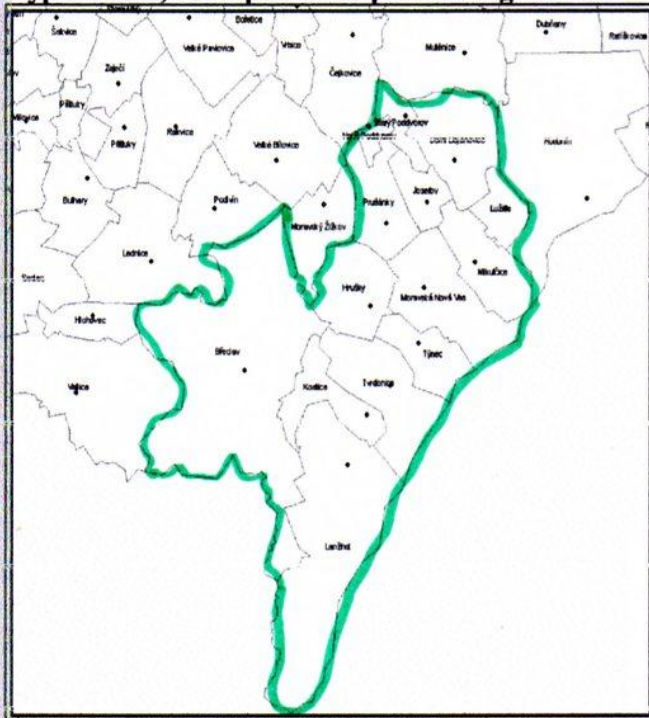
„My“ (obyvatelé našeho regionu) se lišíme od obyvatel jiných regionů Česka.

Zcela - zčásti - vůbec

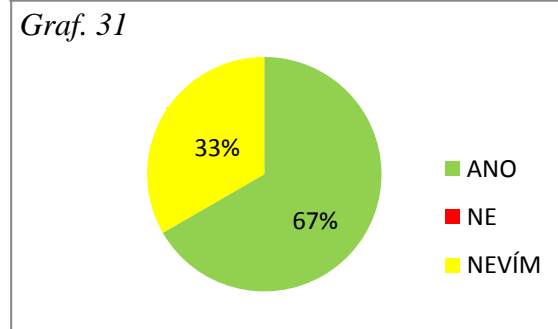
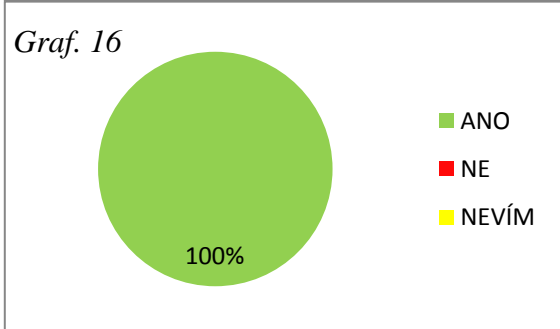
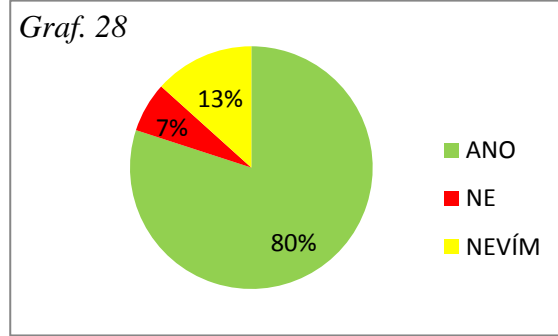
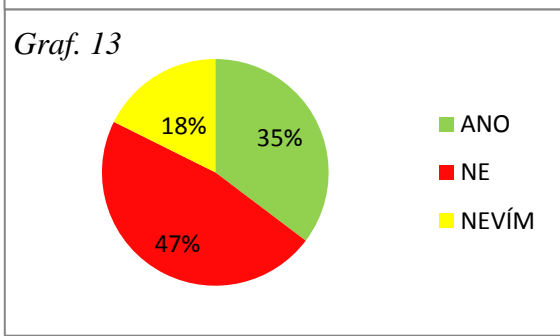
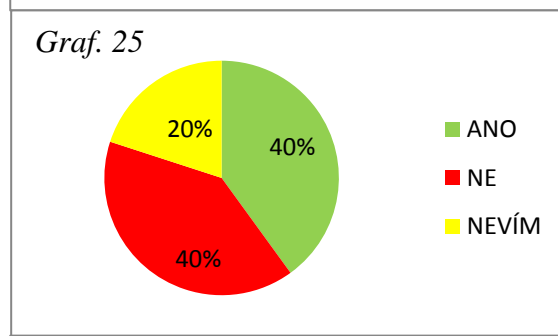
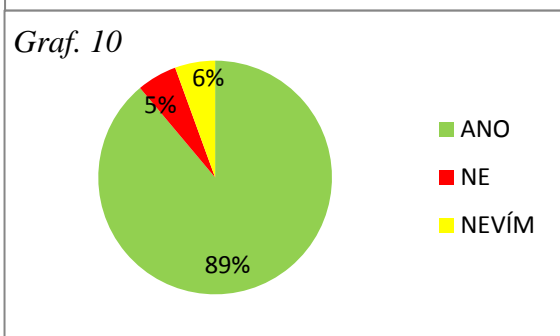
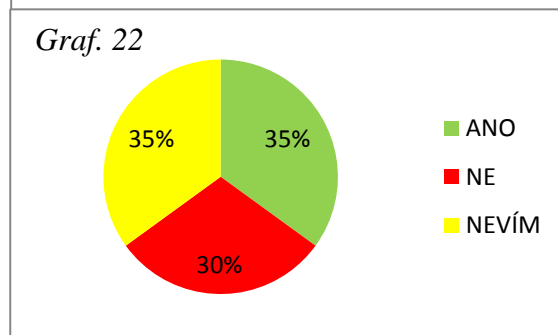
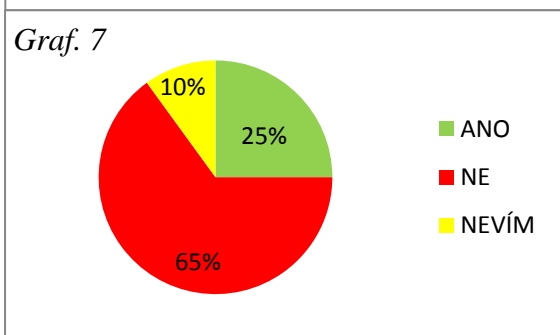
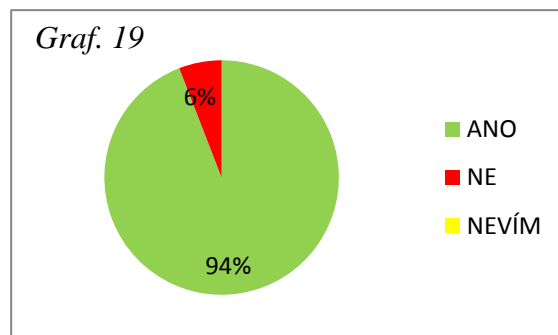
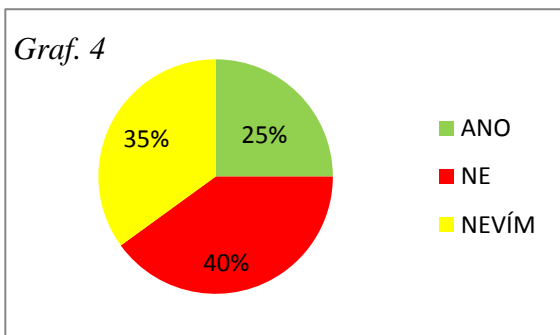
Cítíte se být obyvatelem Podluží?

Ano - ne - nevím

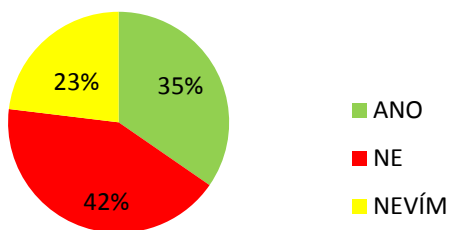
Vypište obce, které podle Vás patří do regionu Podluží a zakreslete do mapy region Podluží

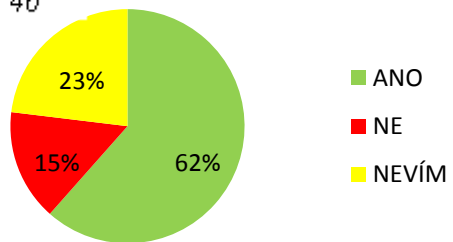
LANŽHOT, LUŽICE
PŘECLAV, DOLNÍ BOJ.
KOSTICE, STARÝ POD.
TURDOMICE, NOVÝ POD.
TÝNEC
HRUSKY
MOR. N. V.
MIKULČICE
PRUŠANKY
JOSEFOV

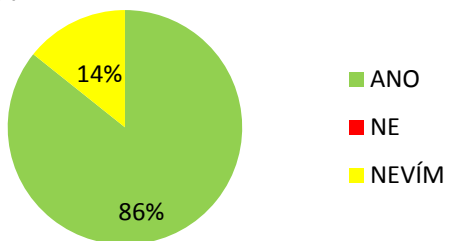
Graf. 34

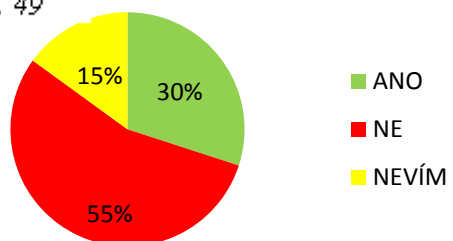
Graf. 46

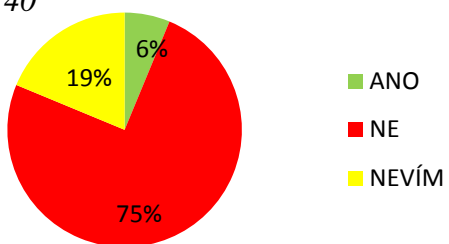
Graf. 37

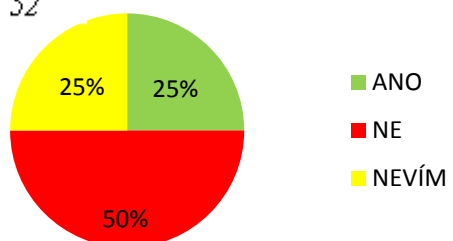
Graf. 49

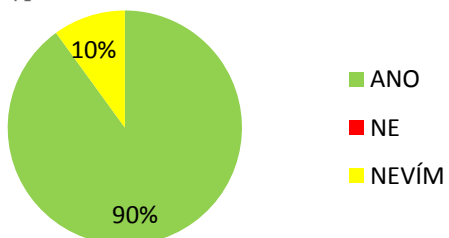
Graf. 40

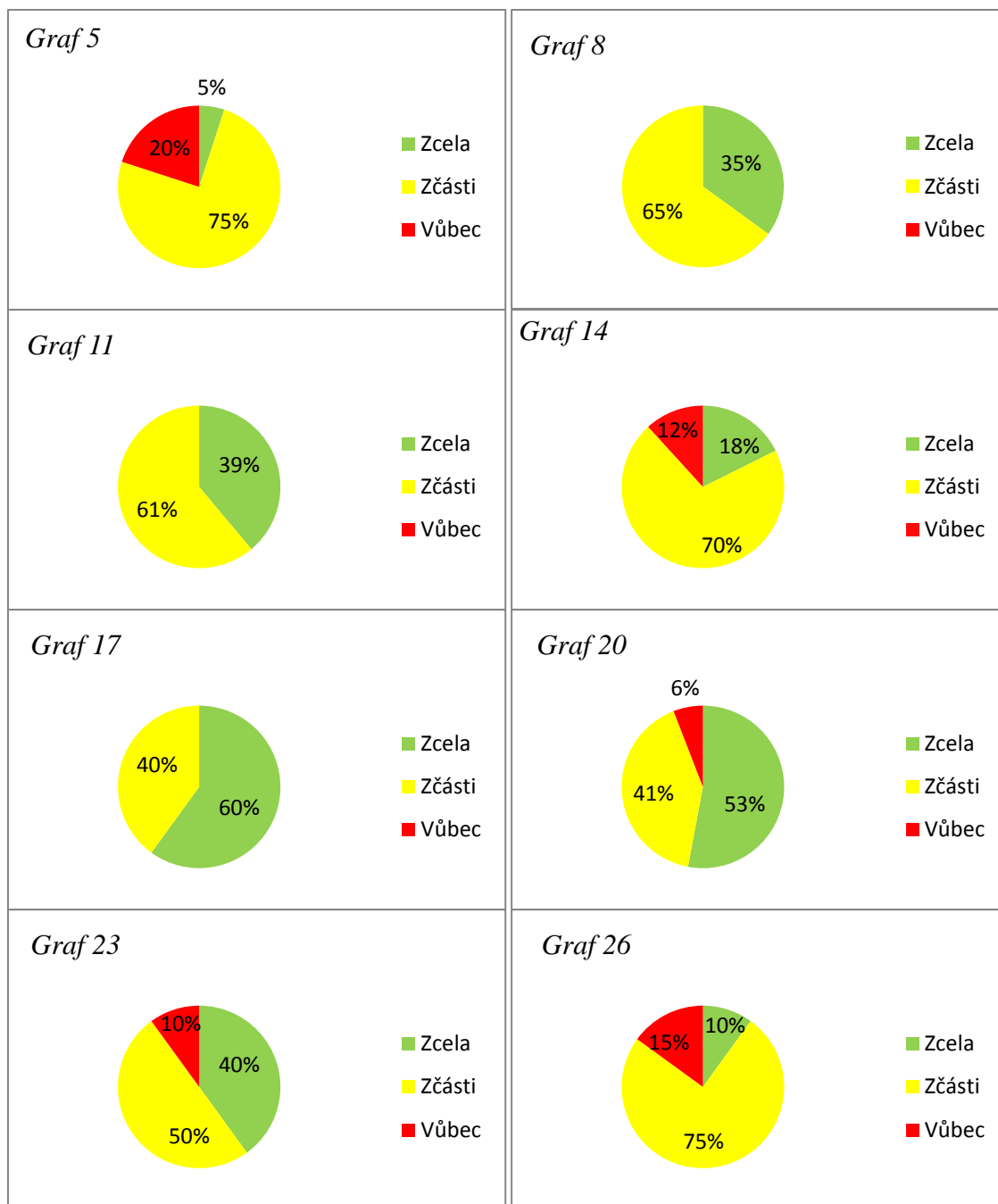

Graf. 52

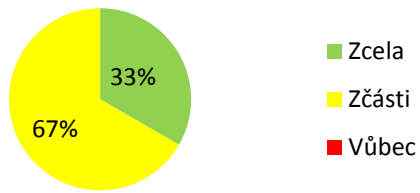

Graf. 43

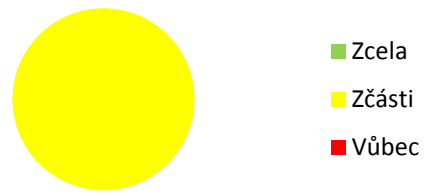

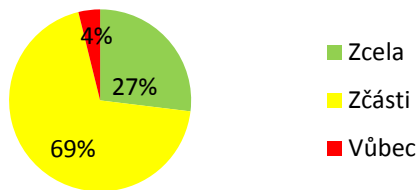
Graf 29

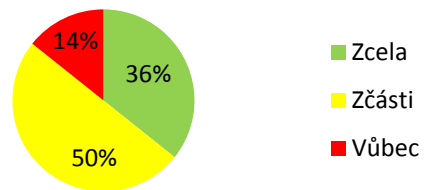
Graf 32

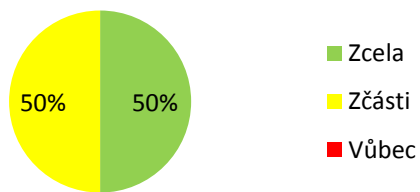
Graf 35

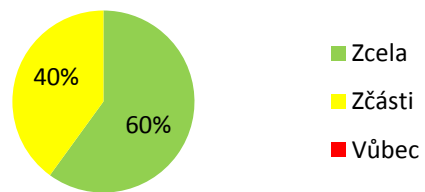
Graf 38

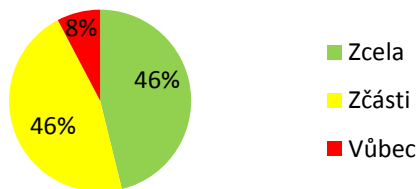
Graf 41

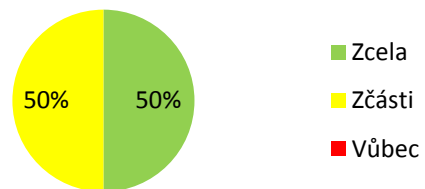
Graf 44

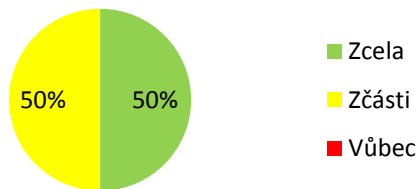
Graf 47

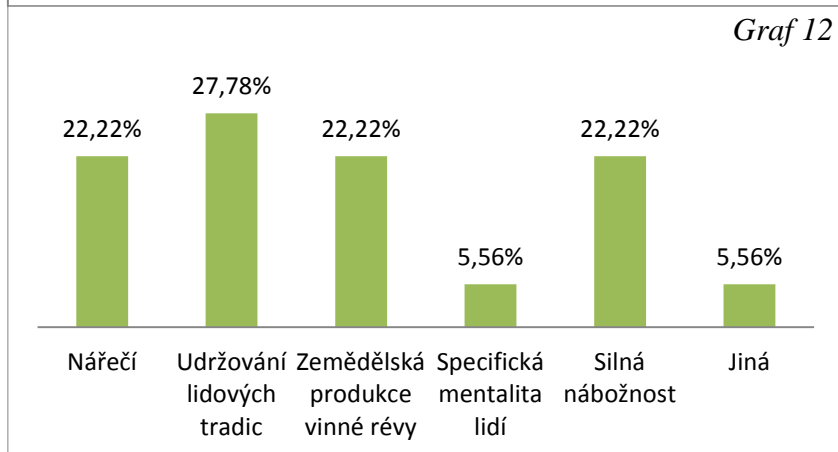
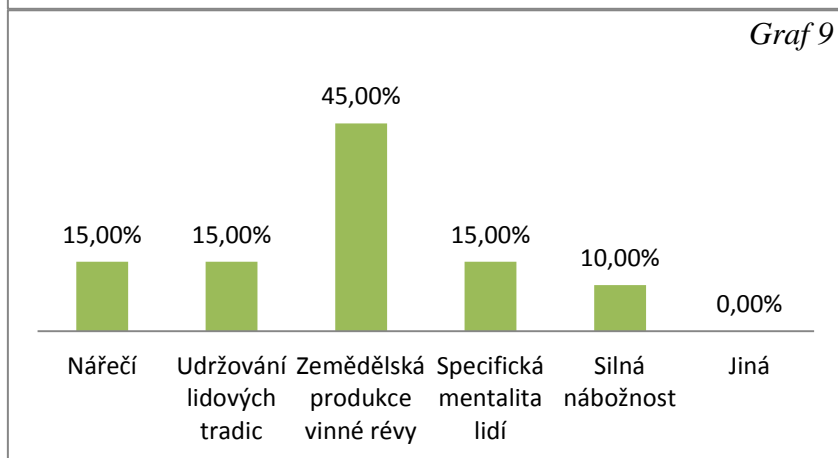
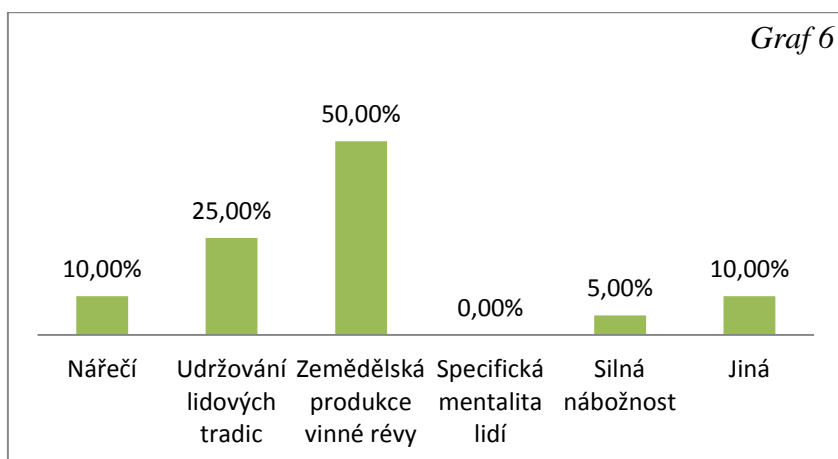

Graf 50

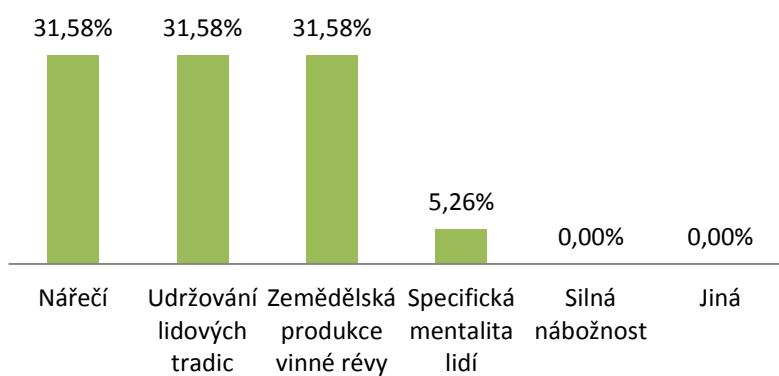

Graf 53

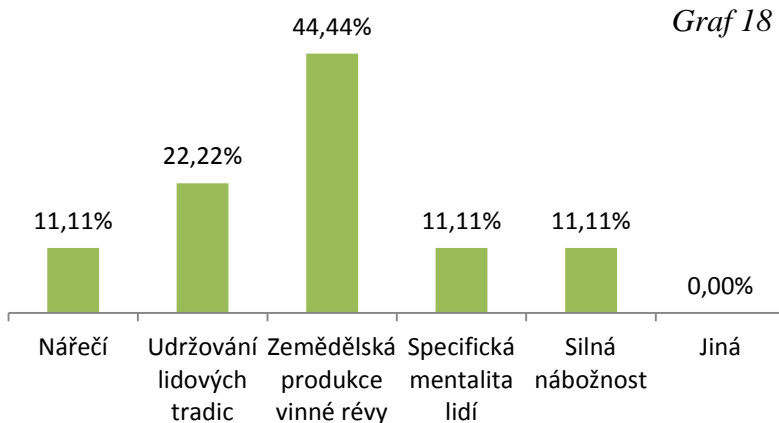

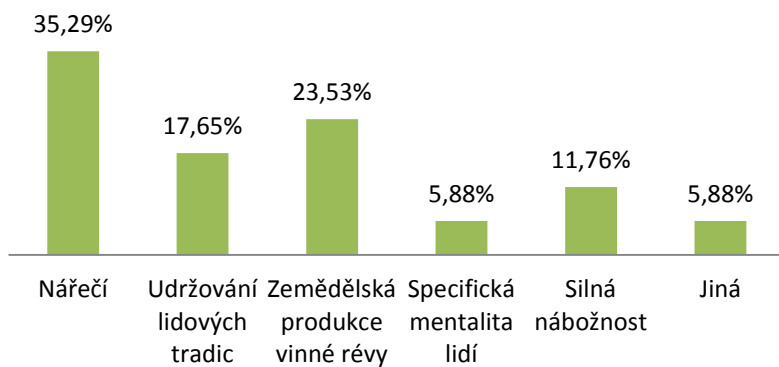
Graf 15

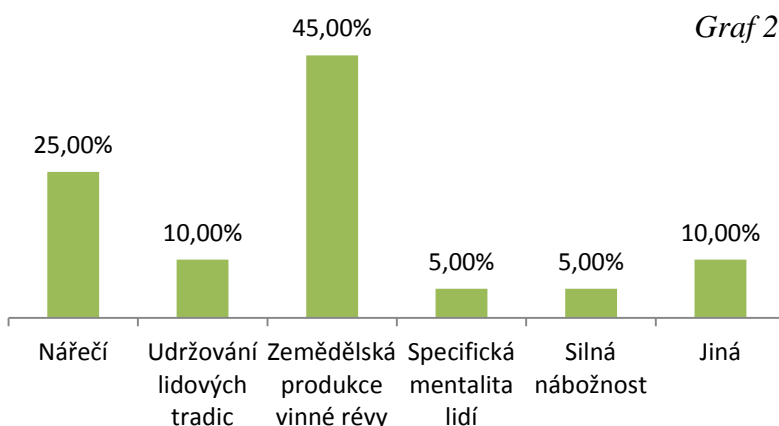
Graf 18

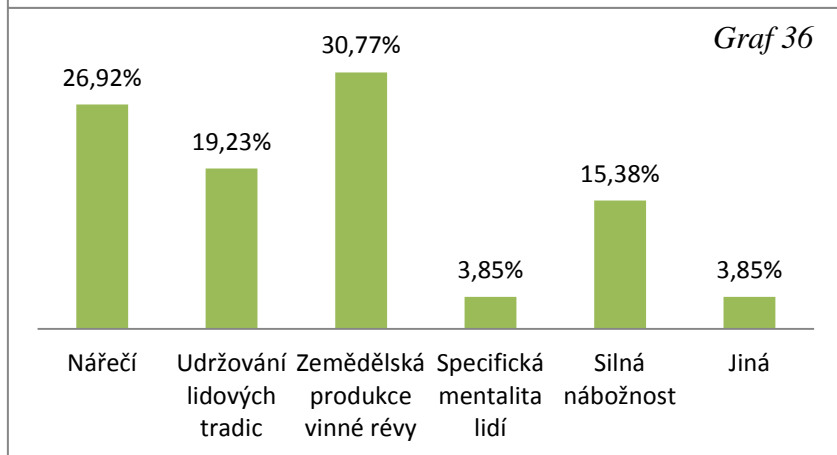
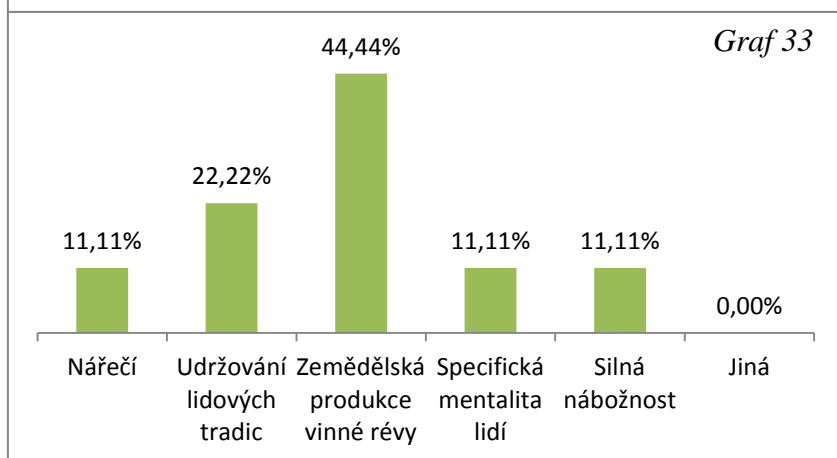
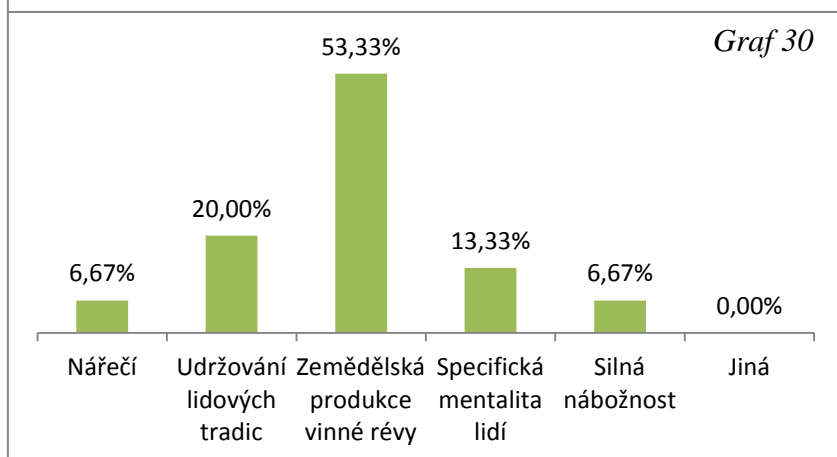
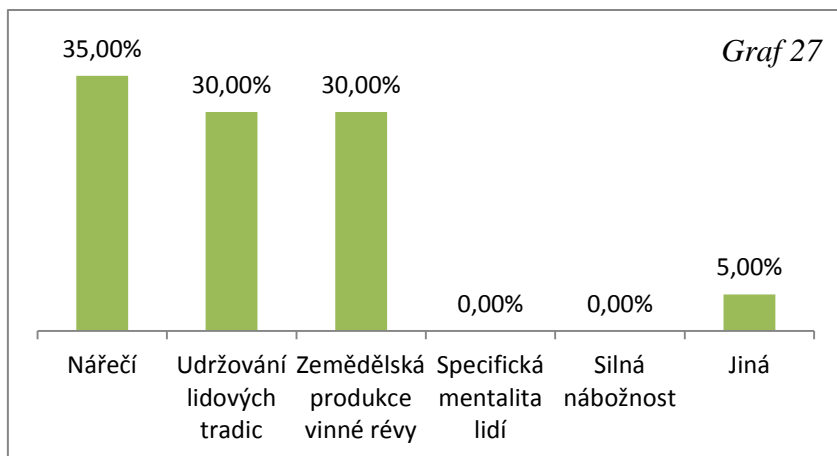

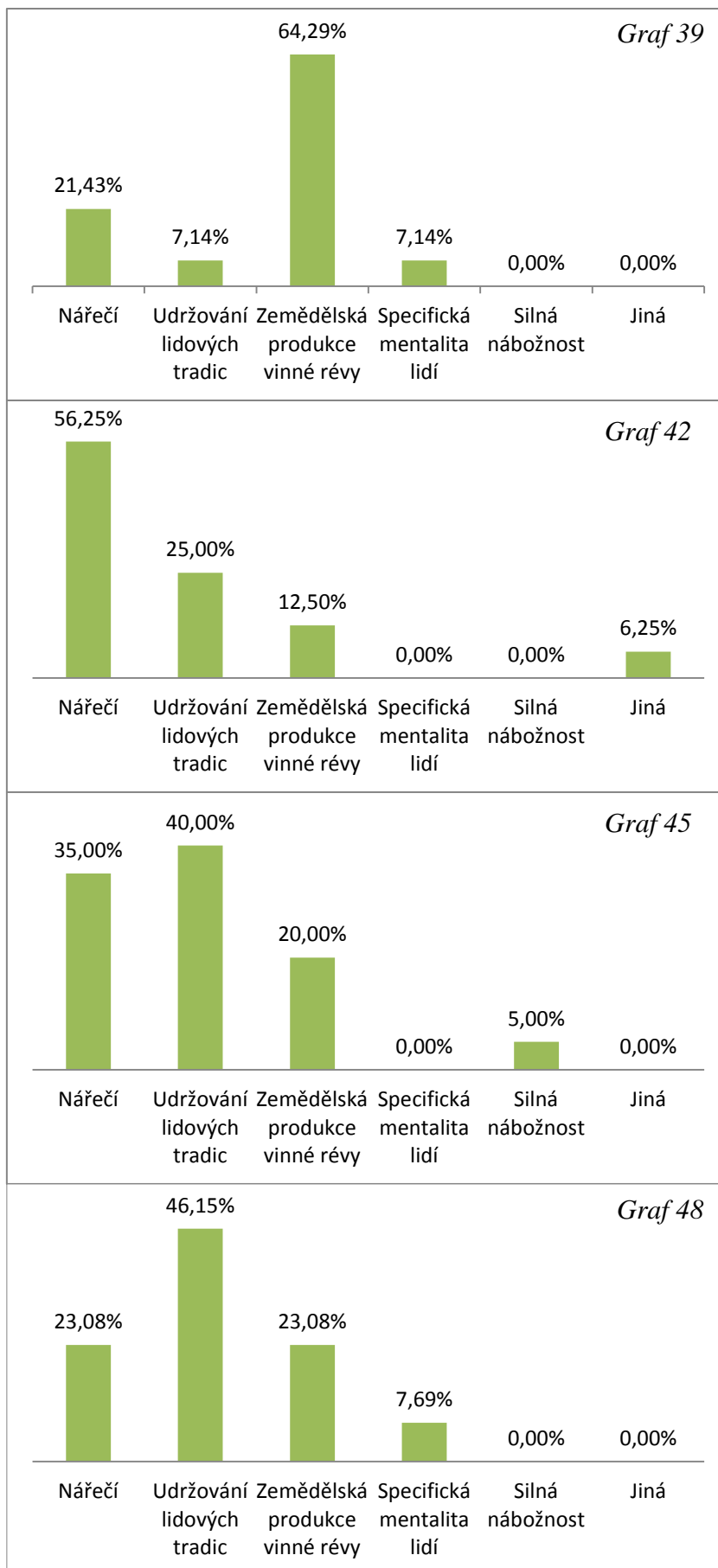
Graf 21

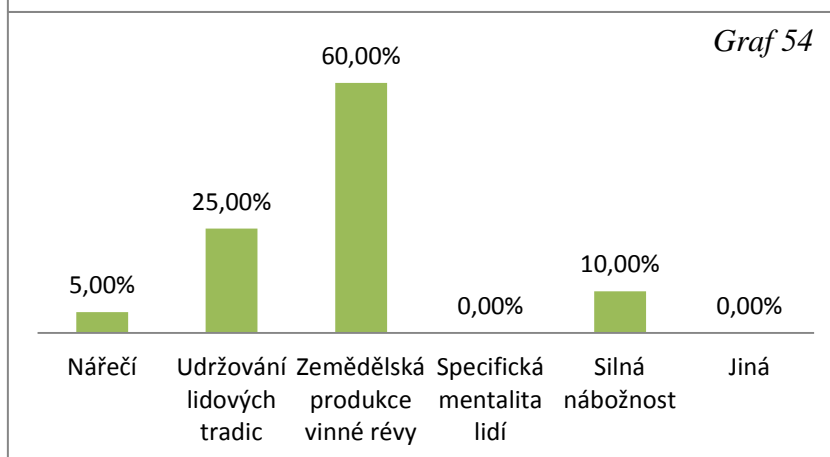
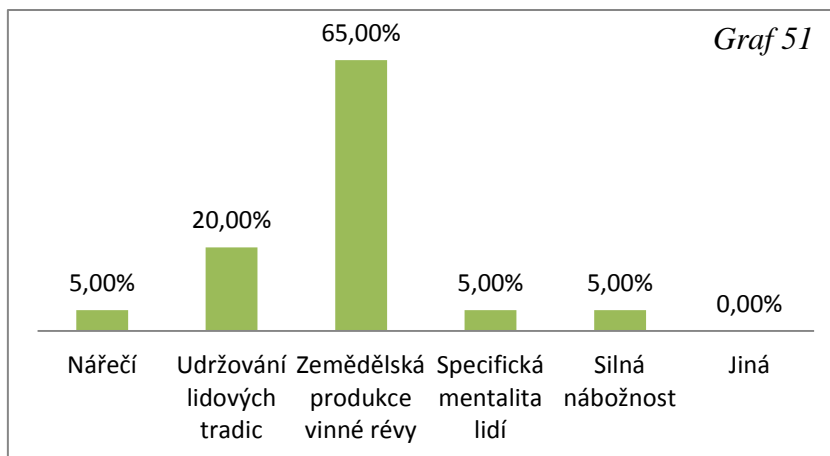

Graf 24

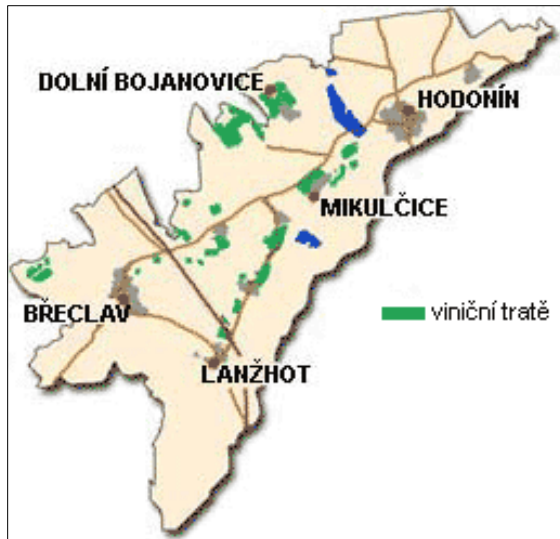

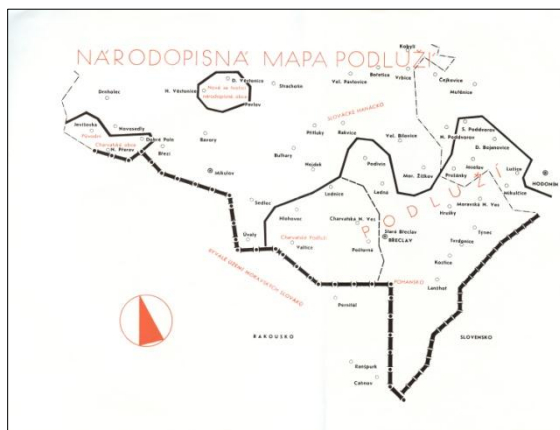
Obr. 34 Mapa regionu Podluží; Zdroj:^[29]

Obr. 36 Mapa regionu Podluží; Zdroj:^[28]

Obr. 38 Mapa regionu Podluží; zdroj: ^[26]

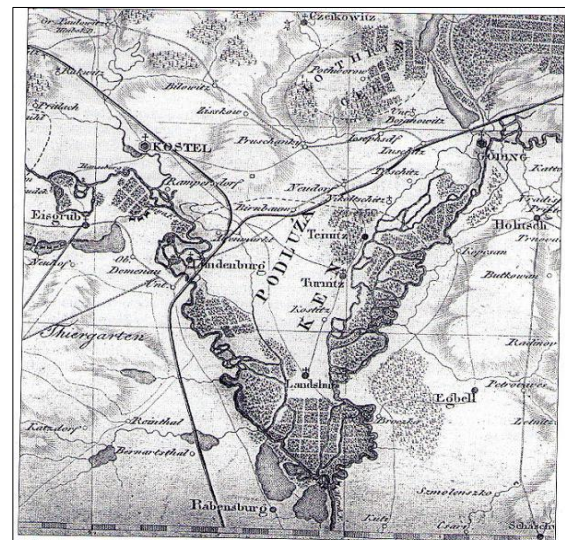

Příloha 4

Obr. 35 Mapa regionu Podluží; zdroj:^[27]

Obr. 37 Mapa regionu Podluží; Zdroj: Kordiovský a kol., 2001, s. 40

Obr. 39 Mapa regionu Podluží; zdroj:^[30]

Zdroj: foto J. Jaborník, 2012

Obr. 42

Zdroj: foto J. Jaborník, 2012